

TEHNOLOOGIA OTSIB
ETTEVÕTJAJD, UUS ÕPPE-
VORM VÄLJAKUTSEID JA
UUED TUDENGIALGATUSED
TÄHELEPANU

KUIDAS ARENDADA ÜLIKOOLI,
MILLINE ON ELEKTRIINSENERI
SAJAND, MIDA TÕID
ROHEKUUD JA KUIDAS
VALMIS JÄÄTIS

ELUTARKUST TÄNASTELE
LÕPETAJATELE,
VALIK VILISTLASTE
TRADITSIOONE +
LÕPETAJATE NIMEKIRJADI!

MENTE et MANU

2 (1909)
JUUNI
2026

**AIVO OLEV:
TEHISARU VÕIB SIND
KIIREMINI SIHILE VIIA,
AGA KA HÄBISSE JÄTTA**

**TAL
TECH**

MENTE et MANU

SISUKORD

- 3 JUHTKIRI** – Mari Öö Sarv: Lahtiste uste elu
- 4 ARVAMUS** – Evo Annus: Võta kõigest maksimum, kuid ära jäta leitud sõpru
Oliver Mets: Diplom pole finišijoon, vaid luba võtta suurem vastutus
- 6 UUDISED** – Ago Samoson pälvis maineka Laukieni preemia
Karoliina Kudelina-Zhang ja Annika Kaalep pälvisid noore inseneri preemia
Minister Kristina Kallas ja ülikoolide rektorid allkirjastasid halduslepingud
IT-teadlane Ülle Kotta pälvis Eesti Teaduste Akadeemia medali
TalTechi vastuvõtukampaania 2025 sai Turundusteo Grand Prix' auhinna
Uus tudengivormel on valmis
Tööd alustas inseneeria sihtkapitali nõukogu
Uuenduskuuri läbinud TalTechi kosmosekeskus avas uksed
Vastuvõtt Tallinna Tehnikaülikooli lõpeb 6. juuli keskpäeval
TalTechi Arengufond tunnustas stipendiumitega silmapaistvaid tudengeid
Eesti Inseneride Liitu asus juhtima TalTechi vilistlane Cathy-Liis Põlluveer
Linnakupidu 2026 piletid on müügil
TalTechi korvpallimeeskond murdis 15 aasta järel meistrivõitluste poodiumile
- 12 PERSOON** – Aivo Olev: Tehisaru võib sind kiiremini sihile viia, aga ka häbisse jätta
- 18 ÜLIKOOL** – Arengukonverents keskendus ülikooli ühiskondlikule mõjule
- 22** Rohekuud töid ülikooli kestlikumad harjumused
- 24 REAALNE** – Magus laboritöö: kolm TalTechi magistranti tegid valmis Reaalse jäätise
- 26 TEADUS** – Kes aitab järgmised TalTechi tehnoloogiad turule viia?
- 28 LÕPETAJAD / GRADUATES** – Lõpetajate nimekirjad ning rektori, dekaanide ja vilistlaste tervitused
- 48 TUDENGIELU** – TipiLAN: kuidas tudengid töid LAN-kultuuri TalTechi tagasi
- 50 KOOSTÖÖ** – Tuttuus Alalisvoolu klubi toob kokku tudengid, ülikooli ja ettevõtet
- 52 ÜLIKOOL** – Tehnikaülikool käivitab väljakutsepõhise õppe
- 54 TÖÖSTUS** – Eesti tööstus otsib julgust: edulood ja tudengite hääl Industry 5.0 konverentsil
- 56 TULEVIKU TÄHED** – Kuidas väike maa-võistlus sai maailmaklassi olümpiaadiks
- 58 VIRUMAA** – Karolina Kudelina-Zhang: Hea insener ei sõltu soost, vaid uudishimust, töökusest ja soovist midagi paremaks muuta
- 60 INSENERI SAJAND** – Endel Risthein 100: Elektriinseneri pilk läbi sajandi
- 62 KULTUUR** – XX Gaudeamus: ligi 1000 eestlase hulgas kuus TalTechi kollektiivi
- 64** Suvelavastus, mis sündis pärislugudest
- 66 AJALUGU** – Mida teete teie 60 aastat pärast lõpetamist?
- 68 TEATED** – Doktoritööd, märts – mai 2026
- 70 IN ENGLISH** – In this issue briefly in English

Tallinna Tehnikaülikooli väljaanne **Mente et Manu**
ilmub alates 1949

ISSN 2674-3035

Loe veebist: www.taltech.ee/menteetmanu
või telli koju/kontorisse: ajaleht@taltech.ee

Address: Akadeemia tee 1 (LIB-517a), 19086 Tallinn

Telefon: 620 3615

Peatoimetaja: Mari Öö Sarv

Kaasa mõtlesid: Karin Härmat, Epp Joala, Tõnis Liibek,
Mihkel Läänelaid, Eva-Liina Mätlik, Sulev Oll, Tauno Otto,
Caroline Rute, Silver Tambur, Hanno Tomberg

Korrektor: Tiina Lebane

Küljendus: Anu Teder

Kaanefoto: Karl-Kristjan Nigesen

Ajakiri ilmub neli korda aastas.
Järgmine number ilmub oktoobris 2026.

LAHTISTE USTE ELU

Mari Öö Sarv, Mente et Manu peatoimetaja | Foto: Karl-Kristjan Nigesen

Ülikooli lõpetamine tundub kui uste sulgemise aeg. Tehud. Muide, palju õnne, tõesti tehtud! Aga ärge sulgege neid uksi.

Mulle väga meeldib mõte IT-teaduskonna dekaanilt Gert Jervanilt, kes seesinases ajakirjanumbris ütleb lõpetajatele: „Tugev haridus avab uksi, kuid veel enam annab see julguse neid uksi ise luua.“ Arvan, et eriti IT-s pole see kunagi varem nii tõsi olnud kui praegu. Kuid avanevatele ja iseloodud ustele lisan omalt poolt, et uutele tasemele jõudes tasub lahti jätta ka kõik need uksed, koridorid ja ühendused, mis olete seni *unlock*inud.

Ärge unustage oma gümnaasiumisõpru. Korraldage ikka ja jälle uusi taaskohtumisi ülikoolikaaslastega. Hoidke sidet õpetajate, õppejõudude ja koostööpartneritega. Minge vahel oma vanasse kooli rääkima järgmistele noortele, mida

oleksite tahtnud, et teile ses vanuses oleks räägitud. Tulge tagasi ülikooli suhtlema järgmistele tudengitega – mõnusaide ettekäandeid leiab selleks erialapäevadest Linnakupeoni.

Õeldakse, et rikas pole see, kes palju teenib, vaid see, kes vähe

kulutab. Veelgi rikkam on aga see, kellel on palju sõpru. Nagu ütles sihtkapitali ja üliõpilasarengu prorektor Hendrik Voll: see, kellel on sõbrad, on kõik.

Hoia oma uksed avatud läbi elu ja ole just „see“! ■

VÕTA KÕIGEST MAKSIMUM, KUID ÄRA JÄTA LEITUD SÕPRU

Tekst: Evo Annus, tootearenduse ja tootmistehnika eriala lõpetaja

Mõnikord tekib küsimus, miks me kõike seda teeme. Kas ei saaks lihtsamalt? Õpime ülikoolis, teenivad inimesed ilma kõrghariduseta suuremaid summasid kui meie. See paneb mõtlema tehtud otsuste üle ja tekib küsimus, kas kõik need pingutused on seda väärt.

Aga on!

Kui ma tulin ülikooli, siis arvasin, et olen siin ainult hariduse omandamiseks. Siiski tuleb välja, et kogu ülikooli teekond on andnud palju enamat. Oleme leidnud siit endale sõbrad ja tutvused, mis on hindamatu väärtusega.

Need, kellega koos me oma teekonda läbime, muudavad kõik paremaks või halvemaks. Seega vali endale õiged inimesed, kes sind innustavad. Üksi saab küll tegutseda kiiresti, aga koos saab minna kaugemale. Koos on meie oskused ja teadmised palju suuremad kui individuaalselt. See on kehtinud ülikooli jooksul, aga kindlasti kehtib ka edasises elus.

Ülikool on loonud ning loob ka tulevikus meile olukordi, mida ei oleks osanud ettegi kujutada. Muidugi peab olema ka ise avatud ja võimalikult palju kinni haarama erinevatest võimalustest. Kui

mõnikord tundub raske ja keeruline, siis see ongi just hea. Kõik, mis on elus väärt saavutamist, on raske. Just keerukus annabki kõigele väärtuse.

Hiljuti sain Arengufondilt akadeemik Rein Küttneri nimelise stipendiumi, millele ma peaaegu poleks isegi kandideerinud. Peale kõige muu pakuti mulle tänu stipendiumi saamisele võimalust kirjutada seesama artikkel, mida sa praegu loed. See on minu jaoks täiesti uus kogemus, mida ma ei osanud oodata. Me kõik oleme ühe otsuse kaugusel elust, mis on meie praegusest olukorrast täiesti erinev. Väiksemadki toimetamised võivad saada elumuutvateks kogemusteks.

Praegune ülikooli lõpp on alles kõige algus, oleme jõudnud alles esimesele astmele pikal trepil. Nüüd jõuab kätte aeg teha suuri tegusid ja päriselt luua ühiskonnale väärtust juurde. Ülikoolist saadud teadmised aitavad meid edasisel teel, aga samas ei garanteeri midagi. Peame ise olema pealehakkava suhtumisega ja pidevalt kompama enda piire, sest igav on elada elu alla oma võimete.

Samas ei tasu unustada, et me ei võistle elus kellegi teisega peale iseenda. Vahel tundub, et keegi tuttavatest on eluga kaugemale jõudnud või sa ise oled stoppama jäänud. Siiski ei tasu nukurtseda, sest elu on üllatusi täis. Me kõik elame erinevatel ajajoontel ja saavutame edu erinevatel hetkedel. Võrdle ennast ainult iseenda eilse versiooniga ja proovi iga päev parem olla.

Tihti tekivad meil kahtlused enda valikute üle. Õnneks imeline osa elust ongi see, et ainult tagasi vaadates saame aru, kuidas kõik meie otsused on olnud vajalikud unistusteni jõudmiseks. Hetkel peame lihtsalt tegema valikud ning hiljem muutma need parimateks, mis oleme teha saanud.

Ülikooli lõpuga avaneb meile uusi põnevaid võimalusi. Võta kõikidest tekkinud olukordadest maksimum, kuid ära kunagi jäta maha leitud sõpru. Nad toovad su ellu muutusi kohtades, kus sa seda kõige vähem oskad oodata.

Positiivne mõtlemine viib positiivsete tegudeni, mis viib positiivse ja rahuldust pakkuva eluni! ■

DIPLOM POLE FINIŠIJOON, VAID LUBA VÕTTA SUUREM VASTUTUS

Tekst: insener Oliver Mets, Eesti Masinaehituse Liidu nõukogu esimees, Insero OÜ asutaja

Eesti ei saa jõukamaks ainult sellest, et töötame rohkem. Me saame jõukamaks siis, kui loome rohkem väärtust. Üks asi on müüa oma aega, teine asi on luua lahendusi, tooteid ja süsteeme, mille eest maailm on valmis maksma.

Värske lõpetajana on loomulik mõelda, et nüüd tuleb leida hea töökoht. Aga kutsun teid mõtlema samm edasi: ärge küsige ainult, kuhu tööle minna. Küsige, millist väärtust te aitate luua. Kas teie töö muudab mõne ettevõtte targemaks, ekspordivõimelisemaks ja tehnoloogiliselt iseseisvamaks? Kas teie inseneritarkus jääb Eestisse kasvama või liigub odava allhankena kellegi teise väärtusahelasse?

Eesti ettevõtetel on täna suur võimalus. Meil on tugev inseneriharidus, praktiline mõtlemine ja oskus keerulisi asju päriselt valmis teha. Samal ajal vajab meie majandus uut kasvu – mitte ainult tarbimisest või toetustest, vaid targemast tööst, tootearendusest, automatiseerimisest, kaitsetööstusest, energeetikast ja ekspordist. Need ei ole abstraktsed märksõnad. Need on valdkonnad, kus iga hea insener, arendaja, projektijuht ja ettevõtja saab päriselt midagi muuta.

Liiga kaua oleme Eestis mõelnud, et meie tugevus on teha teistele hästi ja soodsalt. See ei ole halb algus, aga see ei tohi olla lõppe märk. Järgmine samm on õppida oma teadmisi väärilisemalt müüma: oma toodete, oma tehnoloogia ja oma kaubamärkide kaudu. Selleks ei pea iga lõpetaja kohe ettevõtjaks hakkama. Küll aga võiks iga lõpetaja mõelda ettevõtlikult: kas minu töö loob midagi, mida saab korrata, ekspordida ja kasvatada?

Selle muutuse juures on oluline ka koostöö. Ülikool, ettevõtted ja riik ei peaks tegutsema eraldi maailmadena. Kui teadus, tootmine ja müük liiguvad koos, sünnivad lahendused, mis ei jää ainult prototüüpideks, vaid jõuavad klientideni ja loovad töökohti.

Üks oluline mõte veel: ülikooliga koos toimetamine ei peaks lõppema diplomi saamisega. Vastupidi – just pärast lõpetamist algab sageli

kõige huvitavam osa. Kui teil tekib ettevõttes või oma ideed arendades probleeme, mida ei osata tavapäraste võtetega lahendada, siis otsige üles oma õppejõud, juhendajad, laborid ja uurimisrühmad. Teaduspõhine eksperimentaalarendus ei ole ainult suurte ettevõtete privileeg. See on viis, kuidas testida julgeid ideid, vähendada tehnoloogilist riski ja ehitada lahendusi, mida teistel veel ei ole.

See nõuab julgust. Tootearendus tundub riskantne. Müük tundub ebamugav. Rahvusvaheline turg tundub kaugel. Koostöö teadlastega võib tunduda aeglane või keeruline. Aga täpselt siin algabki kasv. Insener ei pea olema ainult inimene, kes lahendab etteantud ülesande. Insener võib olla inimene, kes sõnastab probleemi, leiab turu, katsetab koos teadlastega, ehitab lahenduse ja viib selle maailma.

Teie diplom ei ole finišijoon. See on luba võtta suurem vastutus. Eesti ei vaja ainult häid spetsialiste. Eesti vajab inimesi, kes julgevad teha oma töö targemaks, väärtust loovamaks ja maailmale vajalikumaks. ■

AGO SAMOSON PÄLVIS MAINEKA LAUKIENI PREEMIA

Tehnikaülikooli juhtivteadur Ago Samoson koos professor Guido Pintacudale (CNRS, Lyon, Prantsusmaa) sai 2026. aasta Günther Laukeni preemia, millega tunnustatakse tipptasemel eksperimentaalset teadustööd tuumamagnetresonantsi (NMR) valdkonnas.

Preemia anti nende teedrajava töö eest ülikiire maagilise nurga pöörlemisega (MAS) NMR-spektroskoopia arendamisel ja rakendamisel.

Tehnikaülikooli teadusprorektor Jarek Kurnitski rõhutab, et Ago Samosoni töö puhul on tegemist reaalse kõrgtehnoloogilise tootega, mis on ka arenatud ja valmistatud Tehnikaülikooli seinte vahel. „Preemia on tunnustuseks Ago Samosonile kui maailma 1% tippteadlaste hulka kuuluvale teadlasele, aga ka laiemalt Eesti inseneridele ja teadlastele, sest need leiutised on leidnud maailmas laia kasutamist,“ kinnitab Kurnitski.

Tunnustus toob esile Samosoni rolli selliste tehnoloogiate väljatöötamisel, mis võimaldavad tahkise NMR-katsetes saavutada äärmiselt suuri rootori pöörlemiskiirusi. See on märkimisväärselt parandanud prootonite (1H) signaalide lahutusvõimet tahketes materjalides. Tegemist on olnud valdkonna ühe peamise väljakutsega, kuna tahkistes esinevad tugevad anisotroopsed vastasmõjud laiendavad signaale ja pärsivad vaadeldava info detailsust.

Günther Laukeni preemia asutati 1999. aastal Brukeri kaasasutaja professor Günther Laukeni mälestuseks. Sellega tunnustatakse eksperimentaalset NMR-teadustööd, millel on suur rakenduslik potentsiaal. Preemiaga kaasneb 20 000 USA dollari suurune rahaline auhind ning laureaadid kutsutakse pidama avaettekannet Experimental NMR Conference'il. ■

KAROLIINA KUDELINA-ZHANG JA ANNIKA KAALEP PÄLVISID NOORE INSENERI PREEMIA

Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu tänavuse noore inseneri preemia pälvisid Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa kolledži energieetika-teadur Karolina Kudelina-Zhang ja Põhja-Eesti Regionaalhaigla biomeditsiinitehnika vaneminsener, talituse juhataja Annika Kaalep.

Mõlemat laureaati seob Tallinna Tehnikaülikool – Karolina (loe lk 58) töötab ülikoolis teadlasena, Annika on TalTechi vilistlane ning panustab ülikooli õppetöö arendamisse.

Preemiaid üle andes ütles president Alar Karis: „Insenerikutse olemuses ei ole ainult täpsus ja tehnilised teadmised, vaid ka uudishimu, loovus

ja visadus. Need on omadused, mida Eesti vajab mitte ainult inseneerias, vaid kogu ühiskonnas.“

Riigipea tõi esile ka selle, et mõlemad tänavused laureaadid on varasemates intervjuudes nimetanud õppimist inseneritöö üheks paeluvamaks osaks. Tema sõnul vajab Eesti rohkem noori, kes näeksid inseneeria põnevat poolt ja saaksid oma andeid võimalikult varakult avastada ning arendada. Tänavused laureaadid on tema sõnul eeskujud, kes näitavad, et inseneri tee on ühtaegu nõudlik, tähenduslik ja inspireeriv.

Noore inseneri preemia suurus on 7000 eurot ning see on mõeldud noortele inseneridele, kes on saavutanud oma erialal väljapaistvaid tulemusi teaduses, õpetamises või valdkonna populariseerimises. Preemiat rahastavad Auve Tech ja Väino Kaldoja.

Noore inseneri preemia algatas president Alar Karis 2024. aastal. Esimesena pälvis selle mehitamata õhusõidukite arenduse ja tootmisega tegelev Margus Sammelsaar. Mullu tunnustati sama preemiaga TalTechi ehituse ja arhitektuuri instituudi liginullenergiahoonete uurimisrühma vanemteadurit Tuule Mall Partsi. ■

Foto: Vabariigi Presidendi Kantsleil

MINISTER KRISTINA KALLAS JA ÜLIKOOLIDE REKTORID ALLKIRJASTASID HALDUSLEPINGUD

Haridus- ja teadusminister Kristina Kallas ja kuue avalik-õigusliku ülikooli rektorid allkirjastasid halduslepingud aastateks 2026–2028, mil üks olulise-

maid ülesandeid on üliõpilaste vastuvõtu kasvamine suure tööjõupuudusega valdkondades, nagu inseneeria, IT, õpetajakoolitus ja veterinaaria.

Tallinna Tehnikaülikooliga lepiti kokku õppekohtade arvu suurendamine informaatika ja infotehnoloogia ning tehnika, tootmise ja ehituse õppekavagruppides.

„Ülikoolidel on hea meel, et halduslepingute läbirääkimiste käigus on valitsuse, erakondade, ettevõtjate ja ülikoolide vahel laienenud ühine arusaam: Eesti arengu jaoks tuleb praegust ainulaadset ajaakent targalt kasutada,“ lausus rektorite nõukogu esimees, Tallinna Tehnikaülikooli rektor Tiit Land. „Ülikoolidesse on jõudnud varasemast märksa arvukam põlvkond ning see annab Eestile võimaluse kasvatada kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistide hulka. Ülikoolid oleksid näinud vajadust pikaajalisema, mahukama ja strateegilisema riikliku investeringu järele, kuid mõistavad ka keerulist julgeoleku- ja majandusolukorda, milles riik peab oma valikuid tegema.“

Järgnevatel aastatel luuakse doktoriõppes igal aastal lisaks senisele 300 õppekohale 50 uut õppekohta. Need suunatakse väljaspool ülikoole strateegiliselt olulistesse ja kasvava vajadusega valdkondadesse, kus on puudus doktorikraadiga tippspetsialistidest. Täiendavad õppekohad toetavad muuhulgas tehisin-

Foto: Raimond Vink

tellekti arendamise ja rakendamisega seotud kompetentside kasvu.

Samuti näevad halduslepingud ette, et iga ülikool töötab oma vastutusvaldkondades välja õpi- teed kutsekeskhariduse lõpetajatele, et tagada nende õpingute sujuv jätkamine kõrghariduses.

Ülikoolide poolt allkirjastasid halduslepingud Eesti Kunstiakadeemia rektor Hilikka Hiiop, Eesti Maaülikooli rektor Ülle Jaakma, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia rektor Ivari Ilja, Tallinna Tehnikaülikooli rektor Tiit Land, Tallinna Ülikooli rektor Tõnu Viik ja Tartu Ülikooli rektor Toomas Asser. ■

IT-TEADLANE ÜLLE KOTTA PÄLVIS EESTI TEADUSTE AKADEEMIA MEDALI

Tarkvarateaduse instituudi juhtivteadur Ülle Kotta pälvis Eesti Teaduste Akadeemia üldkogu aastakoosolekul Nikolai Alumäe medali silmapaistva panuse eest automaatika- ja IT-teadusesse ning mitme põlvkonna teadlaste kujundamise eest.

Ülle Kotta on üks Eesti automaatikateaduse ja IT-teaduse kujundajaid, kelle teadustöö keskendub mittelineaarsete juhtimissüsteemide teooriale ning algebralistele meetoditele nende analüüsiks. Tema juhendamisel on kasvanud mitmed valdkonna juhtivad teadlased nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt ning ta on panustanud ka järel doktorite juhendamisse.

Kotta teadustöö maht on märkimisväärne: ta on avaldanud monograafia ja üle 300 teadusartikli ning osaleb mitme rahvusvahelise teadusajakirja toimetuskolleegiumis. Tema panust on tunnustatud kahel korral riigi teaduspreemiaga ning ta on valitud Euroopa naistippteadlaste võrgustikku AcademiaNet.

Tallinna Tehnikaülikooli jaoks kinnitab tunnustus ülikooli tugevat positsiooni infotehnoloogia ja automaatika valdkonna teaduses ning teadlaste järelkasvu kujundamisel.

Eesti Teaduste Akadeemia nimelised medalid antakse Eesti teadlastele väljapaistvate teadus-

saavutuste eest oma valdkonnas. Nikolai Alumäe medal on suunatud informaatika ja tehnikateaduste valdkonnale ning selle varasemate laureaate seas on mitmeid Eesti juhtivaid teadlasi.

Lisaks Ülle Kottale tunnustati tänavusel aastakoosolekul veel kolme teadlast, kelle panus on olnud märgiline nii loodus- kui ka sotsiaalteadustes. ■

Tekst põhineb Eesti Teaduste Akadeemia uudisel.

Foto: Sven Tupits

Loe ka taltech.ee

TALTECHI VASTUVÖTUKAMPAANIA 2025 SAI TURUNDUSTEO GRAND PRIX' AUHINNA

TalTechi eelmise aasta vastuvõtukampaania pälvis turundusvaldkonna kõrgeima tunnustuse – Aasta Turundustegu 2025 Grand Prix. Võitja kuulutati välja Passwordi konverentsil.

Žürii esimees ja eelmise aasta Grand Prix' võitja, Maxima Eesti brändijuht Arabella Arro tõi esile kampaania tugeva kontseptsiooni, läbimõeldud strateegia ja selge mõju: noorteni jõuti viisil, mis toetab teadlike haridusvalikute tegemist. Kampaania rääkis haridusvalikutest lihtsalt ja arusaadavalt, sidudes õpingud päris elu ja tulevikuvõimalustega. Kampaania väärtus on ka selle pikemas mõjus – see suunab rohkem noori erialadele, millel on oluline roll Eesti tulevikus.

„2025. aasta vastuvõtukampaania oli teadlikkuse kasvatamise kampaania,“ ütles TalTechi strateegilise turunduse juht ning turunduse keskuse juht Kadri Küigema-Voorel. „Selle eesmärk oli suurendada teadlikkust TalTechi õppekavade seostest igapäevaeluga. Sellest kasvas välja ka sisseastumiskampaania põhisõnum: reaalsed teadmised loovad reaalseid asju, reaalseid lahendusi, reaalseid võimalusi,“ rääkis Küigema-Voorel. Tema sõnul ongi TalTechi kõige olulisem tugevus erialade praktiline väljund ja ühiskondlik mõju.

2025. aasta vastuvõtukampaania viidi ellu koostöös agentuuridega TANK, Initiative Estonia, Milton New Nordics ja OMD. ■

UUS TUDENGIVORMEL ON VALMIS

FS Team Tallinn esitles juuni alguses Vabaduse väljakul oma uusimat elektrivormelit FEST26 – autot, mille tudengitest koosnev meeskond ehitas valmis vaid üheksa kuuga.

FEST26 on TalTechi ja Tallinna Tehnikakõrgkooli tudengitest tiimi 19. vormel ning märgib olulist

arenguhüpet võrreldes eelnevate mudelitega. Üks suuremaid uuendusi on aktiivse aerodünaamika kasutuselevõtt. Takistusjõu vähendamiseks saavad vormeli tagatiiva kaks profiili avaneda, mis on sarnane vormel 1 masinate DRS-süsteemile. See tähendab, et sirgetel saab auto sõita kiiremini ja efektiivsemalt, vähendades õhutakistust.

Teiseks suureks uuenduseks on täielikult isearendatud kõrgpinge inverter. Inverter muundab akupakist tuleva alalisvoolu (pingega kuni 600 V) mootoritele sobivaks vahelduvvooluks. Selliseid komponente arendavad maailmas ise väga vähesed tudengimeeskonnad ning omaarendatud lahendus on valmiskomponendist ka märkimisväärselt kergem.

Vormeli esmaesitlus avas uue hooaja, kus sihiks on tugevad tulemused rahvusvahelistel võistlustel. Juba juulis sõidab meeskond võistlusele Tšehhis, misjärel suundutakse maailmakuulsatele ringradadele Austrias, Hispaanias ja Saksamaal.

Meeskonna peatoetaja on Milrem Robotics ning kuldsponsorid Harju Elekter, Oshino Electronics Estonia, Threod Systems, Norma ja GPV, nende kõrval panustab meeskonna tegevusse veel ligikaudu 100 ettevõtet. ■

Tudengivormel FEST26 sõidab nii juhiga kui juhita.
Foto @kantsik_photography

TÖÖD ALUSTAS INSENEERIA SIHTKAPITALI NÕUKOGU

Inseneeria sihtkapitali nõukogu esimesel koosolekul valiti konsensuslikult nõukogu esimeheks Ants Vill, kes juhib nõukogu tööd vähemalt järgmise ülikooli nõukogu ametiaja jooksul.

Villi valimise kasuks rääkis tema varasem panus sihtkapitali loomisesse ning roll välisliikme-

na, mis aitab tagada nõukogu tasakaalustatud vaate. Nõukogu sisemist sidusust toetab aseesimehe rollis Hendrik Voll.

Nõukokku kuuluvad veel Tiit Land, Ergo Metsla, Kristjan Liivamägi, Heiki Raadik, Erkki Karo, Heiti Hääl, Robert Kitt, Riin Savi ja Miina Karafin.

Inseneeria sihtkapitali nõukogu ülesanne on kavandada fondi tegevust, korraldada selle juhtimist ning teostada järelevalvet fondi toimimise üle. Nõukogu teeb otsuseid fondi strateegiliste suundade, rahaliste eraldiste ning vara kasutamise kohta, lähtudes eesmärgist tagada fondi pikaajaline jätkusuutlikkus ja maksimaalne mõju Eesti majandusele.

„Kõige olulisem eesmärk ei ole ainult kapitali kogumine, vaid suhete loomine. Kui sul on sõbrad, siis on sul olemas kõik – ka rahalised võimalused. Meie jaoks on võtmetähtsusega vilistlaste ja partnerite kaasamine ning ülikooli tegevuse laiapõhjaline tutvustamine

ühiskonnas. Kui selle tulemusel suudame kasvatada ka kapitali, mille toel arendada uusi inseneeria valdkondi, oleme oma eesmärgi täitnud,“ ütles Hendrik Voll.

Inseneeria sihtkapital on Tallinna Tehnikaülikooli loodud pikaajaline strateegiline fond, mille eesmärk on tugevdada Eesti inseneeria selgroogu ja kasvatada kompetentse, millest sõltuvad tööstuse konkurentsivõime, energiajulgeolek, kaitsevõime ning uute tehnoloogiaettevõtete teke. ■

▶ Loe lähemalt: taltech.ee/ulikool/inseneeria-sihtkapital

UUENDUSKUURI LÄBINUD TALTECHI KOSMOSEKESKUS AVAS UKSED

Pärast põhjalikku uuenduskuuri avas TalTech sel kevadel taas oma kosmosekeskuse, mis pakub rohkelt uusi võimalusi õppe- ja teadustööks nii üliõpilastele kui ka teadlastele.

Keskusel on Eesti jaoks veel suuremgi tähendus. Nii TalTechi rektor Tiit Land kui ka kosmose-

keskuse juht ja küberjulgeoleku ekspert Adrian Venables tõdesid, et avatud keskus tugevdab Eesti rolli kiiresti arenevas kosmosevaldkonnas ning aitab kaasa Eesti maine tõstmisele kosmosetehnoloogia arendamisel.

Kosmosekeskuse olulisus nii TalTechile kui ka Eestile peitub muutuvmas maailmas. Nimelt kuulutas NATO 2019. aastal kosmose operatiivseks tegevusvaldkonnaks ning mitmed suurriigid on seda järjest enam militariseerinud.

„Samal ajal kasvab meie sõltuvus kosmosepõhistest teenustest – näiteks satelliitide ja kommertsühenduste roll igapäevaelus on üha olulisem. Nii vaenulike riikide kui ka küberkurjategijate oht on reaalne, mistõttu on Eestil oma tugeva küberjulgeoleku mainega väga hea võimalus kujuneda Euroopa üheks juhtivaks tegijaks kosmose küberjulgeoleku valdkonnas,“ rõhutas Venables valdkonna kasvavat tähtsust. ■

Foto: Maksim Usmanov

VASTUVÕTT TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI LÕPEB 6. JUULI KESKPÄEVAL

Juuni alguseks oli Tehnikaülikooli esitatud 20% rohkem sisseastumisavaldusi kui mullu samal ajal. 2756 kvalifitseeruvast avaldusest 729 tuli välismaalt. Võrreldes 2025. aastaga laekus välismaalt 46% ja 2024. aasta võrdluses 78% rohkem kvalifitseeruvaid avaldusi.

Seni on eestlaste seas populaarseimateks erialadeks bakalaureuseõppes ehitiste projekteerimine ja ehitusjuhtimine, IT-süsteemide arendus, äridus ning elektroenergeetika ja mehhatroonika; uue õppekavana paistab silma ka logistika ja liikuvuse eriala.

Magistriõppes on populaarsed sellised erialad nagu infosüsteemide analüüs ja kavandamine, hooned ja rajatised, avaliku sektori juhtimine ja innovatsioon ning uue õppekavana tehisintellekt äris.

TalTechis saab kandideerida inseneri-, IT-, loodus- ja majandusteaduskonna ning mereakadeemia õppekavadele. Lisaks Tallinnale saab õppida Virumaal, Tartus ja Kuressaares. ■

▶ Õppimisvõimalustega saab tutvuda taltech.ee/reaalne. Avaldusi saab esitada 6. juuli keskpäevani.

TALTECHI ARENGUFOND TUNNUSTAS STIPENDIUMITEGA SILMAPAISTVAID TUDENGEID

TalTechi Arengufond tunnustas aktusel toeta- jaid, kes on andnud ülikoolile kokku ligi kaks miljonit eurot, jagas silmapaistvatele üliõpi- lastele 180 000 eurot stipendiumitena ja tänas vilistlaskapitali asutajaid.

Sel kevadsemestril andsid 48 ettevõtet ja eraisikut stipendiume kokku 92 üliõpilase-

le. Arengufondi juht Elinor Toming sõnas stipendiumide üleandmisel, et 10–15 aasta pärast seisab Eesti silmitsi olukorraga, kus üks inimene peab looma väärtust mitme eest. Ta lisas: „See tähendab, et pea kõik tulevi- kulahendused – olgu energeetikas, tööstuses, meditsiinis või hariduses – peavad muutuma nutikamaks, efektiivsemaks ja järjest iseseis- vamaks. Selle kõige taga on aga inimesed, kel- le teadmised ja oskused sünnivad täna ülikoo- lis. Praegustest üliõpilastest võivad kujuneda Eestis järgmise kümnendi konkurentsivõime võtmeisikud.“

Sel kevadel oli erilise tähelepanu all Arengu- fondi kujunemislugu. Üle anti Vilistlaskapitali märgid selle asutajatele, neile, kes aastatel 1999–2003 panid aluse tänasele annetuskul- tuurile TalTechis. Kapitali asutasid 55 ane- tajat, kes panustasid kokku 2,7 miljonit krooni (täna 175 000 eurot). Asutajate hulgas oli mit- meid Eesti ettevõtlus- ja ühiskonnaelus olulisi inimesi: Heiti Hääl, Väino Kaldoja, Toomas Luman, Jüri Mõis, Toomas Annus, Tiit Vähi, Indrek Neivelt jpt. ■

EESTI INSENERIDE LIITU ASUS JUHTIMA TALTECHI VILISTLANE CATHY-LIIS PÖLLUVEER

Eesti Inseneride Liit valis järgmiseks kaheks aastaks liitu juhtima esimest korda liidu ajaloos naispresidendi – Cathy-Liis Põlluveeri, soojusenergeetika inseneri ja AI-iduettevõtte NAVE Technologies OÜ asutaja.

„Töötades iga päev nii insenerina kui ka AI- tööriistade arendajana näen vahetult, millist muutust digitaliseerumine meie valdkonnale pakkuda suudab. Oma kogemusest tean, et inseneride põuale ei saa enam vastu seista

ainult eriala populariseerimisega. AI ja digiteh- noloogia suudavad inseneride produktiivsust mitmekordselt tõsta, aga see nõuab süsteemset lähenemist. EIL-i presidendina soovin olla sild infotehnoloogia ja inseneride kogukonna vahel. Lisaks seisan selle eest, et inseneeria oleks roh- kem nähtav noorte seas ning eriti tüdrukute ja naiste hulgas, kellele tahan näidata, et insenee- ria on ka nende ala,“ kirjeldab oma presiden- tuuri plaani sügisel ametit alustav Põlluveer.

Cathy-Liis Põlluveer on TalTechi lõpetanud soojusenergeetikainsener ja iduettevõtte Nave Technologies OÜ asutaja ning tegevjuht. Inse- nerina panustas ta ettevõttes Filter Solutions OÜ üle kümne aasta Eesti tööstuse energia- tõhususe arendamisse – katlamajadest ja auru-kondensaadisüsteemidest kuni keerukate protsessiinseneeria lahendusteni. Tema idu- firma arendab AI-põhiseid tööriistu inseneride töö tõhustamiseks. Lisaks on ta pühendunud insenerikutse populariseerimisele, juhenda- des tudengeid, koolitades spetsialiste ja tuues inseneeria valdkonda noortele lähemale. 2025. aastal pälvis Põlluveer ka Eesti aasta inseneri tiitli – esimese naisena ja noorimana ajaloos. ■

Foto: Jürgen Randma / Martin Pedaja

LINNAKUPIDU 2026 PILETID ON MÜÜGIL

TalTechi legendaarne Linnakupidu toimub tänävu reedel, 4. septembril Mustamäe linnakus. Päeva jooksul ootavad külastajaid mitmesugused tegevused ja üllatused üle kogu linnaku, õhtul võtavad maja üle *live*-esinejad ja järelpidu.

Nagu ikka, saavad vilistlased Linnakupeo ajal korraldada kokkutulekuid. Ülikool aitab privaatse ruumi leidmisega, soovi korral toitlustuse tellimisega ja muude organisatoorsete küsimustega. Kokkutuleku korral-

damine on tasuta, toitlustus on tasuline. Registreeri oma kokkutulek aegsasti!

Taas avatakse siseõue terrassil ka vilistlaste *lounge*, kus enne või pärast kokkutulekut mõnusalt aega veeta või osaleda mitmesugustes tegevustes.

Päevane programm on kõigile tasuta, järelpeole tuleb osta pilet. Linnakupeo täpsem programm avaldatakse sündmuse lähenedes. ■

► Loe rohkem: taltech.ee/linnakupidu

TALTECHI KORVPALLIMEESKOND MURDIS 15 AASTA JÄREL MEISTRIVÕITSLUSTE POODIUMILE

17. märtsil võitis TalTech/ALEXELA korvpallimeeskond Eesti meistrivõistlustel pronksmedali. Sellega kirjutas meeskond ülikooli spordiajalukku olulise peatüki, kuna tõi esimest korda pärast 15 aastat koju nii kõrge võidu.

„Eesti meistrivõistluste pronks. Lõpuks ometi!“ rõõmustas TalTechi sihtkapitali ja üliõpilasarengu prorektor Hendrik Voll. Ta rõhutas ka, et hooaja jooksul saavutati mitu

olulist võitu, sealhulgas märgiline võit BC Kalev/Cramo üle ning võõrsil Tartu Ülikooli alistamine ja seejuures August Soku karika koju toomine.

Kodusaalis peetud otsustavas kohtumises kindlustas TalTech/ALEXELA võidu Transcom Pärnu üle tulemusega 97 : 77. Medal tuli hooajal, mis ei olnud meeskonnale lihtne ja see tõstab saavutuse väärtust veelgi. ■

Foto: Catherine Kõrtsmik

AIVO OLEV: TEHISARU VÕIB SIND KIIREMINI SIHILE VIIA, AGA KA HÄBISSE JÄTTA

Tekst: Sulev Oll | Fotod: Karl-Kristjan Nigesen

Tallinna Tehnikaülikooli doktorant-nooremteadur Aivo Olev on valinud oma valdkonnaks keeletehnoloogia, kus muutused toimuvad kuudega. IT-d, majandust, psühholoogiat ja uuesti IT-d õppinud teadlane on õpingute vahel töötanud aastaid ettevõtetes ning seejärel leidnud enda koha teaduses. Valdonna kiire arengu tõttu on kõnetuvastusega tegelev teadlane pidanud muutma oma doktoritöö fookust, aga tema lahendused on ka võitnud suuri võistlusi. Kõnetuvastusmudelid, mis mõistavad muuhulgas *estonlish*'it ja mitmesuguseid aktsente, leiavad kohe ka praktilise väljundi, mis on tema jaoks teaduse juures tähtis.

Oled doktoriõppes aastast 2021, küll väikese vaheajaga. Kuidas oled enda jaoks teadustöö mõtte sõnastanud?

Kitsas valdkonnas mingi spetsiifilise probleemi kallal vaevlemine ja lahenduste otsimine, eelduks selle ala laiem tundmine.

Õnneks on minu valdkonna doktorandil väga suur vabadus ise probleem valida. Jah, osaliselt sõltub see rahastusallikast, aga praktikas olen alati saanud tegeleda just nende teemadega, mis mind huvitavad ja on ühtlasi praktilised. Arvestatav osa mu väljundist ongi läinud praktilisse kasutusse, näiteks kõnetuvastuse teenus Tekstiks.ee ja vaba-varaline kõnetuvastuse tarkvara Jutukuva.

Sellel aastal oleme ideede katalüsaatorina kasutanud võistlusi. Need on konkreetsed probleemid meile lausa kandikul ette toonud. Hiljuti ehitasin tarkvara kirjeldustölkidele ja vaegkuuljatele. Nii muutub reaalsajaline kõnetuvastusmudel otseselt kasulikuks.

Oli teadlaseks saamine juba su lapsepõlveunistus?

Seda mitte. Aga kuna mu vanemad olid mõlemad kõrgharidusega, teadsin alati, et ülikooli pean minema. Mul võttis lihtsalt aega, et oma eriala leida.

Isa kaudu olin juba väiksenä poeutanud kokku arvutitega, nii maandusingi pärast keskkooli IT kolledžis, aga püsisin seal ainult ühe aasta. Seejärel läksin Tartu Ülikooli, õppisin majandust, hiljem psühholoogiat. Lõpetasingi psühholoogia bakalaureuse. Lõpuks asusin siiski IT-töele.

Kaheksa aastat hiljem jõudsin taas ülikooli, seekord TalTechi. Valisin magistritööks väga praktilise kõnetuvastuse platvormi, mis nüüd, seitse aastat hiljem, on Tekstiks.ee veebilehel kõigile kättesaadav.

Selle tulemusena kutsus mu juhendaja professor Tanel Arumäe mind ülikooli ning poolteist aastat pärast magistriõppe lõpetamist tulid doktorandina TalTechi tagasi. Alles siis tekkis tõsine huvi teadusteha.

Miks magistriõpinguteni nii kaua läks?

Töötasin aastaid tarkvaraarendusprojektides analüütikuna, olin vahelüli tellijate ja programmeerijate vahel. Ajapikku sain aga aru, et tahaksin rohkem teada sellest, kuidas tarkvara tegelikult tehakse. Hakkasin ennast harima ja samas tundsin ka, et äkki see eriala kaob hoopis ära ... Ma ei soovinud jääda ühte rolli, tahtsin avardada oma arusaamu, rohkendada kompetentse. Nii tulingi magistriõppesse, et saada võib-olla programmeerijaks, teha väike kannapööre.

Kuidas TalTechist saadud haridust hindad?

Magistriõpingud oli minu jaoks esimene kord, kus ülikooli tõeliselt nautisin! Suutsin õpingud seostada

oma seniste kogemustega, see tundus väga põnev. Tõsi, ma ei saanud kohe informaatikasse astuda, sest mul polnud reaalsajaline bakalaureust. Tulid äriinfotehnoloogiasse ja pärast esimest semestrit vaetasin eriala. Töö kõrvalt õnnestus õpingud lõpetada nominaalaja ehk kahe aastaga. Ja *cum laude*ga.

Räägitakse, et IT-s on hästi suured palgad ja ülikoolis ei ole. Oled sissetulekus kõvasti kaotanud?

Ei, minu palk ei olnud varem märkimisväärselt suurem kui nüüd doktorandina. Ma ei pidanud doktorandiks tulles oma elus midagi muutma.

Kõnetuvastus, millega tegeled, tundub esmapilgul lihtne: paneme seadme salvestama, ta tuvastab kõne, muudab selle tekstiks. Nii, nagu me vesteldes praegugi teeme. Mis seal siis keerulist on?

Keeruline on tehisintellekti (TI) pool. Meie valdkonnas on üle mindud mudelitele, mida treenitakse algusest lõpuni puhtalt andmete pealt. See eeldab ühelt poolt häid andmeid, teisalt sobivat arhitektuuri, mis on nendel andmetel hästi treenitav. Sageli kasutame mudeleid, mida on treenitud teistel keeltele.

Kui tulid doktorantuuri, oli väga suur probleem, et eesti keeles kõneldes kiputakse inglise keelt vahele rääkima, võõrväljendeid kasutama, hääldades neid vahel eesti-, vahel inglispäraselt. Nüüd on mitme keele peal eeltreenitud mudelid selle takistuse peaaegu kaotanud. Mudel ise teab, millal peab millise keele sõnavara kasutama.

Tegeleme ka sellega, et mudel mõistaks, et räägib erinev kõneleja. See aitab ühtlasi kõnetuvastuse kvaliteeti parandada. Ka Tekstiks.ee on võimeline välja tooma, millal rääkis üks, millal teine. Selles valdkonnas võitsime hiljuti ühe võistluse, kus oligi eesmärk ennustada keelt või seda, kas keel on samas vestluses jäänud samaks. Meie teemad on ka teksti struktureerimine, kohandamine lõppotstarbe jaoks, subtiitrid.

Nii et kui me praegu vestleme, siis salvestav seade eristab minu kui küsija ja sinu kui vastaja?

Kui süsteemile ette öelda, et kõnelejaid on kaks, on ta täpsem. Igal juhul üritab ta heli tükke rühmitada sarnasteks hulkadeks, ennustab, et mitu kõnelejat võis olla ja jagab helitükid siis kõnelejate vahel.

Oma töös keskendute eelkõige eesti keelele?

Mitte tingimata. Tihti aitab ka publitseerimisele kaasa, kui oleme teinud midagi, mis ei tööta ainult eesti keelele, vaid on laiemalt kasulik.

Aga kui suudame tehisintellektiga suhelda eesti keeles, peame vähem kasutama inglise või mõnda muud keelt, milles nn kommertslikud tooted on paremad. Suurte korporatsioonide fookuses ei ole ju keel, millel on alla miljoni kõneleja. Peame ise pingutama, et meil oleksid eesti keelele toimivad alternatiivid, et meie keelt saaks rohkem kasutada.

Olen labori juhataja Tanel Alumäega ühte meelt, et peaksime ise panustama, et eestikeelsed treeningandmed oleksid tasuta või mõistliku tasu eest lihtsasti kättesaadavad. Sest suured ettevõtted, kes ei võta meie keelt prioriteedina, lisavad eesti keele toe, kui andmed on kättesaadavad. Ka Tartu Ülikoolis ollakse samal seisukohal.

Missugused need treeningandmed on? Kust nad pärinevad?

Kõnetuvastuse puhul on see heli või tekstiga kõrvutatud heli, kusjuures tekst võib olla sõna, aga ka hääliku täpsusega. Siis tõlkekorpused, kus näiteks ingliskeelne tekst ja kõrval eestikeelne tõlge. Ka paljude muude keeletehnoloogia probleemidega tegelemiseks on omad võrdluskorpused. Teatud otstarbeks sobib juba see, kui on lihtsalt heli, teisel juhul lihtsalt tekst. Kolmandaks on hea, kui heli ja tekst on omavahel joondatud. Meie ise toetume vägagi palju ETV arhiivile. Andmed ei pea tingimata olema tasuta kättesaadavad, aga kui neid saaks mõistliku ja kindla tasu eest kasutada, oleks huvilisi palju. Muidu

andmeid lihtsalt kaevandatakse internetist – kui need vähegi leitavad on – ja kasutatakse ikkagi.

Mida kõnetuvastatud tekstiga edasi teha? Meie intervjuu läheb ajakirja *Mente et Manu*, aga kõik muu?

Mõnes mõttes on see teema samm edasi sellest, millele oleme keskendunud ehk siis kõnetuvastusest. Tihti on vaja teha koosoleku kokkuvõtte, teha järeldusi sellest, mida räägiti. Tõsi, niisuguste kokkuvõtete tegemine, mis oli varem keeruline uurimisvaldkond, on suurte keelemudelite arenguga peaaegu lahendatud. Küll saab kokkuvõteteid veel paremaks timmida täiendava treenimisega, kuid sageli pole see enam õigustatud.

Igasugu subtiitreid suudame helile või videole lisada, kasvõi selleks, et andmed oleksid kuulmispuudega inimestele kättesaadavad. Ülikoolis saavad loengud sel moel alternatiivselt tarbitavaks, näiteks neile, kelle eesti keel ei ole veel nii hea. Ühesõnaga, kui tekst on palju lihtsamini otsitavam, töödeldavam, kiiremini haaratavam, kui heli saab tekstiks pöörata väga hea täpsusega, on sellel palju otstarbeid.

Et kaitsta doktoritööd, peab see olema unikaalne. Samas töötab siinsamas Tehnikaülikoolis sinu valdkonnas rohkelt teadlasi, lisaks Tartus, tegelikult üle terve maailma. Kui lihtne on niisugustes tingimustes uut luua või kui raske tõeliselt uut luua?

Meie valdkond on pidevalt tõelises muutumises, teatud uurimisvaldkonnad võivad kiiresti tekkida ja ka kaduda. Kasvõi seesama kõnetuvastus, meie labori põhifookus – juba suudavad suurte keelte mudelid võtta sisendina nii teksti, heli, pilti kui ka videot. Ja teevad seda nii hästi, et varsti võib-olla ei olegi eraldi kõnetuvastuse moodulit vaja.

Siiski näen, et väga pikaks ajaks jäävad n-ö väikesed kõnetuvastuse tükid palju efektiivsemaks just siis, kui töötada nendega eesti või mõnes muus väiksemas keeles ja oma arvutis või mobiilis.

Publitseerimine on sellises virvarris ilmselt ka raskendatud?

Ühe minu artikli avaldamiseks läks kolm aastat. Tihti võib aga aasta või isegi pool olla juba liiga pikk aeg, valdkond on edasi liikunud, keegi teine selle probleemi lahendanud.

Õnneks on meil TalTechis arvutusvõimsust, ka Tartus. Ja meil on ligipääs LUMI superarvutile. Jah, me ei hakka siin päris suuri keelemudeleid algusest peale treenima, mõne probleemiga me ei saagi tegeleda. Samas on ka valdkondi, mis pole eesti keele kesksed, aga milles saame olla väga

head. Aastate jooksul edukas võistlustel osalemine näitab, et suudame leida unikaalseid lahendusi.

Kogu teadusvaldkond ongi väga kaldu uuenduslikkuse poole. Kellegi teise tehtud avastuse korramisel pole sisulist väärtust. Sa pead kogu aeg midagi uut välja mõtlema, avaldama. Ja see, et meie teadlastel õnnestub ikka avaldada, näitab, et TalTechis tehakse midagi olulist.

Kui kaugel su enda doktorikraad on?

Mul oli varasemast kaks vastuvõetud artiklit, siis aga ebaõnnestus järjest neli esitamist. Nüüd mul õnnestus nelja kuuga esitada neli artiklit ja esialgse info põhjal tundub, et vähemasti kolm neist võetakse vastu. Aga taas häda – need on liiga erinevad! Doktoritöö lõpetamiseks on vaja kolme seotud artiklit, nii et mul on tõenäoliselt ühte veel vaja ... Seega jah, olen lõpusirgel, aga lõputööd veel ei kirjuta.

Ka doktoritöö teema on mitu korda muutunud. On see pigem hea või halb?

See on täiesti paratamatu. Aastal 2021 ei saanudki ma seada seda sihti nagu praegu. Probleem, mida teha siis, kui eesti keeles kõneleja pikib vahele ingliskeelset teksti, on lahenenud. Sellega edasi tegeleda olnuks tarbetu. See-eest saan nüüd töö kiirendamiseks kasutada suuri keelemudeleid. See muutis täielikult mu ambitsiooni ehk seda, mida ma kas üksinda või väikese tiimiga teha suudan.

Milline roll on juhendajal?

Eestil on vedanud, et meil on professor Tanel Alumäe, kes on nii pikalt selles valdkonnas tegutsenud, kõnetuvastust aina paremaks muutnud ega ole midagi pooleli jättes mõne ettevõtte palgale läinud.

Meil on loodud võimalus uurida probleeme, katsetada ideid, mis tunduvad vähegi asjakohased. Ja samas on juhendaja alati nõu andmas või konverentsidel käimist toetamas.

Mul on olnud väga suur privileeg töötada sedavõrd kompetentse professori all. Kui mul on küsimusi, valin mingi suuna või kirjutame koos artiklit, saan temalt enamasti hinnangu, kas üldse tasub selles suunas minna. See on ära hoidnud palju mõttetut rapsimist – doktorant vajabki tippteadusega täiesti kursis olevalt juhendajalt kiiret tagasisidet, et ta ei liiguks liiga pikalt vales suunas.

Tanel Alumäele sobivad ettevõtlikud doktorandid, üldse töötajad, kellel on tugev isiklik huvi asju uurida, paremaks teha. Ka mina ei tegele ainult ühe artikliga, vaid treenin veel paari mudelit, muudan asju paremaks. Sageli mul on kolm-neli tööd korraga käsil, lihtsalt isiklikust huvist, mitte sellepärast, et doktoritöö kiiremini ära teha.

Pettumusteta pole pääsenud ka sina.

Mu algne suund oli teha midagi kahe teadusvaldkonna vahel, arendasin koostööd Tallinna Ülikooli teadlastega inimese ja arvuti interaktsiooni alalt. Töö pidi ühendama keeletehnoloogia ja kasutama osalusdisaini meetodit. See ebaõnnestus, ma ei mõistnud toda valdkonda piisavalt, kasutasime kvalitatiivseid meetodeid, aga need pole minu valdkonnas tüüpilised. Tulemus oli, et kummalgi pool ei tundud meie töö vastu huvi. Võtsin selle järel väikese mõtlemispausi. Aga olen taas siin, nüüd juba suhteliselt suure ebaõnnestumiste ja õnnestumiste pagasiga.

Kuidas paistab sulle kraadi kaitsmise järgne tulevik?

Mulle pakub mu valdkond üha rohkem huvi, näen, et seda on tõesti tarvis. Toon näiteks needsamad koosolekud, transkriptsioonid ja kokkuvõtted mitmes valdkonnas, olgu selleks siis meditsiin või juriidika, riigiasutused, kus ei tohi kasutada mujal majutatud suuri keelemudeleid ja pilveteenuseid. Seal oleks vaja erialaseid lahendusi, mis töötaks eesti keelele.

Siis veel kõnesüntees ehk tehiskõne. Nüüd kõlab see juba nagu eestlane räägiks, pealegi erineva häälega. Aga siin on ka omad ohud, millest võime lugeda ajakirjanduse krimikülgedelt.

Kui ma ka mõne aasta pärast enam ülikoolis ei tööta, jääb mu tulevik ikka teadusega seotuks. Kindlasti kasutan teaduslikke meetodeid ja mõõtmisi, et objektiivselt hinnata, kas midagi läks paremaks. Võib-olla teen seda mõnes ettevõttes, võib-olla isegi enda omas.

Oled väitnud, et tehisaru ei asenda mõtlemist, vaid võib seda ainult võimendada.

Jah, tänapäeval teeb tehisaru teatud asjad palju lihtsamaks, aga seda vaid niikaua, kuni ise kaasa mõtled, samal ajal õpid, lased kasvõi tehisarul endale midagi õpetada. Siis sa suudad õppida kiiremini, saad üle nendestki asjadest, mis algul tunduvad keerulised. Arvan, et ma oleksin ka ise oma teekonnal IT-sse jõudnud varem, kui mu kõrval olnuks keegi, kes rasked küsimused selgeks teeb. Näiteks tehisaru.

Mul oli hiljuti vaja kirjutada kakssada sõna inglise keeles, milles suured keelemudelid peaks olema väga võimekad. Aga mul läks vähemalt kuus tundi, et neid kahtsadat sõna viimistleda. Jah, tehisintellekt aitab leida infot, fakte, korrigeerib keelt. Aga kui sa lased tal lihtsalt kirjutada, annad vajaliku info ette, võib ta igas lauses kirjutada ikkagi seda, mis tundub talle tõenäoline. Sest keelemudelid ongi treenitud

ennustama järgmist kõige tõenäolisemat sõna. Tihti ei taipa nad minna fakte kontrollima, kirjutavad teistmoodi, kui seda teeks inimene. Nad ei hinda välja toomist väärivaks sama, mida hindame meie.

Küll tundub mulle koodi kirjutamisel hea, kui süsteem mõtleb teistmoodi kui mina. Me täiendame üksteist. Tehisintellekt on ju lihtsalt töövahend, mis aitab asju kiiremini teha. Talle peab andma täpse suuna, loodut kontrollima, valideerima. Teda peab pidevalt suunama, sest ta jookseb üliinimlikul kiirusel ühes suunas, toodab koodi meeletu kiirusega, aga kui ta kihutab vales suunas ...

Neile, kes säilitavad mõtlemisvõime ja suhtuvad kriitilisest sellesse, mida TI vahendid toodavad, võib ta olla väga suureks abiks. Aga need, kes muutuvad liiga mugavaks ja usaldavaks, võivad sattuda eksiteele, kontrollimata infot levitades lausa häbiväärsesse olukorda.

Usalda, kuid kontrolli – see ütlus on taas asjakohane.

Paraku jah, suured keelemudelid on sellise arhitektuuriga, et mõtlevad ise asju välja ega kontrolli alati fakte. Neid on küll üha enam võimalik suunata oma väljundit üle vaatama, aga veel ei ole näha, et inimese saaks siin kõrvale heita.

Hiljuti tegime ühe katse ja kirjutasime sellest teadusartikli. Lasime tehisaruagendil etteantud metoodika ja andmete põhjal teha järeldused, palusime neid võrrelda ja mitmel korral ümber teha. Jah, me jõudsime niiviisi lõpptulemuseni palju kiiremini. Aga ikkagi vajasime eksperti, kes kogu väljundi üle vaataks, et lõpptulemus oleks selline, millele meie teadlastena oleme valmis oma nimed alla panema. Teisisõnu ütlesime, et jah, tulemus on niisugune, milleni ise oleksime ka n-ö täiesti käsitsi jõudnud, võib-olla lihtsalt paar nädalat hiljem.

Kuidas on võimalik, et inimene on meisterdanud midagi, mis ei mõtle sugugi nii nagu tema ise?

Tehisaru meenutab küll lahenduselt seda, kuidas aju arhitektuur võiks välja näha, aga ta on ikkagi väga lihtsustatud vorm sellest. Tõsi, neid treenitakse näidetega, kuidas inimesed kirjutavad, kuidas koodi kirjutavad, kuidas disainivad. Neid peenhäälestatakse kõvasti, et tulemus inimestele meeldiks, vastaks seatud kvaliteedile. Aga põhimõtteliselt töötavad nad ikka nii, nagu inimesed ei tööta. Need statistilised-matemaatilised mudelid võtavad üks sõna korraga, ennustavad järgmist sõna kogu varasema konteksti alusel. Inimene aga ei suuda töötada nii, et talle antakse ülesanne ja juhised, kuidas seda ülesannet lahendada, ja siis ta ainult lähtubki nendest. Inimene ehitab väga väheste kogemuste alusel endale mingi arusaama maailmast, sellest, kuidas asjad toimivad.

Kuhu me TI abil teel oleme?

Arvutiga hääle abil rääkimine on juba väga mõistlik. Võib-olla mitte terve päeva vältel, et oma häält liigselt väsitada, aga kõnetuvastus on ingliskeelsetesse TI-vahenditesse juba sisse ehitatud. Aega säästa aitab see kindlasti.

Eks TI valdkond otsib pidevalt uusi rakendusvõimalusi, et õigustada andmekeskuste ehitamist, suurt treenimist ja kogu kulu. Kindlasti hakatakse seda kasutama aina rohkem. Aga paljudes valdkondades on see raske, kuna pole tagasisidestamise võimalust, hästi kättesaadavaid andmeid. Pealegi pole neil, kes mudeleid treenivad, nendes valdkondades ekspertiisi. Nad ostavad treeningandmed kusagilt sisse ...

Ja siiski saabub päev, millal tehisaru su eest kõik ära teeb.

Praegugi on väga raske üldse aru saada, mis võimalik on. Aga mind huvitab eelkõige just see, mis on hetkel võimalik. Arvan, et olen Tehnikaülikoolis üks suuremaid TI kasutajaid.

Me peamegi õppima neid asju kasutama, tunnistama, et nad töötavadki täiesti teistmoodi, ei saa ise oma vigadest aru. Tehisaru on ilma igasuguse

mäluta, iga päev nagu uus. Põhimõtteliselt algab iga vestlus temaga puhtalt lehelt. Iga päring, mis ta teeb, võib toimuda hoopis teises andmekeskuses, kus tulemust talletatakse võib-olla ainult viis minutit või üks tund. Pärast seda on see kõik läinud. Harjumine, millisel hetkel või alal saad seda usaldada ja millal mitte, võtab päris palju aega, nõuab kogemust.

Loob TI sinu hinnangul veelgi olulisema konkurentsieelise suurematele? Või vastupidi – väiksem on nüüd võrdsem?

Kindlasti on üksi või väikese tiimiga võimalik tehisingellekti abil palju rohkem ära teha. Eriti varases faasis, kui alles mõtled uut toodet luua, soovid aru saada, mis on mis, millist teenust oleks kasulik pakkuda. Siis saad otsekui kesktasemel eksperdi käest nõu küsida või talle ülesandeid delegeerida ega pea väikeses ettevõttes kohe kõiki rolle mehitama.

Kui oled julge, siis lased tal luua juriidilised dokumendid, koostada valdkonna analüüse, teha toodete prototüüpe – ja seda küllalt kiiresti. Kui sul on hiljem vaja head kvaliteeti, palkad tõenäoliselt eksperdi. Kasvõi turundussõnumite jaoks, sest kõik ju saavad aru, kui oled tehisaru kasutanud.

Mulle endale meeldibki tehisaru just prototüüpimise ja katsetamise faasis. Teen ju tihti asju, milles ma ei ole veel täiesti kompetentne. Siis saan tehisarult nõu küsida. Tema teeb minu eest mitu sammu, hiljem saan otsustada, kas see suund on mõistlik või mitte. Mina saan paljut kiiresti katsetada ja siis otsustada, kas ma tahan millestki veel rohkem teada saada, kas see on mulle oluline. Siis ma kas muudan tulemuse paremaks

või jätan samasuguseks, nagu tehisaru selle tegi, ja keskendun millegi muule. Minu töös kulub eksperimenteerimisele niiviisi palju vähem aega. Ja sama põhimõtet saab rakendada ka äris.

Anna üks soovitus ka tänastele lõpetajatele.

Soovitan lõpetajatel mitte karta oma teed muuta ega uuesti õppima hakata. Uued tööriistad, eriti tehisaru, võivad olla väga suureks abiks, aga ainult siis, kui säilitate kriitilise mõtlemise. Kasutage neid julgelt, kuid ärge usaldage pimesi. Edu tuleb uudishimust, katsetamisest ja soovist päriselt aru saada, mida teete. ■

EDU KEELEMUDELITE VÕISTLUSTEL

Interspeech 2026 konverentsi raames toimunud võistlusel **Audio Reasoning Challenge** võitsime koos prof Tanel Alumäega Agent Tracki osa. Ülesanne oli ehitada agent, mis lahendab 1000 heli mõistmise ülesannet. Kasutada võis kõike vabavaraalset.

ROHKEM INFOT:

audio-reasoning-challenge.github.io

Võit tuli ka **TidyLang Challenge** võistlusel Odyssey 2026 konverentsi raames. Seal tuli tuvastada kõneldavat keelt või verifitseerida, kas räägitakse samas keeles, kusjuures enamikes kõnenäidetes rääkisid inimesed mitte emakeeles ja seega tuli toime tulla aktsendiga. ROHKEM INFOT:

tidy-lang-2026.github.io

ARENGUKONVERENTS KESKENDUS ÜLIKOOOLI ÜHISKONDLIKULE MÕJULE

Tekst: Mari Öö Sarv | Fotod: Raimond Vink

Tehnikaülikooli arengukonverentsil kõrvutas juhtkond tehtud tööd uute sihtidega ning arutleti ka Eesti majanduse ja tööstuse konkurentsivõime üle.

Ülikooli arengutest kõnelejate keskne küsimus oli, kuidas peaks Tehnikaülikool reageerima olukorras, kus samaaegselt toimuvad tehnoloogiline revolutsioon, geoliitilised muutused, rohepööre ja muutused töömaailmas. Ettekannetest jäi

kõluma, et ülikooli traditsiooniline roll – õpetada spetsialiste ja teha teadust – ei ole enam piisav, ülikoolilt oodatakse üha enam ühiskondlike muutuste käivitamist ja juhtimist.

TalTech kui ühiskondliku muutuse kujundaja

Rektor Tiit Land ütles, et kui varasematel aastatel on TalTech rääkinud peamiselt kvaliteedi tõstmisest, siis nüüd on kõrge kvaliteet põhitegevuste eelduseks ja tähelepanu nihkub mõjule. Täpsemalt, ülikool peab ise mõtlema sellele, kuidas teadustulemused jõuavad ettevõtetesse, avalikku sektorisse ja igapäevastes lahendustesse. Seetõttu tõstab TalTechi uus arengukava esimest korda väga selgelt esile ettevõtluskoostöö ja innovatsiooni kui ülikooli põhifunktsioonid, mitte kõrvaltegevused. TalTech defineerib ennast mitte ainult teadusülikoolina, vaid ka ettevõtjate ülikoolina.

Landi ettekandest jäi kõluma ka mõte, et kuigi tehnoloogia on TalTechi identiteedi keskmes, ei käsitleta seda eesmärgina omaette. Tehnoloogia väärtus seisneb tema võimes lahendada ühiskondlikke probleeme, ehk teisisõnu, see on vahend, mitte eesmärk. Nii on ka arengukava kolm keskset väljakutset sõnastatud mitte teadusharude, vaid ühiskondlike probleemide kaudu: kliimamuutustega kohanemine, julgeoleku tugevdamine ning digitaliseerimine ja tehisaru.

See tähendab, et fookus ei ole näiteks energiatehnoloogial või küberkaitsel kui teadusvaldkondadel, vaid küsimusel, kuidas nende abil lahendada reaalseid ühiskondlikke väljakutseid. Selline lähenemine muudab ülikooli tegevuse olemuslikult interdistsiplinaarseks ja väljakutsepõhiseks. See tõttu on TalTech viimastel aastatel loonud hulga fookustippkeskusi, mille eesmärk ei ole niivõrd ühe teadusvaldkonna tugevdamine, kuivõrd erinevate teaduskondade koostöö organiseerimine.

Ka tehisaru ei ole üks järjekordne tehnoloogiline trend, vaid nähtus, mis muudab pidevalt kõiki tegevusvaldkondi. Selleks tuleb mõista, et ei piisa tarkvara ostmisest, vaja on muuta inimeste mõtteviisi, arendada oskusi, ümber mõtestada õpetamist, muuta juhtimispraktikaid jne, unustamata eetikaküsimusi.

Samamoodi kui tehisaru osas ei piisa tarkvara hankimisest, ei realiseeru teadustöö mõju teadusartiklis – see realiseerub siis, kui teadmine jõuab ettevõttesse, tootearendusse või ühiskondlikku kasutusse. Kõik see eeldab nähtavust, milleks on vaja, et teadlased oma tööst senisest rohkem räägivad.

Välispilk: maailmatasemel ülikool toetub kolmele sambale

Külalisesinejana astus arengukonverentsi lavale Müncheni Tehnikaülikooli (TUM) kauaaegne president Wolfgang A. Herrmann ja rääkis sellest, mida on vaja teha, et üks tehnikaülikool saaks maailmatasemele tõusta. Ülikoolide edu tuleks tema sõnul mõõta just selle küsimusega: kas või kuidas aitab ülikool muuta ühiskonda paremaks?

Tehnikaülikooli maailmatasemele tõstmise esimehe sammas on Herrmanni sõnul rahvusvahelistumine. Tema käsitluses tähendab see võimet õppida teistelt, osalemist globaalsetes teadmistevõrgustikes ja oma tegevuse viimist väljapoole koduriigi piire. Ta tõi näiteks Müncheni Tehnikaülikooli tegevuse Singapuris, Brasiilias, Indias ja Ameerika Ühendriikides. Herrmanni põhisonum omaenda kogemusest oli lihtne: maailm ei tule ise sinu juurde – ülikool peab ise maailma minema. Väikese riigi ülikooli jaoks on see eriti oluline mõte.

Teiseks oluliseks sambaks nimetas ta interdistsiplinaarset mõtteviisi. See tähendab valmisolekut õppida mõistma teiste erialade mõtteviisi ja keelt – ja see on kultuuriline, mitte administratiivne küsimus. Ta rääkis kõnekast näitest, kui tõi rektorina tehnikaülikooli poliitikateadused. Algukses suhtusid insenerid sellesse skeptiliselt, kuid aja jooksul mõisteti, et tehnoloogilised otsused on alati seotud ühiskondlike ja poliitiliste küsimustega. See mõte muutub eriti oluliseks tehisaru ajastul.

Herrmanni kolmas suur teema oli ettevõtlus. Ettevõtlus ja ettevõtlikkus tähendab valmisolekut muuta teaduslikud teadmised praktiliseks vääruseks. Tema kirjeldatud Müncheni mudelis ei sünni ettevõtteid juhuslikult: ülikool loob teadlikult keskkonna, mis soodustab ideede muutmist toodeteks, teenusteks ja ettevõteteks. Selle tulemusena sünnib TUM-ist igal aastal ligi sada uut ettevõtet.

Ühiskonna areng peopesal

Ühiskondlikes aruteludes päeva teisel poolel tunnistati sama, mis kõlas hommikupoolikul: Eesti probleem ei ole selles, et puuduvad tehnoloogiad, kuid olemasolevaid teadmisi ja tehnoloogiaid rakendatakse liiga aeglaselt.

Arutusel, kus osales taristuminister koos ettevõtjate ja teadlastega, otsiti, mis muudaks Eesti tööstuse pikaajaliselt konkurentsivõimeliseks.

„Mulle öeldi siinsamas koolis, et kõik uued mõtted on 50 aastat vanad mõtted,“ muigas Juhan Aguraiuja, Enefit OÜ juhatuse esimees. Ta tõi näite energiatehnikavaldkonnast, kus mõnest uuest leiutisest palju suurem mõju võib sündida olemasolevate süsteemide tar-gemast juhtimisest ja automatiseerimisest. Need lahendused on juba olemas ning innovatsioon tähendabki sageli olemasolevate süsteemide nutikamat kasutamist.

ABB Balti riikide juht Jukka Patrikainen ütles, et ABB investeerib 4% aastakäibest arendustöösse ning vähemalt 2% jagu võiks seda teha iga ettevõtte: „See teeb meile kõigile parema tuleviku.“ Mehaanika ja tööstustehnika instituudi direktor ja tenuuriprofessor Kristo Karjust nentis, et paljudel ettevõtetel pole digiteerimiseks raha, kuid protsesside muutmiseks on vaja lisaks rahale mõtteid ja vajadust – enamgi veel, kui need on, siis saab palju optimeerimist teha ka ilma finantsideta.

Keemia professor ning ringmajanduse tippkeskuse SOURCES juht Riina Aav märkis, et Eesti trump on interdistsiplinaarsuse lihtne juurutamine – inimesed tunnevad üksteist ja lihtne on leida kolleeg või partner mõnest naabervaldkonnast. Arutlust koorus välja ka nišside potentsiaal väikeriigi jaoks – kui meie tööstus pole suur, saame sihtida hoopis millelegi väga täpselt, tuleb vaid head nišid leida –, kahes arutusel mõned ideed juba ka koorusid.

Haridus- ja teadusminister koos ettevõtjate ja teadlastega arutles Eesti ja TalTechi võimaluste üle digitaliseerimise ja tehisaru arengu juures. Minister Kristina Kallas tõi kohe sissejuhatuses välja, et tehisintellekti puhul tuleb vahet teha „kasutamisel“ ja „rakendamisel“. Ta rõhutas, et kasutamine pole veel mingi näitaja, kui me ei tea, milleks seda kasutatakse – tihti ju kasutataksegi

masinat oma mõtlemise asendamiseks, mitte arendamiseks. „Rakendamise puhul aga võtame teadmise, oskuse või tehnoloogia ja teeme midagi paremaks, efektiivsemaks või kättesaadavamaks,“ selgitas Kallas.

Eesti AI juht Kirke Maar rõhutas, et me ei saa tehisaru rakendada, kui meil ei ole korras infrastruktuur ja andmed ning muudetud tööprotsessid. „Eesti AI eesmärk pole ellu viia üksikuid projekte, vaid luua sidusust,“ sõnas Maar.

TalTechi nõukogu liige, rakendusliku tehisintellekti professor Tanel Tammet möönis, et meil on digiriigina tohutu edumaa, kuid ta ei näe motivatsiooni kasutamata võimaluste realiseerimiseks.

„Olen alati mitmekesisustumise poolt – et oleks rohkem ja mitmekesisemaid tegevusi ja õppimisvorme, ettevõtmisi ettevõtmist ning vähem piiranguid ja keelde. Kuna me ei oska tegelikult kunagi adekvaatselt prognoosida, siis on mõistlik lihtsalt proovida palju asju,“ rääkis Tammet. Aga: „Iga kord, kui satun pikemalt kuulama kõrgemaid riigiesindajaid diskuteerimas, siis väga kiiresti kaldub jutt riskihaldusele ja sellele, kuidas andmete kättesaadavust piirata ja keegi ei peaks millegi eest vastutama. Aga et teeks midagi uut või annaks kellelegi nende andmetega võimaluse, sellest pole juttugi,“ osatas professor, kelle sõnul on ettevõtetel ideid ja soove tehisaru rakendusteks koos riigiga, kui ainult saaks andmeid kasutada.

Minister ütles aga, et riigiaparaadist ei saa innovatsiooni oodata, seal on liiga palju piiranguid

näiteks lepingute sõlmimiseks ja just seetõttu on ka TI-hüpe tõstetud riigiaparaadist välja, eraldi sihtasutuseks. Kirke Maar leidis tõe mõlema eelkõneleja jutust – ta ütles, et riigiaparaadil on oma roll innovatsiooni edendamises kui mitte midu, siis innovatsiooni *mittetakistamise* läbi, ning et kõige hullem on mitte midagi teha ega otsustada. „Muutused algavad sellest, et tehakse julgeid otsuseid. Loodetavasti on need õiged, vahel ka mitte, kuid kõige vähem viib edasi ohvirööl, et me ei saa midagi teha,“ ütles Maar. „Ka hankeid on võimalik teha nii, et seal on ruumi innovatsiooniks. Ettevõtluse poolel me väga ootame avatud koostööd riigiga,“ märkis ka ITL-i asepresident ja Aktors OÜ tegevjuht Kedi Välba.

Kirke Maar tõi välja, et Eesti võimekus pole Hiina või USA-ga võistelda tehisaru *arenduses*, kuid tehisaru *rakendamisega* on meil palju võimalusi, alustades haridusest. Kedi Välba täiendas, et väikeses Eestis suudame rakendusi piloteerida mõne kuuga, mis suures riigis võivad võtta mitu aastat.

Kristina Kallas läks ka konkreetsemaks: „Meil on andmed kogu õpilase mõttearenduse protsessist: ta sisestab küsimusi, otsib vastuseid, küsib teistmoodi üle. Me näeme, kuidas ta mõtleb. See on olnud läbi sajandite hariduses „must kast“ ja nüüd on see kast meil lahti.“ Ta hindas, et nende andmete pealt saab teha uskumatuid rakenduslahendusi, millega näiteks tuvastada varakult õpilase õppeprotsessi kinni jäämine. Ja see on üks potentsiaalne innovatsiooninišš, mida Eesti tänu TI-hüppele saab maailmale pakkuda. ■

REAALSED TEADMISED LOOVAD REAALSEID ASJU

ESITA AVALDUS
6. JUULIKS KELL 12

**TAL
TECH**

**REAALSELT TEHTAV
VÄLJAKUTSE –
TALTECHI MIKROKRAAD**

ESITA AVALDUS 28. JUUNIKS

**TAL
TECH**

ROHEKUUD TÕID ÜLIKOO LI KESTLIKUMAD HARJUMUSED

Tekst: Mari Öö Sarv, „Roheliste teemakuude“ eestvedaja

Septembris maini kestnud „Rohelised teemakuud“ otsisid ideid ja võimalusi innustada ja nügida ülikooliperet väikeste sammude haaval kestlike harjumuste poole.

Olgu kohe ära öeldud: küsimus ei ole selles, et kõik inimesed peavad muutma kogu oma käitumist. Oluline osa meie käitumisest tuleb ju vajadusest, mitte pelgast harjumisest. Küsimus on selles, kuidas muuta kestlikumaks neid harjumusi, mida saame – tihti me ei mõtlegi, mida ja kuidas teeme, vaid toimetame justkui autopiloodil, ehkki vajadust selleks pole ning ajalast, rahalist ega muud võitu sellest ei saa. Rohekuude eesmärk polnud midagi keelata ega käskida, nii lähenesimegi igale teemale info, soovitude ja nõuannetega, mida igaüks sai analüüsida, järgida või kaaluda – kui soovis.

Septembris, transpordi ja liikuvuse kuul, tõime Mustamäe kampsusesse linnakurattad, et anda võimalus liikuda teise majja loengule või kohtumisele kiiresti ilma autota. Kõigi suuremate välisuste juures on nüüd ekraanid järgmiste bussi- ja rongiliinide väljumisaegade. Katsetasime Tudengimaja parklas, mis

Rohekuude tuumiktiim aasta roheteo tunnustust vastu võtmas

oleks, kui see ala oleks asfaldi asemel muru ning seal saaks sõpradega kohtuda, õues süüa, sporti teha või loenguid kuulata. Kõik see kulmineerus üleilmse autovaba päeva tähistamisega, kui sisustasime peamaja ees osa parklast aktiivse väliala, kus sai päeval sportida ja mängida, värskes õhus süüa, töötada või koosolekuid pidada. Öhtupimeduses muutus parklatelk aga välikinoks, kus sai vaadata menufilmi „Fränk“ ning vestelda filmi režissööri ja näitlejatega. See on näide ühest teemast, ühest kuust.

Aga tegelikult algas kõik palju varem. Veebruaris asusin Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudis (sealsamas sain omal ajal ajakirjanikuhariduse) omandama mikrokraadi justnimelt sel teemal: „Kestlik ühiskonnakorraldus ja harjumuste muutmine“. Sain teaduspõhise vaate, millest meie igapäevased praktikad koosnevad ning mis peab muutuma, et muutuksid praktikad. Sellest lähtusime ka „rohekuude“ algatuses.

Iga teemakuu algas põhjaliku infoartikliga sellest, milline on konkreetse teemaga seotud probleem globaalselt ja Eestis. Näiteks septembris: samal ajal kui sõidukid muutuvad ökonoomsemaks, kasvab läbisõit aasta aastalt ning eelistatakse suuremate mootoritega sõidukeid; keskmise autosõidu pikkus Tallinnas on 3 km. Või veebruaris: kolmandik kogu maailmas toodetud toidust visatakse ära, sellest pool kodumajapidamistes.

Igal kuul jagasid ülikoolipere liikmed enda kestlike harjumusi ja nippe konkreetsel teemal, nende hulgas oli teadlasi, prorektoreid, direktoreid, tugitöötajaid. Neist „edasihoidlikest eeskujudest“ said ka igaks kuuks uued reklaamnäod ülikooli sisekanalites. Näiteks novembris: „Nööp tuli eest ära? Osta uus nööp, mitte uus pintsak! Ole mõistlik, osta mida

vaja, mitte mida saad.“ Või detsembris: „Üks kilekott ei muuda midagi? Eestis kasutatakse aastas üle 200 miljoni kilekoti. Ole mõistlik, kasuta kestvaid pakendeid.“

Igal kuul tõime välja, kuidas edasihoidlik käitumine on inimesele endale kasulik ja mõttekas – näiteks säästad raha, kui hoidud toidu raiskamisest ning mõttetutest ostudest; säästad tervist ja oled rõõmsam, kui liigud rohkem autota.

Ning loomulikult otsisime ja pakkusime igal kuul võimalusi, lahendusi või ideid, kuidas igaüks saab oma elus ja ka ülikoolis toimetades veidi keskkonnasäästlikumalt käituda. Näiteks juba nimetatud ühistranspordi väljumisaegade ekraanid või ülikooli digikaardil Tipikate rattamatkklubi soovitatud jalgrattamarsruudid ülikoolini; kutsusime jagama taimetoiduretsepte ja korraldasime elurikkuse tuure; enne jõule panime käima kingiringmajanduse ja korraldasime käsitöö- ja taaskasutuslaada; koos ülikooliperega tõime sahtlitest ringlusse hulga riidest poekotte, korraldasime arvutite tolmust puhastamise talgud ja pakkusime igapäevaseid liikumisampse.

Kõigi teemade kohta leidsid mõni väike väljakutse „Roheampsude bingos“, mis on üleval peamaja stendidel. Tore oli näha, kuidas käidavates kohtades hakkasid möödunud bingoruutudel knopkadega märkima, kui neil mõni ülesanne tehtud oli. Huvitav, kas kellelgi õnnestus ka täismäng ära teha? Kui jah, siis jagage oma roheampse Facebooki grupis „Roheampsud“, meil on teile auhind!

Ajapikku kogunes Roheliste teemakuude veebilehele põhjalik pakett infot, eeskujude lugusid ja soovitusi kokku kümnel teemal: transport ja liikuvus, kliimaärevus, mõistlik tarbimine ja taaskasutus, jäätmete ja pakendite vältimine, hoonete energia, toit, vesi, digipuhutus ja e-jäätmed, elurikkus ning heaolu liikumine. Lehe lõpus leiab artiklite kogumiku, eraldi on üles reastatud kõik edasihoidlikud eeskujud ning ka „roheampsude bingo“ jääb kättesaadavaks.

Kõik need teemad, andmed koos viidetega ja nipid-nõuanded on sellised, mida tasub uurida ja oma harjumusi tuunida ka edaspidi. Iga väike tegu loeb, sest kui kõik teevad mõne väikese teo, saame kokku ülikoolis kolmteist tuhat, Eestis üle miljoni, globaalselt kaheksa miljardit tegu – anna oma panus!

Kokku tegutses üheksa kuu kallal üheksa inimest, igaühel oma oluline panus erinevates rollides: lisaks siinkirjutajale andsid tuumik- tiimis oma unikaalse panuse Henri Suomalai-

Rahvusvaheline autovaba päev peamaja parklas

Kingiringmajandus

nen, Liisu Kirke Normak, Pírgit Pedaja, Kätlin Sonk, Gert Zavatski, Milanna Naris, Piibe Tops ja Kristin Rammus. Veebruaris saime ülikoolilt aasta roheteo tunnustuse ja kirjutasime oma nimed ülikooli auraamatusse. Täname kõiki, kes kaasa mõtlesid või tulid, ning kõiki, kes edaspidi oma panuse annavad.

Rohekuude tuumiktiim paneb selleks korraks pillid kotti ja keskendume jälle oma põhitööle. See oli rohujuurealgatus, mida tegime omast soovist vabal ajal, töötades muidu ülikooli väga erinevates üksustes. Rektor on öelnud ja arengukavastki paistab, et kestlikkuse teemad on ülikoolis fookuses ka edaspidi, ning igaüks saab siin ka ise eeskujuks olla. ■

▶ **LOE ROHKEM:**
TalTech.ee/rohekuud

JAGA KOGEMUSI:
facebook.com/groups/roheampsud

MAGUS LABORITÖÖ: KOLM TALTECHI MAGISTRANTI TEGID VALMIS REAALSE JÄÄTISE

Tekst: Krõõt Nõges | Fotod: Riina Jussila, TalTech

Märtsikuus tuli müügile Tehnikaülikooli tudengite Anette Russi, Susanna Helena Toomi ja Iris-Gertrud Jussila loodud jäätis Reaalne. Tänapäevaks on nad Tehnikaülikooli toidutehnoloogia ja -arenduse magistriõppe lõpetanud, jäätise löid nad õpingute ajal. Noori juhendas TalTechi lõhna- ja maitseteadlane Kristel Vene. Ettevõttopartneriks oli Eesti jäätisetootja Balbiino. Selles intervjuus vaatavad noored tagasi oma teekonnale.

Mis oli jäätise tootearenduses kõige lihtsam? Ja mis kõige keerulisem?

Anette Russ (AR): Üks lihtsamaid etappe oli köögis katsetamine, sest kui toorained ja esialgne idee olid olemas, sai hakata retsepte praktiliselt kokku segama ja proovima. Keerulisem oli maitsete valik ja lõpliku maitsekombinatsiooni otsustamine, sest ka mitmed teised katsetatud variandid olid maitsvad. Soovisime valida sellise koosluse, mis oleks huvitav, aga samas tarbijale vastuvõetav.

Iris-Gertrud Jussila (IGJ): Maitseid katsetasime tõesti palju erinevaid, tundub, et sahtlisse jäi potentsiaali veel mitme tulevase jäätise jaoks. Kogu protsessi juures oli väga lahe näha ka sotsiaalmeedia sisuloome ja turunduse tegevusi, millega toidutehnoloogina muidu kokku ei puutu.

Mis on kõige väärtuslikum õppetund?

AR: Tootearendus on pikk protsess. Idee võib alguses tunduda lihtne, kuid tegelikult

nõuab sobiva toote väljatöötamine palju katsetamist, tagasisidet ja parandamist.

IGJ: Koostöö suure ettevõttega ja nii suures mahus tootmine on ka ajakulukas.

Kas olete mõelnud sellele, kuidas saaks teha vegan, laktoosi- või gluteenivaba jäätist?

Susanna Helena Toom (ST): Ikka oleme! Gluteenivaba versiooni sellest jäätisest oleks ilmselt kõige lihtsam teha, kuna jäätise saab ka pulga otsa panna. Laktoosivaba jäätis on samuti tehtav, kuna Balbiinol on juba laktoosivabad jäätised sortimendis. Vegan variandiga võib natuke keerulisem olla, kuna tege mist on jogurtijäätisega ning taimse materjali fermenteerimine erineb loomsest materjalist. Samas, taimne toit on tulevik ning see on tõesti oluline tootearenduse suund.

IGJ: Kindlasti on siit võimalik mitmesse suunda edasi liikuda ning veel midagi ägedat ja uudset arendada. Usun, et turul on selliste jäätiste jaoks ruumi küll. Kuid arvan, et praegune toode on juba päris tore ja omanäoline alternatiiv turul olevate jäätiste keskel.

Jäätisemeistrid Teadlaste ööl. Vasakult: Anette Russ, Susanna Helena Toom, Iris-Gertrud Jussila.

Millega eristub Reaalne jäätis teistest jäätistest?

ST: Reaalne jäätis sai alguse ülikooli õppeainest ja on tudengite südamega tehtud töö vili.

IGJ: See sisaldab kiudaineid ja probiootilisi baktereid ning on koore asemel jogurtist tehtud, mis kõik kokku annab kõhusõbralikuma ja kergema toote.

Mis on järgmine suur asi teie professionaalses elus?

AR: Kuna tootearendus on minu igapäevatöö, on raske nimetada üht konkreetset n-ö suurt asja. Minu jaoks on tootearendajana oluline jõuda turule tootega, mis on hästi läbi mõeldud ja tarbijale vastuvõetav.

ST: Mina jätkan tööd TFTAK-is ja keskendun nüüd enda ametialasele täiendamisele.

IGJ: Praegu on üks suurim samm saajaprotsendilisel tööle pühendumine pärast pikki õpin-

guid. Sama ootamatult, nagu tuli meie ellu Reaalne jäätise loomine, võivad saabuda ka järgmised lahedad projektid, mida hetkel veel oodatagi ei oska.

Millised on suveplaanid?

AR: Magistriõpingud on nüüd läbi ja see annab võimaluse rohkem töömaailmale pühenduda. Hetkel on fookus pigem erialasel töö ja praktilisel kogemusel.

ST: Suvel on plaanis puhata ja vaba aega nautida, kuna viimaste kuude jooksul olen ennast peaaegu täielikult magistritööle pühendanud.

IGJ: Kindlasti süüa palju Reaalset jäätist, nautida ilusat ilma ja puhata. Jätkan ka osalemist Tervise Arengu Instituudi projektis, mis uurib eestlaste toitumisharjumusi. ■

▶ **LOE ROHKEM:**
taltech.ee/jaatis

Balbiino tehases valmistatakse TalTechi jäätist Reaalne

**LEGENDAARNE
LINNAKUPIDU
2026**

**4. SEPTEMBRIL
TALTECHI LINNAKUS**

ROKIME HOMMIKUST HILISÖÖNI!
Afteka *lineup*'i avalikustame peagi!

Lisainfo: taltech.ee/linnakupidu

**TAL
TECH**

KES AITAB JÄRGMISED TALTECHI TEHNOLOOGIAD TURULE VIIA?

Tekst: Kätliin Gertrud Vilbo, ettevõtlusosakond | Fotod: C2GRID, Tamás Pardy, DCR Technologies

Teadustöö ei lõpe teadusartikliga. Paljud TalTechi laborites arendatud tehnoloogiad jõuavad ettevõtetesse, tööstusesse ja igapäevakasutusse. Üks populaarsust koguv viis selleks on luua teadusel põhinev hargettevõtte.

Süvatehnoloogia ettevõtted sünnivad teadusavastuse või tehnoloogilise läbimurde pinnalt. Kui tavapärase iduettevõtte võib alata mobiilrakendusest, siis süvatehnoloogia ettevõtte taga on aastatepikkune teadustöö, laborikatsed ja tehnoloogia valideerimine.

TalTechi ettevõtlusprorektori Erik Puura sõnul on teaduspõhiste ettevõtete teke oluline Eesti majanduse jaoks. Sellised ettevõtted aitavad lahendada keerulisi väljakutseid näiteks energeetikas ja tervishoius. „Hargettevõtlusest on üha rohkem saamas üks ülikoolide põhitegevusi. Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi rahastatud süvatehnoloogia iduettevõtluse võrgustik teadusparkide ja ülikoolide koostöös on ka TalTechi kui ettevõtjate ülikooli üheks prioriteediks, mida oleme rõhutanud uues arengukavas,“ ütles Puura. Ta märkis, et Tehnikaülikoolis arendatavad süvatehnoloogiad hõlmavad muu hulgas tehisintellekti, robotikat, energiatehnoloogiaid ja uusi materjale.

Laborist turule: TalTechist välja kasvanud ettevõtted

Viimastel aastatel on ülikool rohkem tähelepanu pööranud teaduspõhisele ettevõtlusele ning lisandunud on hargettevõtteid, näiteks C2GRID, CogniFlow ja DCR Technologies. Iga ettevõtte teekond on erinev, aga neid ühendab pikk arendusprotsess, koostöö partneritega ja soov viia lahendused kasutusse.

C2GRID platvorm

C2GRID arendab koostöös Ukraina rindeüksus- tega platvormi, mis muudab mehitamata maa- ja õhusõidukite ning muude allikate jäädvustused vaadeldavatest aladest peaaegu reaalses 3D-digitaalseks kaksikuks. Eri allikatest pärinevad andmed koondatakse ühtseks olukorrapildiks, aidates parandada olukorrateadlikkust ja toetada automatiseeritud otsustuslahendusi.

Viieliikmelisest kaasasutajate ringist neli on seotud TalTechiga, nende seas ettevõtte tegevjuht professor Vladimir Kuts. Kutsi sõnul ei peaks teadlased hargettevõtte loomist kartma. Alguses võib protsess tunduda juriidiliselt ja bürokraatlikult keeruline, aga ülikooli ettevõtlusosakonna tugi aitab orienteeruda. Tähtis on leida meeskonda inimesed, kelle oskused üksteist täiendavad ning kelle rollid on selgelt jaotatud.

CogniFlow kasvas välja TalTechi Kognitronika teaduslaborist, kus nooremprofessor Tamás Pardy ja tema meeskond arendasid välja modulaarse süsteemi, mis muudab tilgapõhised uuringud tõhusamaks ja paremini kohandatavaks.

Platvorm põhineb vedelmikroosakeste ehk tilga mikrofluidika tehnoloogial, kus imeväikesed vedelikutilgad toimivad miniatuursete katseklaasidena. Nii on võimalik uurida üksikuid rakke, testida antibiootikumide tõhusust ning analüüsida mikroplastide mõju väikeste proovikoguste abil. Väiksem vedelikumaht vähendab katsete ressursikulu.

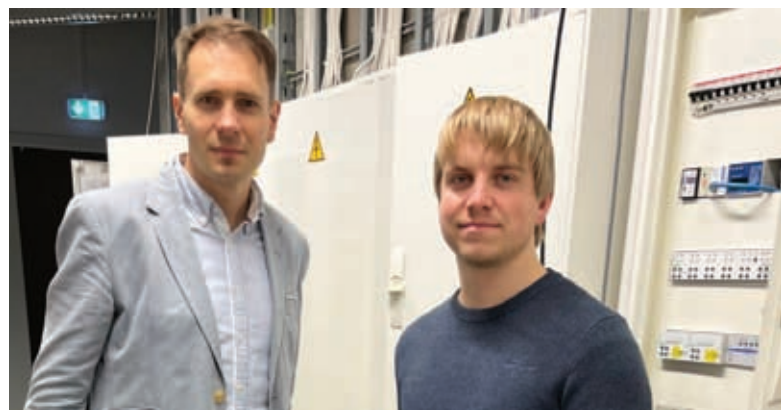
Süsteemi saab kohandada mitmesuguste rakenduste jaoks, lisades vastavalt vajadusele sensoreid, valgusallikaid ja tuvastuslahendusi. Platvormi kasutatakse ravimite arenduses, diagnostikas, DNA-nanotehnoloogias ja keskkonnaseires.

Pardy sõnul nõuab laboris sündinud lahenduse viimine turuküpseks tooteks oskusi, mida akadeemiline töö üksi ei õpeta. „Teadlasena tuleb otsida teadmisi ja kogemusi, mis aitavad tehnoloogial jõuda järgmise arenguetaapi,“ ütles ta.

DCR Technologies arendab jõuelektroonika platvormi, mis aitab elektrivõrke ette valmistada alalisvoolu ehk DC laiemaks kasutuselevõtuks. Suur osa tänapäeva tehnoloogiast töötab alalisvoolul, aga kodusesse jõuab elekter peamiselt vahelduvvooluna, mis toob kaasa energiakaod.

Ettevõtte lahendus võimaldab tänastel seadmetel töötada tulevikus ka alalisvooluvõrkudes ilma riistvara vahetamata. Tehnoloogiat nähakse kasutuses näiteks elektriautode laadijates, päikeseenergiaseadmetes ja DC-mikrovõrkudes.

DCR Technologiesi kaasasutajad Oleksandr Husev ja Oleksandr Matushkin

DCR Technologiesi idee sündis TalTechi teadusprojektide käigus, kui ettevõtte tegevjuht, kaasasutaja ja vanemteadur Oleksandr Husev hakkas uurima, milliseid lahendusi vajab energiasektor pikemas perspektiivis.

Professor Husevi sõnul tähendab süvatehnoloogia ettevõtte ehitamine pidevat õppimist ja valmisolekut määramatusega kohaneda. Tema hinnangul peaksid teadlased, kes kaaluvad hargettevõtte loomist, keskenduma probleemide lahendamisele ning õppima oma ideid laiemale publikule selgitama. ■

TEHNOLOOGIA ON OLEMAS, PUUDU ON JÄRGMISED EHITAJAD

Tugev tehnoloogia üksi ettevõtet ei loo – selle kõrvale on vaja ettevõtluskogemust, meeskonda ja turu mõistmist. Pärast aastatepikkust teadus- ja arendustööd vajavad teadlased enda kõrvale ärilise kogemusega partnereid, kes aitavad tehnoloogial jõuda järgmise arenguetaapi.

Tehnikaülikool otsib enam kui kümnele tehnoloogiale ärilise taustaga kaasasutajaid, kes näeksid teaduspõhises ideedes turupotentsiaali ja aitaksid ehitada konkurentsivõimelisi ettevõtteid. Kaasasutajatelt oodatakse valmisolekut panustada ettevõtte käivitamisse, kaasata rahastust ja kasvatada meeskonda.

Hydromast võimaldab sadamatel ja merendussektoril saada reaajas keskkonnaandmeid ning vähendada *mereseire „pimedaid alasid“ sensorite võrgustiku abil.

Ubicharge aitab muuta linnade tänavavalgustuse elektriautode laadimisvõrgustikuks.

IOCBIO Gel arendab biolaboritele tarkvara, mis muudab Western Blot'i ja teiste sarnaste analüüsimeetodite tööprotsessi tõhusamaks, vähendab käsitööd ning parandab andmete jälgitavust ja haldamist.

LignoLight arendab ligniinist valmistatud süsinikmaterjali, mis aitab kaitsta tooteid UV-kiirguse eest ning pakub keskkonnasõbralikku alternatiivi toidupakendites, toidukildes ja kosmeetikatoodetes kasutatavatele UV-kaitse lisanditele.

LignoPrint muudab tavapäraseid PLA-materjalid ligniinilisandi abil keskkonnasõbralikumaks ning parandab nende kuumataluvust ja prinditavust.

LignoQuat annab tekstiilkatetele mikroobivastased omadused ilma metallide või toksiliste kemikaalideta ning sobib kasutamiseks näiteks meditsiinikattides ja kaitseriides.

MagCore arendab 3D-prinditud magnetsüdamikke, mis võimaldavad luua väiksemaid, kergemaid ja tõhusamaid

elektrimootoreid. Lahendus sobib eriti hästi elektrisõidukitele, dronidele ja humanoidrobotitele, kus on vaja kompaktsid ja suure jõudlusega mootoreid.

NobleNano võimaldab toota väärismetallide nanoosakesi kiiremini, väiksema kuluga ja keskkonnasõbralikumalt kui tavapärase meetodid.

StressSense aitab mõõta inimeste stressitaset erinevates keskkondades ning hinnata linnaruumi mõju inimese heaolule.

TarkBox arendab nutikat jäätmemahutite monitooringusüsteemi, mis võimaldab jälgida konteinerite täituvust reaajas ja optimeerida jäätmete kogumist vastavalt tegelikule vajadusele.

TALVACTECH pakub vaakumtermotöötamise lahendusi metalltoodete prototüüpimiseks ja väikeseeriatootmiseks.

SnowShine aitab modelleerida ja hinnata lumeladustamisel põhinevaid jahutussüsteeme piirkondades, kus saab kasutada looduslikku külmaenergia salvestamist.

CelluMotion arendab taimsetel toorainetel põhinevaid katteid ja materjale, mis pakuvad jätkusuutlikku alternatiivi fossiilsetel plastidel põhinevatele lahendustele.

Cortisol MIP Sensor võimaldab mõõta stressibiomärke mitteinvasiivselt ja reaajas, toetades personaalset tervisehäiret ja ennetavat tervishoidu.

LOE ROHKEM:

taltech.ee/tehnoloogiasiire/tehnoloogiaportfell

LÕPETAJAD / GRADUATES

ÕNNITLEN TEID SÜDAMEST!

Nautige ülevat diplomihetke! Tunnustage oma teadmisi – ja loomulikult iseennast kui nende hankijat, tõlgendajat ja kasutajat!

Maailm, millesse te saate Tallinna Tehnikaülikooli vilistlastena panustada, sarnaneb üha enam kiirevoolulise, isegi kärestikulise jõega. Loodan, et ülikool on aidanud teid kujundada võime mitte ainult sel jõel hakkama saada, vaid jõge ka mõttega kasutada ja kujundada, sildu ja sadamaid ehitada.

Iga päev lisanduvad uudised kõnelevad, kui väga tunnete puudust vastutustundlikest sõnumitest, läbipaistvalt loogilisest tegutsemisest. Aga teie, head lõpetajad, olge sellevõrra julgemad. Te esindate teadusest sündinud teadmisi, olete ise need endale selgeks teinud, edasi arendanud. Nüüd tõestage nende õigsust ja vajadust praktikas! Looge ja arendage!

Jah, nüüd on tehisaru. Ta arvutab ja arutleb tõesti hämmastavalt kiiresti. Aga teie uskuge ikka eelkõige omaenda mõtetesse, tegelikult mõistmisse, mis sünnib mõistuse ja südame koostöös. Alles peavad jääma emotsioonid, empaatia, hoolimine. Kõige väärtuslikumad on ju need teod, mille tulemused toovad rõõmu paljudele.

Rõõmustan väga, et teiega koos on õppinud ja arenenud ka Tehnikaülikool. Meie sihid on nüüd julgemad, plaanid selgemad. Õppige siin edasi, soovitan! Doktoriope ei ole enam ammu vaid hüperandekate valik, vaid paljudele mõeldud võimalus arendada end väga keerukate probleemide lahendajaks.

Aga tegelikult ütlen teile kõigile „Kohtumiseni!“ Ülikooli ukSED jäävad vilistlastele alati valla.

TIIT LAND

Tallinna Tehnikaülikooli rektor

MY HEARTFELT CONGRATULATIONS TO YOU ALL!

Savour this special moment of receiving your diploma. Take pride in your knowledge – and, of course, in yourselves as those who have acquired it, interpreted it, and learned how to put it into practice.

The world you are entering as alumni of Tallinn University of Technology increasingly resembles a fast-flowing, sometimes even turbulent river. I hope that the University has helped you develop not only the ability to navigate these waters, but also the wisdom to shape and use the river thoughtfully – to build bridges and harbours along the way.

Every day, the news reminds us how greatly we need responsible messages and transparent, logical action. Dear graduates, be all the more courageous because of that. You represent knowledge grounded in science – knowledge that you have worked hard to understand, develop, and advance. Now demonstrate its value and necessity in practice. Create, innovate, and build.

Yes, we live in the age of artificial intelligence. It calculates and reasons at astonishing speed. Yet I encourage you to trust, above all, your own thinking – and, the deeper understanding that emerges when intellect and heart work together. Emotions, empathy, and care must remain at the centre of what we do. After all, the most valuable achievements are those whose benefits bring joy to many.

I'm happy to say that TalTech has also learned and grown, alongside you. Our ambitions are now bolder, and our plans clearer. I encourage you to continue your studies here. Doctoral studies are no longer reserved only for the exceptionally gifted; they are an opportunity for many to develop into experts capable of solving the most complex challenges.

But above all, I say to each of you: *until we meet again!* The doors of the University will always remain open to its alumni.

TIIT LAND

Rector, Tallinn University of Technology

INFOTEHNOLOOGIA- TEADUSKOND / SCHOOL OF INFORMATION TECHNOLOGIES

MAGISTRIÕPE / MASTER STUDY

Arvutisüsteemid / Computer and Systems Engineering

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Armin Riiet
Henry Orlov
Lauri Kond
Pjotr Sirotkin
Sergei Lukauškin

Digimuutused ettevõttes / Digital Transformation in Business

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Airi Neemre
Annaliisa Vinnal
Annely Luikmel
Antero Noor
Anu Redi
Birgit Säask
Britte Maidra-Torro
Christen Puust
Cristina Löökene
Darvet Kõdar
Dirgis Kaarlõp
Eero Uustalu
Erkki Peikolainen
Heidi Kakko
Heiko Mihkelson
Helena Aulik
Irene Ligi
Ivar Lindström
Ivika Torpel
Jüri Metsaorg
Kadi-Kai Kollo
Kaidi Peets
Katre Jõgevest
Katrin Rodi
Keily Püssa
Kersti Valde-Komp
Klaus-Jürgen Kaivo
Kristiina Stolbova
Kristjan Jasinski
Lauri Labe
Lauri Leet
Maarika Honkonen
Madis Moor
Maria Haljas
Marjana Hiie
Mart Mägi
Raii Sassian
Raul Mark
Revo Vilipuu
Riina Randver-Sõer
Silja Helistvee
Stanislav Vassenin
Svetlana Keks
Triin Kunart
Varvara Uusküla
Veiko Salumaa
Viktoria Bõstrjak-Butorina
Viktoria Korpan
Viktoria Tšernobrivaja

Digiriigi andmed ja tehnoloogiaid / Data and Technologies for a Digital State

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*
Aivar Ots, *cum laude*
Ander Allas

Andrei Orlov
Andrias Heinlaid, *cum laude*
Anu Martin, *cum laude*
Artjom Mäeots, *cum laude*
Epp Põldsalu
Erich Erm
Erik Janson, *cum laude*
Eva Sermann, *cum laude*
Gelly Luhasoo
Helene-Terese Jürgenson
Indrek Rohi
Ingrid Kuusik
Janek Lass
Janika Pranstibel
Kais Matteus, *cum laude*
Kaisa Orunuk, *cum laude*
Kaja Vahar, *cum laude*
Karet Rikko
Karmen Oks
Krisela Uussaar, *cum laude*
Kristi Varik, *cum laude*
Kristjan Kuusk, *cum laude*
Liis Ots, *cum laude*
Loori Paadik, *cum laude*
Marta Aren-Maksimov
Merit Aavekukk-Tamm, *cum laude*
Merle Parmson, *cum laude*
Olga Muhhina
Polina Latõševa
Ranno Rentik, *cum laude*
Regiina Sepp
Reine Hindrekus-Koppel, *cum laude*
Sirlu Zupping
Tomas Haavistu
Triinu Ojala, *cum laude*
Urmo Kiviselg
Õie-Mari Aasmäe

E-riigi tehnoloogiad ja teenused / E-Governance Technologies and Services

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Aarne Kallas
Alina Kristelstein, *cum laude*
Alina Piven
Anjum Riashat
Anna-Liisa Timps
Armin Steinglauber
Blessing Abimbola Oyinlola,
cum laude
Caline Ange Djiowa Théthieu
Carlo Ciocca
Dávid Schwezoff
Gonçalo Marques Tavares
Iris Rumm
Jacob Espejo Rosa
Kaira Kurvits
Kersti Kleesmann
Konstantinos Valaroutsos
Kristel Rünneri
Luca Sabena
Marge Jõesaar
Marge Oldermann-Neeme
Marju Trepp, *cum laude*
Matthew John Mcglynn
Mohammed Elabsi
Nikolai Moissejev, *cum laude*
Nikolaos Kostopoulos
Nino Panjakidze
Parviz Salmanov
Pauline Alice Le Grand
Petra Holm, *cum laude*
Salum Nassor Mnuna
Shane Arthur O'Rourke
Siim Vellemaa
Silvia Siciliano

Toomas Kästik
Willi Stieger

E-tervis / Digital Health

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Aida Danielyan
Annabel Vahasalu
Getter Nuut
Heidi-Anett Väisinen
Helena Raudsalu
Kaari Juhanson
Karin Rääsk
Katharina-Rosande Talviste
Keita Augstkalne, *cum laude*
Kristi Tamtik
Loora Salurand
Mari-Liis Süld

Informaatika / Computer Science

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Aleksei Žavoronkov, *cum laude*
Anastassija Gontšarova, *cum laude*
Anna Bass, *cum laude*
Annemari Riisimäe, *cum laude*
Anton Osvald Kuusk
Eleriin Rein
Epp Haavasalu, *cum laude*
Eva-Lotta Elmanovitš
Hanna Vallner
Ilja Matjas, *cum laude*
Jaak Kapten, *cum laude*
Jaak Kütt
Kadi-Liis Pärn, *cum laude*
Kalev Miljan, *cum laude*
Kauri Kinks
Kris Ilmar Kristenprun
Liisi Nõojärv, *cum laude*
Mihkel Uutar
Omar Mahlapuu
Ranar Leisson
Raul Akerman
Roman Yakovlev
Siim Rebane
Taanil Tüür
Talis Tammearu, *cum laude*
Tarvo Tali
Viktor Pavlov
Villem Mesila
Vladislav Konstantinov, *cum laude*

Infosüsteemide analüüs ja kavandamine / Analysis and Design of Information Systems

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Aire Mill, *cum laude*
Birgit Plakso, *cum laude*
Eleri Kautlenbach, *cum laude*
Eljus Šipovski, *cum laude*
Frank Martin Kiibus
Heleri Kruusimaa
Juta Jaama
Keijo Lillo, *cum laude*
Keit Üürike
Keiti Meriküll, *cum laude*
Kej Vackermann
Kelli Kõlu
Kirsi Valk, *cum laude*
Kris Toom
Kristiina Veerde-Toompalu,
cum laude
Kristo Koppel, *cum laude*
Kärt Pitsner
Kätlin Kuusemäe
Lisete Viisut, *cum laude*

Maria Valdmaa, *cum laude*
 Maris Rand, *cum laude*
 Markus Eller
 Martin Priske
 Martina Võrklaev
 Merlin Tinkus, *cum laude*
 Mirjam Luiik, *cum laude*
 Pille Soonmann
 Reelika Šipovski
 Riin Noormägi-Pihlakas
 Triin Idnurm

Küberkaitse / Cybersecurity

*Tehnikateaduse magister /
 Master of Science in Engineering*

Aaryan Nair
 Airi Miilits
 Anett Pärismaa
 Anti Allikvee
 Anton Kolisnetšenko
 Anton Višnevski
 Evi-Anastassia Kangilaski
 Farkas Pongrácz
 Frank Christopher Kirch
 Grete Ohak
 Haider Rehman
 Herman Karu
 Kaarel Oja
 Konor Sajti
 Kristjan Tamm
 Kristo Tammsoo
 Kyrill Alexander Baron Von Toll
 Marcin Mateusz Badora
 Marja-Liisa Soone
 Markus Joonas Palu
 Marvin Helstein, *cum laude*
 Matvei Mõskiv
 Mihkel Jõgeda
 Nikolai Ovtšinnikov, *cum laude*
 Nikolaus Riedl
 Olari Pipenberg, *cum laude*
 Priscila da Silva Leopoldino
 Rashad Gafarli
 Sanan Mammadli
 Sten Leinasaar
 Thomas Fankhauser
 Uku Joosep Palu
 Urve Aavik
 Villem Susi
 Vladyslava Shekula

Meditsiinitehnika ja -füüsika / Medical Technology and Physics

*Tehnikateaduse magister /
 Master of Science in Engineering*

Igor Ležnin
 Janeli Kaelep
 Lisette Jauk, *cum laude*
 Maive Hanni, *cum laude*
 Mattiko Kabanen
 Teivi Petersell

Riistvara arendus ja programmeerimine / Hardware Development and Programming

*Tehnikateaduse magister /
 Master of Science in Engineering*

Aleksei Karagodov
 Daniil Lambinen
 Ivan Volkov, *cum laude*
 Jaanus Urb
 Joonas Kaal
 Karl Udu
 Karl Jörgen Lööper
 Kevin-Marc Aljas
 Krister Kaldre
 Laura Kõrgmaa, *cum laude*

Liis Rossner
 Oliver Paljak
 Raiko Malsroos
 Sander Kommel
 Siim Hendrik Rääk
 Sven-Markus Loorits

Tarkvaratehnika / Software Engineering

*Tehnikateaduse magister /
 Master of Science in Engineering*

Adeyimika Agboola Adetunji
 Aksel Õim
 Alan Kolk, *cum laude*
 Beatriz Pontes da Costa Reis
 Belinda Lepmets, *cum laude*
 Carmen Akkermann
 Chioma Jessica Nkem-Eze,
cum laude
 Eldaniz Akbarzade
 Elina Meier
 Emil Ojagverdiyev
 Enrih Sinilaid
 Erik Presnov
 Jan Erik Konksi
 Janno Tilk, *cum laude*
 Jerin George
 Joonas Halapuu
 Kamal Abdullayev
 Kamil Aliyev
 Karl Suurkaev
 Kaupo Humal
 Khamidjon Khamidov
 Kristo Isberg, *cum laude*
 Lucky Chigozie Ogogo
 Martin Põhjakivi
 Merlin Kasesalu
 Moiz Ahmad
 Muhammad Sulaiman Javed
 Mushfug Soltanov
 Oluwandabira Ohifeme Alawode
 Phasha Davrishev, *cum laude*
 Rasul Iskandarov
 Roman Krutsko
 Rufat Abdullayev
 Simon Fox Kuuse
 Syed Fakhar Abbas Naqvi
 Syed Muhammad Hamza Bacha
 Zeshan Hyder
 Taleh Taghi
 Thi Minh Ngoc Do

Võrgutehnoloogiad ja -teenused / Communications Networks and Services

*Tehnikateaduse magister /
 Master of Science in Engineering*

Aleksandra Budarina
 Andres Septer
 Lauri Anton
 Lauri Jürgenson
 Leino Avi
 Peeter Madisson

Äriinfotehnoloogia / Business Information Technology

*Tehnikateaduse magister /
 Master of Science in Engineering*

Agnes Poska, *cum laude*
 Alexander Bakalkin
 Alice Buht
 Britta-Eliise Mets
 Elina Sirk
 Eva-Anna Klugman
 Hanna-Kristella Lehtsaar
 Harli Kodasma, *cum laude*
 Henri Haugas
 Indrek Peenmaa

Janely Adams
 Jolanta Rudus
 Julia Djomina
 Kaili Saag
 Karin Kallisma-Julge
 Kristiina Ragni
 Liis Reimand
 Lutšika Klim
 Margareth Lasn
 Marti Kingisepp
 Martin Männil, *cum laude*
 Martin Tamm
 Regina Waren-Knyazeva
 Reti Ojasalu
 Tanel Sõerd, *cum laude*
 Uljana Gussarova, *cum laude*
 Veroonika Tamm
 Viktoria Mihhailova

BAKALAUREUSEÕPE / BACHELOR STUDY

Informaatika / Informatics

*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Aet Abramson
 Aet-Kadi Kald
 Alexander Smirnov
 Alike Boitšuk
 Alina Jermoškina
 Andre Ivan
 Andrus Vaher
 Anna Gulova-Em
 Anne-Riin Tomingas
 Anton Budovey
 Artjom Hruljov
 Christina Kodanik
 Daniel Tjulinov
 Diana Kuntsmann
 Dmitri Kurtukov
 Eero Välik
 Egert Erm
 Eliise Karafin, *cum laude*
 Erki Baumann, *cum laude*
 Eva Kazakovskaia
 Faina Dõmša
 Greteli Mittal
 Heli-Anne Kotkas
 Henry Grünberg
 Jan Joonas Mitt
 Jana Kalatšova
 Johannes Jürgenson, *cum laude*
 Joonas Leemet, *cum laude*
 Kadi Jairus, *cum laude*
 Karl Tamm
 Karoliina Kannik
 Kaspar Kiisk
 Kaspar Lepp
 Kelli Pikka
 Leelo Aino Jürgenstein
 Liia Jerjomenko, *cum laude*
 Marcus-Kevin Otto
 Maria Jerilova
 Markus Vaikmäe
 Markus Veerbaum
 Martin Janov
 Mathias Kaasma
 Mattias Linholm, *cum laude*
 Nele Liis Sams
 Nikita Menshikov
 Oliver Loorits
 Pavel Pavliv, *cum laude*
 Rasmus Raasuke, *cum laude*
 Rasmus Sander, *cum laude*
 Rihard Rivis
 Ruslan Melnikov
 Siim Kruusimäe
 Siim Tiivel, *cum laude*
 Sofia Loginova

Sten Marcus Oja
Targo Lauk
Theodor Saar
Triinu Võsumets
Viktor Dovbnia
Villem Verner Tragon

IT süsteemide administreerimine / IT Systems Administration

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Alexander Zelenskiy
Andre Sammelseig
Andreas Jürgenson
Arthur Sepp
Danila Kornejev
Edward Leks
Ekke Ruutopõld
Emely Karhu
Indrek Tõeväli
Jaak Krusell
Jan Kängsepp
Joonas Treial
Kevin Reichenbach
Kristina Kavelitš
Lilia Elisabeth Paloots
Marek Kulberg
Mark Gordin
Marko Linnik
Markos Vähesoo
Matthias Linder
Otto Kaur Pappel
Rasmus Kippasto
Richard Raudkar
Robert Platats
Roman Kormkov
Tarvi Arbma
Tarvo Heinroos-Nurmik
Triinu Pärnapuu
Tõnis Saarijõe

IT süsteemide arendus / IT Systems Development

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Ago Henry Altjõe
Ako Konsap
Aleksandr Kaidalov
Aleksandr Nossov
Aleksandr Tšernõšov
Aleksandra Anikina
Aleksej Kostjuk
Alina Štšeltškova
Alissa Milovidova
Andreas Villem
Anna Mihhailova
Annabel Kukk
Anni Lember
Annika Raie
Anton Narusberg
Ants Vain
Artur Ivuškin
Danil Zimarev
Daria Lenskaja
Dariana Aav
Dmitri Palikov
Edward Wille
Eliise Raamat, *cum laude*
Ergas-Ever Kask
Erik Lihhatš
Erik Vainumäe
Erlend Kollom
Gert-Andry Kääramees
Gregor Pendis
Helerin Heinsalu
Hendrik Valge
Igor Ustritski
Igor-Martin Markov
Ilja Kofman

Illimar Reinbusch
Indrek Mäeots
Iris Eliisabet Järvsoo
Jegor Stepanov
Jevgeni Fenko
Julia Ruzu
Jürgen Marten Kuusik
Kaarel Järveots
Kaisa Liiv
Kalev Kilumets
Karl Rudolf Õigus, *cum laude*
Kelly Rinne
Ken Martin Aunpu
Kersti Miller
Kert Andreas Mulk
Konstantin Donets
Konstantin Morševitski
Kristen Carlos Kliimask
Kristjan Laanet
Lemme Velleõu
Lennart Suur
Lev Antonov
Liisa Botšarov
Lisete Roasto, *cum laude*
Maarija Mikiver
Magnar Markvart
Mait Nõulik
Mai-Triin Kaseoja
Marek Mölder, *cum laude*
Mark Perman
Markel Buhalko
Marko Rillo
Martin Alttoa
Martin Lumiste
Mihkel Reinkubjas
Nikita Senkiv
Olesja Tsimmerman
Olga Titova
Oliver Sepp
Oskar Eivak
Raido Leilop
Raiko Villers
Raiilika Tamm
Rain Talisoo
Rasmus Kask
Regina Mõõtsõna
Reimo Saar
Rein Luhtaru, *cum laude*
Remo Torn
Rene Eller
Reno Padjus
Rico Mathias Puna
Saveli Mussijenko
Silver Erik Sepp
Stanislav Prokofjev
Stella Tukia
Talis Paas
Tanel Paal
Tauno Rämson
Toomas Vanaselja
Tõnis Kõiv
Tõnn Toomsalu
Valeri Nossov
Viktoria Žemtšugova
Violetta Zakorzhevskaya
Vitali Turtšin
Vladimir Puz
Vladimir Tiškin
Vladislav Nikiforov
Vladislav Štepanenko
Vladislav Švan

Küberturbe tehnoloogiad / Cyber Security Engineering

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Alec Aldrin Mercado
Andre Tomingas

Andreas Hurka
Andrei Timošin
Andrii Kuiava
Angelica Daisi Stewart
David Drew Ayson
Davyd Viniarskyi, *cum laude*
Deniss Pavlov
Diana Anastassija Turks
Dulan Damien Candauda
Arachchiege
Eric Richard Kogerman
Georg Lee
Ilja Treiberg
Ilia Shynkaruk
Innar Viinamäe, *cum laude*
Ionuț-Cristian Sindile
Ivan Kuznetsov
Jeyhun Mustafayev
Kirill Ognjov
Kirill Ševtsov
Ksawery Karol Nowina-Witkowski
Liam Ivanko Kivirist, *cum laude*
Līga Skrauča
Liyanage Don Sithil Insara Liyanage
Manana Bebia
Manuel Trinidad Morales
Marat Biryukov
Marcus Pupart
Maria Aleksandra Ploduhhina
Mark-Henry Jakobsoo, *cum laude*
Martí Pujol I Saumell
Matīss Čeriņš
Matthias Tammekivi
Mattia Roveri
Michelle Watford
Najaf Alkhazov, *cum laude*
Oleg Arusoo
Oleh Rohachov
Oleksandr Lypnyk
Russell Muru
Rivo Lipp
Roman Semenovych
Salim Akbarov
Stiven Lille, *cum laude*
Tanel Maasik
Tsun Sing Jason Fong
Valerija Kuzina, *cum laude*
Vassili Korobov
Vitali Burlakov

Riistvara arendus ja program- meerimine / Hardware Development and Programming

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Aleksandr Krupko
Allotar Eliisabeth Uuk
Anna-Liina Saareli
Artur Nõmmik
Edmond Aru
Eke-Martin Paas
Georg Pannal
Georg Villem Rannamäe
Gregor Labunski
Hendrik Haabu
Igor Solodov
Ilian Vronski
Ivan Mikhaylov
Karel Meriste
Karina Reisel
Karl Martin Lepa
Kaurit Lilienberg
Kristina Meluzova
Liisi Bergmann
Markus Nigul
Markus Parm
Mihhail Ivanov
Oliver Sild, *cum laude*
Ralf Kaljola
Rando Kübar
Rasmus Palk

Äriinfotehnoloogia / Business Information Technology

Tehnikateaduse bakalaureus / Bachelor of Science in Engineering

Agathe Vega Rahula
Alina Murtazina
Alisa Gudovskaja
Alondra Poldov
Anne Eliise Ojavere
Annika Joakit, *cum laude*
Anti Kuusk
Anton Vask
Arseni Terletski
Artur Valdna
Birgit Loot
Carmen Marie Repnau, *cum laude*
Daniil Rakitin
Demi Heinsoo
Erko Puskar
Eva-Johanna Jürgenson
Gisela Nüüd
Gregor Harry Tuul
Hanna Kruusaja
Hendrik Kangur
Ilian Tommik
Janar Kaljula
Jasper Laus
Joel Viskov
Johanna Toomsoo
Kairi Lesnõh
Karl Kristjan Sander
Karoliina Rei
Karoliine Tarjus

Kelly Jaakson
Kersti Põldsalu
Kirke Kändler, *cum laude*
Kirke Medri
Klaus Abram Siimon
Kreete Keres
Kristel Rand
Kristiine Hanni
Kristin Salu, *cum laude*
Lisete Vetesina
Maksim Gubanov
Markus Järavere
Martin Väli, *cum laude*
Mattias Puhk
Mihkel Jullinen
Nick Alasi
Oliver Villomann
Paul Opmann
Pavel Mayorov
Piia Carmen Milkov
Rando Tiri
Rene Väljaots, *cum laude*
Robin Pihlak, *cum laude*
Sander Talisoo
Sandra Simone Jüriska
Sofia Zolina
Sofija Korsakova
Stella Marie Tohver
Sten Kuusik
Steven Ernits
Tambet-Telvis Tanilsoo
Tarmo Ploom
Tatjana Antonova
Tiina Tali

Vadim Jurkevicius
Valentin Altunin
Vanessa Simuste
Viktooria Vesingi

INSENERITEADUSKOND / SCHOOL OF ENGINEERING

**BAKALAUREUSE- JA MAGISTRI-
ÕPPE INTEGREERITUD ÕPE /
INTEGRATED BACHELOR AND
MASTER STUDY**

Arhitektuur / Architecture

*Arhitektuurimagister /
Master of Science in Architecture*

Anastasia Balašova
Andra Palla
Elina Tommik
Ivi Savila
Johanna Mängli
Karita Ers
Ksenia Karpova
Kätlin Hiiuväin
Mari-Ann Esajas
Marit Nõmme
Marko Tänav, *cum laude*
Melani-Leana Kallus
Merili Aitsam
Nicole Reitsakas
Rica Tsirk
Sander Kesksaar
Sander Kõiv

Ehitiste projekteerimine ja ehitusjuhtimine / Structural Engineering and Construction Management

Ehitusteaduste magister / Master of Science in Civil Engineering

Aleksandr Karamõšev
Aleksi Štšepelin
Anastasia Rezjukova
Aron Lemets
Ave-Triin Gurjanov, *cum laude*
Birgit Kibus
Carl Erik Klamas
Edwin Mõttus
Eeva Vitsut
Ernst-Erich Varrak
Gregon Berezovski
Grete Aul
Hain Hansman
Hanna Kaasik
Henri Roos
Hugo Jõks
Ilja Štobert
Ilya Rybakov
Ivar Keerpalu
Jan Joonas Tuuling
Janeli Toomet
Jan-Jesper Reimann
Janno Auksmaa
Jelizaveta Petrova
Jennifer Särg
Joosep Altmets
Jürgen Smidt
Karl Magnus Vuuk
Karla Ratnik
Karl-Armand Kaber, *cum laude*
Katriina Rüütel
Kaur Mihkel Kask
Kertu Kork
Kiara Rumask
Ksenija Volkova
Laura Orav
Lisett Kahro
Markus Christian Talvik
Martin Bergmann
Martti Klemets
Matheas Trilljäv
Marily Lüll
Nele Paglant
Nikita Fedin
Oliver Kuiv
Paul Johan Tamme
Rain Robert Liloson
Ranar Pügi
Rasmus Rahuoja
Rauno Lemberg
Renalt Mäesaar
Rene Mägi
Richard Johannes Rasina
Robert Kasepõld
Robin Sapar
Rudolf Roose
Taavi Öispuu
Tarmo Toomiste
Tommi Allar Oja
Tony Aloe
Triin Undla
Tõnu Rait Riisimäe
Älis Lõhmus

Hoonete sisekliima ja veetehnika / Indoor Climate in Buildings and Water Engineering

Ehitusteaduste magister / Master of Science in Civil Engineering

Deniss Kovalenko
Elizabeth Kivi

Kristin Taru
Liisa Maria Vokk
Oskar Mihkel Kalpus

Teedeehitus ja geodeesia / Road Engineering and Geodesy

Ehitusteaduste magister / Master of Science in Civil Engineering

Andrew Saksing
Antero Thomas Allesfeld
Erki Meesit
Indrek Amor
Kaileen Leis
Karl-Joosep Kass
Ketrin Puskar
Kevin Tomingas
Klaus Eerik Lants
Maksim Dolinin
Oliver Juhan Ed Kari
Oliver Pajus
Ott Krusell
Silver Sepp
Tauri Ivask

MAGISTRIÕPE / MASTER STUDY

Disaini ja tehnoloogia tulevik / Design and Technology Futures

Tehnikateaduste magister / Master of Science in Engineering

Anna Jõgi
Aysel Ceren Polat
Erki Veiko
Lisa-Marie Väli
Mariana Hint-Rääk
Mirjam Mõttus
Rose-Marie Keva
Simone Ingrassia

Elektroenergeetika / Electrical Power Engineering

Tehnikateaduste magister / Master of Science in Engineering

Ado Viisut
Arno Uusküla
Brenda Pent
Eliise Kaha
Elis Vedom
Jan Markus Tinno
Kaido Kõvamees
Kardo Link
Mihhail Zautin
Sergei Kedrov
Sergei Nazarenko
Silver Rooste

Elektrotehnika ja mehhatroonika / Electrical Engineering and Mechatronics

Tehnikateaduste magister / Master of Science in Engineering

Alexander Moroz
Artur Valdeko Paavel, *cum laude*
Elar Loot
Jaakob Lambot, *cum laude*
Kenari Koonik
Nikita Demeštšenko
Sergei Kuzmin
Siret Hinno
Trevor Uuna, *cum laude*

Energiamuundus- ja juhtimis-süsteemid / Energy Conversion and Control Systems

Tehnikateaduste magister / Master of Science in Engineering

Joonas Aru
Karl Erik Heinmaa
Kerstin Timmermann
Rauno Puhke

Energiatehnoloogia ja soojus-energeetika / Energy Technology and Thermal Engineering

Tehnikateaduste magister / Master of Science in Engineering

Aleksandr Embrich *cum laude*
Aneta Kõiva, *cum laude*
Anna-Liisa Virro, *cum laude*
Birgit-Lume Paju, *cum laude*
Elisabeth Kangro
Ella Maria Raud, *cum laude*
Helen Puškin
Kristian Kirs, *cum laude*
Kristo Tarkmeel, *cum laude*
Magnar Vainumäe
Nastasija Bulina
Nicole Lavinia Gleeson
Sten Erik Tuuleveski

Hooned ja rajatised / Building and Infrastructure Engineering

Tehnikateaduste magister / Master of Science in Engineering

Alice Laanemägi, *cum laude*
Alje Nohrin
Ats Ojakõiv
Daniel Tootsman, *cum laude*
Dmitri Helandi
Emil Abel
Enriko Armand Kalk
Ero Sömer
Georg Logins, *cum laude*
Hannamari Seli
Hans Keskrand
Helari Rahnik
Henri Valdmann
Karl Martin Kiis
Karli Veelain
Kaspar Ait
Katarina Kleinson, *cum laude*
Kerdo Kivivare
Kerli Viidas
Kert Välman
Kevin Kotli
Kristina Limbach
Kristjan Tooming
Maiki Braase, *cum laude*
Margus Must
Margus Pellis
Mario Mustkivi
Martha Abner
Merle Kurvits
Mikk-Albert Vesso
Niidy Maalinn, *cum laude*
Nikita Chertov
Oleg Tšaban
Rasmus Piiling
Sander Kuningas
Tiit Jalasto
Timo Klee
Tõnis Anijärv
Veiko Reinmets
Viktor Romanov
Viktoria Ivanova

Jätkusuutlik tööstus / Sustainable Industry

Tehnikateaduste magister / Master of Science in Engineering

Alar Tamm
Albert Sile
Aleksandr Neiman
Aleksandr Sukonko
Alexey Basalaev, *cum laude*
Allan Haukanõmm
Andrei Walter
Eve Karp
Helina Härginen
Ivan Kovaljov
Janari Pint, *cum laude*

Juri Kubinets
Maksim Akavantsev
Marcus Kukkonen
Merle Lang
Monika Kiik
Teele Haavistu
Vladislav Magilnitski, *cum laude*
Vladislav Sokolov

Keskonnatehnika ja juhtimine / Environmental Engineering and Management

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering
Anette Suiigusaar, *cum laude*
Kimmo Paap

Kutseõpetaja / Vocational Teacher

Haridusteaduse magister / Master of Arts in Education

Andra Jõgi
Ene Valgemäe
Heiki Keem
Heli Mardisoo
Heria Lampp, *cum laude*
Janar Kleesmann
Kadri Kullamaa
Kadri Veske
Kai Kaidma
Kaire Pihlakas
Kairi Heinaru-Künnapas, *cum laude*
Kätlin Taevere
Liis Läll
Maria Ollino
Merike Rammo
Merle Juhanson
Merlin Metsar, *cum laude*
Monica Mardim
Natalia Turilova
Pille Nool
Roman Kuznetsov
Vivian Vettik

Logistika / Logistics

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Arina Batina
Danvar Lendre
Darina Tšudakova, *cum laude*
Einar Pärnaste
Hanna-Liina Överus
Ian Adrian Jõeorg
Kristiina Heinvars
Kristiina Jägeron
Kristjan Sirel, *cum laude*
Liisi Aamer
Marcus Sidoruk
Maria Märton
Marina Annus
Mark Domozhilov
Miina Sooster, *cum laude*
Rauno Rämman
Rosangelika Todoruk, *cum laude*
Sandra Vähejaus
Silver Varendi

Mehhatroonika / Mechatronics

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Abdul Rehman Bodla
Merajul Islam
Morgan Puust, *cum laude*
Shantanu Bhattacharjee
Syed Muhammad Hassan

Meretehnika / Marine Engineering

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Ali Mert Bayazit

Ants Laidam, *cum laude*
Hans Korman
Henri Juhani Rautomäki, *cum laude*
Indrek Tarto
Kert Ojala
Siim Poks

Puidu-, plasti- ja tekstiili- tehnoloogia / Technology of Wood, Plastic and Textiles

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Afonso De Paula Fernandes
Carvalho Monteiro
Aleksandr Serebrennikov, *cum laude*
Elen Pihho
Grete Taurafeldt, *cum laude*
Jarl Guštšin
Karl Eric Uuetalu
Laura Lee Ebber
Liisi Murula-Kerstna
Liliann Oja
Mathias Külvi
Viitē Pregelgauskaitē, *cum laude*

Rohelised energiatehnoloogiad / Green Energy Technologies

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Aleksandr Jefremov
Aleksandr Krot
Allar Nurk
Anna-Mai Allikmäe, *cum laude*
Artjom Troitski
Dmitri Tihhonov, *cum laude*
Georgi Petrov
Inna Revjakina
Ivo Okas, *cum laude*
Janek Reiljan
Jekaterina-Ketrin Roštšupkina, *cum laude*
Jelena Gaitšenja, *cum laude*
Jevgeni Pistrailov
Joel Kokla, *cum laude*
Julia Küpersep
Kemo Oolep, *cum laude*
Ketelin Makienko
Kätlin Smirnov
Laura Laarmann, *cum laude*
Margarita Ermolaeva, *cum laude*
Mariel Leppik
Mihkel Reinula, *cum laude*
Monica Pärno, *cum laude*
Oleg Ivanov, *cum laude*
Raimond Kislar
Rainer Bachman
Ralf Märs
Robert Aleksander Liiv, *cum laude*
Robert Telde, *cum laude*
Roman Kalamajev
Sander Truubon
Sofja Krivorukova, *cum laude*
Stefan Bostan
Svetlana Gatilova, *cum laude*
Tatjana Kippar
Theodor Vegmann, *cum laude*
Vitali Tamm

Säästvad keemiatehnoloogiad / Sustainable Chemical Technologies

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Georgi Baikov, *cum laude*
Jana Kabrina
Jarek Kurul

Natalia Vorontsova

Tootearendus ja tootmistehnika / Product Development and Production Engineering

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Andrei Savtšenko
Boriss Sokolov
Edvard Ellervee, *cum laude*
Evo Annus, *cum laude*
Fred Möls, *cum laude*
Gregor Enni, *cum laude*
Hegert Leevit
Helar Pullisaar, *cum laude*
Jaanus Lukk-Tammepuu
Janar Kiik
Jarmo Laanetu
Jürgen Maasing, *cum laude*
Karl August Tatunts
Karl Henrik Rebane
Karl Valter Pall
Kevin Gubar
Liisa Kõve, *cum laude*
Maano Maasikmets
Magomed Akhmedov, *cum laude*
Markus Vilberg, *cum laude*
Martin Oras
Martin Võhma
Oskar Lepmets
Priit Tammik
Rodger Pušin
Roman Hromenkov, *cum laude*
Sander Jõkk
Sander Klaassen
Siim Oliver Vaabel, *cum laude*
Tanel Valgma
Tarvo Eesalu, *cum laude*

Tööstustehnika ja juhtimine / Industrial Engineering and Management

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Aivar Siska
Andréia Axelrud Nunes, *cum laude*
Andris Talvar
Artur Laid
Aydin Mirzayev
Eelis Antti Nyrhilä
Kevin Jurkatam
Kirsti Aeg, *cum laude*
Konul Guliyeva
Liisbeth Tatter, *cum laude*
Maria Annikki Virtanen, *cum laude*
Markus Annilo
Matteo Ingrassia
Nane Hovhannisyan
Paul Wells
Simon Alexander Grigoryan
Taaro Tiisel
Velizar Yosifov Lilov, *cum laude*
Welix Klaas

Tööstusökoloogia / Industrial Ecology

Tehnikateaduse magister / Master of Science in Engineering

Airi Hallik
Andres Salu, *cum laude*
Carina Tõnisson
Jaanus Ruut, *cum laude*
Jevgenia Fjodorova, *cum laude*
Kadi Eensalu
Kadre Roop
Katrin Kruut
Kerli Grauberg, *cum laude*

Kristiina Lindegrön, *cum laude*
 Kärt Oras
 Mariliis Martsepp
 Maris Mäger
 Martin Suits
 Tõnu Arrak

BAKALAUREUSEÕPE / BACHELOR STUDY

Elektroenergeetika ja mehhatroonika / Electrical Power Engineering and Mechatronics

*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Aksel Tingas, *cum laude*
 Aleks Arusoo
 Aleksandr Tepljakov
 Andero Uuk
 Anders Brandmeister
 Anet Marii Paumets
 Anfisa Šalkauskiene
 Aron Altmets
 Artjom Ivanov
 Daria Kolomiitseva
 Dario Anton
 Elina Liibak
 Erik Lill
 Fjodor Vassiljev
 Geido Maasik
 Hans Erik Kulla
 Henri Kotkas
 Henri Liivrand
 Indrek Ojala
 Jarmo Randmäe
 Jasper Raat
 Jürgen Hein
 Karmen Mill
 Ketlin Tõlp
 Kevin Siirak
 Kevin Tanissaar
 Kevin Vaher

Krister Õun
 Maia-Liisa Veldi
 Mark Ottson
 Mark Mathias Vuuk
 Markus Mikenberg
 Marleen Peterson
 Marten Roasto
 Mattias Joosep Möis
 Mirjam Mäekivi
 Märten Martinson
 Oliver Niin, *cum laude*
 Oliver Vendelin
 Rasmus Juhansoo
 Robin Kütt
 Robin Madar
 Robin Schmalz
 Roman Antipjev
 Siim-Erik Viiding, *cum laude*
 Tristan Bergmann
 Vladislav Musakko

Integreeritud tehnoloogiad / Integrated Engineering

*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Alexander Kalinichev
 Andreea Guzic
 Beata Radavičiūtė
 Denys Tiasko, *cum laude*
 Eduard Baranovskyi
 Joan-Erik Nurmeots
 Karl Erik Romulus
 Karl-Kristjan Tamm
 Kert Tartes
 Marija Zaitseva
 Mark Eerik Kuusk
 Markus Aldoja
 Mart Dudin, *cum laude*
 Milena Skorodumova
 Mykhailo Datsenko
 Nikita Duško
 Oleksandr Gusar

Peter Kipp
 Rugayya Sadigzade
 Ryan Korb
 Sâad-Jaber Adda
 Sten Markus Sirkas
 Tazo Mukhadze, *cum laude*
 Villem Kriisa

Keskkonna-, energia- ja keemia- tehnoloogia / Environmental, Energy and Chemical Technology

*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Aleksandr Kütt
 Andreas Jakobson
 Arthur Bergvald
 Artur Voilenko
 Diandra Tubli, *cum laude*
 Dmitri Pjatajev
 Elisabet Karro
 Elle Nora Kalind
 Elys-Anette Soidla
 Hanna-Liisa Aava
 Igor Makarov
 Kadri-Liis Salupõld
 Karmen Kern
 Karolina Toding
 Kirke Rannas
 Kristjan Uustalu
 Ksenia Moissejeva
 Nora Eensalu
 Pavel Morozjuk
 Polina Kovalenko
 Tuuli Randmäe

Materjalitehnoloogia / Materials Technology

*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Adeele Aljaste
 Anastasia Nevski, *cum laude*
 Anelli Tops

Anete Pukk, *cum laude*
 Anna Dolski, *cum laude*
 Annabel Korb
 Carolina Rea
 Hendrik Ellam
 Hendrik Truss
 Jenne Maleen Sander
 Johannes Jakobson
 Kaidi Kleinson
 Liisi Lembit
 Luisa Lotta Terep
 Maria-Elisabeth Kurisman
 Markus Valkna
 Matilda Vitsut
 Melany Keler-Riko
 Mia Lisette Tamme
 Oliver Jalakas
 Rasmus Haimi
 Rico Ernits
 Robin Mårten Nõu
 Sadät Zeinalova

Tootearendus ja robootika / Product Development and Robotics

*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Aksel Tamm
 Aleksander Kuusik
 Aleksei Reiman
 Andre Piiriste
 Andreas Proos
 Arthur Rohan Ait
 Artur Järvan
 Denis Rõžov
 Egert Aava
 Emma Erm, *cum laude*
 Erik Väin
 Hans Kristian Kivimäe
 Hendrik Norman Kalbin
 Hendrik Tammemägi
 Henri Paul
 Hubert Teemägi, *cum laude*
 Jarko Toomvõp
 Jonathan Kalm
 Joonas Lepp, *cum laude*
 Joonas Sirel
 Kadri Kuivallik
 Kaspar Kase
 Kaspar Kaseväli
 Konstantin Kolodi
 Maksim Peitš
 Maksim Safronov
 Mark Smirnov, *cum laude*
 Marken Truu
 Mart Narva
 Martin Voit
 Norman Tamm
 Olari Arthur Tiit, *cum laude*
 Oskar Aberut
 Rasmus Schipai
 Raul Mihkel Anton
 Rei Halla
 Reno Salujõe
 Risto Pärn
 Robin Järlak
 Sander Domberg
 Sandra Põllu
 Stefan Jakubini
 Sten-Erik Ervin
 Susanne Lannes
 Sven Pavlov
 Tanel Palmsaar
 Tanel Reigo
 Tanel Toomla
 Tarmo Herranen
 Vladlen Palmberg, *cum laude*

RAKENDUSKÕRGHARIDUSÕPE / APPLIED HIGHER EDUCATION STUDY

Arukad süsteemid ja rakendus- infotehnoloogia / Smart Systems and Applied Information Technology

Toomas Pai
*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Artur Grigorjan
 Egert Blok, *cum laude*
 Elisabeth Suits
 Erik Schults
 Gregor Kokk, *cum laude*
 Hugo Kadak
 Igor Jušinski, *cum laude*
 Igor Kazantsev
 Juri Goldman
 Karlis Nutonen
 Kasper Looga
 Künter Karus
 Matthias Kalevi Paluteder
 Oskar Henry Verbeek
 Ott-Kaarel Vään, *cum laude*
 Roman Holm
 Steven Laul
 Taisja Kožuhhar
 Vitali Trifonov, *cum laude*

Ettevõtlus ja elamusmajandus / Business and Experience Management

*Sotsiaalteaduse bakalaureus /
 Bachelor of Arts in Social Sciences*

Hanna Pezonen
 Triin Litwintšik

Keemiatehnoloogia / Chemical Technology

*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Angelina Larionova
 Jegor Pribõslavski
 Jelena Harak
 Ljudmilla Kulagina

Masinaehitus- ja energiatehno- loogia protsesside juhtimine / Mechanical Engineering and Energy Technology Processes Control

Pavel Sautner
*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*

Ander Arand, *cum laude*
 Andrei Lambinen
 Andrei Stepanov
 Andrey Ivanov
 Artur Komissarov
 Eduard Setškov
 German Orlov
 Igor Bohhan
 Jan-Kaius Lomp
 Karl-Martin Kutsar
 Maksim Lössenkov
 Nikita Shirokov
 Oliver Siem
 Pavel Ivanov
 Priit Kama
 Stefan Mäik
 Svetlana Ivanova
 Valeria Mazeina, *cum laude*

Vitali Borodin
 Vjatšeslav Pavljuk

Meretehnika ja väikelaeva- ehitus / Marine Engineering

Andero Laurits
*Tehnikateaduse bakalaureus /
 Bachelor of Science in Engineering*
 Andrei Šuprudko, *cum laude*
 Andres Tomingas, *cum laude*
 Bert Seersant
 Enel Kirch, *cum laude*
 Kristofer Pilman
 Roland Mere

LOODUSTEADUSKOND / SCHOOL OF SCIENCE

MAGISTRIÕPE / MASTER STUDY

Maa süsteemid ja geo- tehnoloogia / Earth Systems and Geotechnology

*Tehnikateaduse magister /
 Master of Science in Engineering*

Aileen Umal
 Hannah Mikenberg, *cum laude*
 Jaanis Tomson
 Jani Mikael Mäenpää
 Lola Link, *cum laude*
 Reet Männik, *cum laude*
 Siim Roov, *cum laude*
 Valdo Tohver

Rakendusfüüsika / Applied Physics

*Loodusteaduse magister /
 Master of Science*

Mohammad Ali Afzal

Rakendusfüüsika ja andme- teadus / Applied Physics and Data Science

*Loodusteaduse magister /
 Master of Science*

Artur Raag
 Denis Akimov, *cum laude*
 Heleri Melles, *cum laude*
 Mihhail Olentšenko, *cum laude*
 Mikk Kruusalu, *cum laude*
 Ralf Magnus Palmiste, *cum laude*

Rakenduskeemia ja bio- tehnoloogia / Applied Chemistry and Biotechnology

*Loodusteaduse magister /
 Master of Science*

Ander Erik, *cum laude*
 Ander Mägi, *cum laude*
 Andrei Jepifanov
 Angelica Närep
 Anne-Lii Bõkovskaja, *cum laude*
 Artur Morgunov, *cum laude*
 Claudia Kallaste
 Diana Maslova
 Elizabet Solovjova
 Eva-Liisa Tiru
 Eve Schults
 Grete Jõgisoo
 Irina Petrova, *cum laude*
 Janar Varik, *cum laude*
 Karl Romek Staškevitš
 Katariina Laretei
 Laura Johanna Kadak
 Markus Jonathan Mõis
 Oksana Tingajeva, *cum laude*
 Selin Sedletski
 Triini Olman, *cum laude*
 Triinu Rätsepso

Toidutehnoloogia ja -arendus / Food Technology and Development

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Anastasia Karpenko
Anette Russ, *cum laude*
Iris-Gertrud Jussila, *cum laude*
Lev Aleksandr Kolesnikov
Susanna Helena Toom, *cum laude*

BAKALAUREUSEÕPE / BACHELOR STUDY

Maa süsteemid, kliima ja tehnoloogiad / Earth Systems, Climate and Technologies

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Aleksandra Altmets
Ekke Kõu Leitham
Hanna Brigita Kört
Iida Virunurm
Iris Pook
Kirke Britt Benjamin, *cum laude*
Laura Lobjakas
Laura Lorup
Laura Nummert
Oliver Paul Jäär
Taavi Randjärv
Vlada Lanbert

Rakendusfüüsika / Applied Physics

*Loodusteaduse bakalaureus /
Bachelor of Science*

Anna Kalugina, *cum laude*
Annaliisa Kangur
Daniel Nurme
Ekke Jaak Valge, *cum laude*
Ivan Novoseltsev
Karl Kukk, *cum laude*
Kirke Ilves
Luisa Nuka, *cum laude*
Marili Arus, *cum laude*
Mari-Ly Vijar
Mark Dovydovich
Mattias Arakas
Mirtel Toming
Morgan Pilviste
Ott-Matis Aun

Rakenduskeemia ja geeni- tehnoloogia / Applied Chemistry and Gene Technology

*Loodusteaduse bakalaureus /
Bachelor of Science*

Adelina Girlin
Aleksandra Solom
Aleksandrina Smirnova
Allan Viderman
Anastasija Rozova
Anastasija Dõdorova
Andrus Palu
Anna-Adel Kaskovitš
Anna Vassiljeva
Britt Laide
Erika Vallimets
Georgi Novikov
Hanna Parv
Inessa Bogdanova
Johanna Maria Jõgisu
Johanna Rannaveer
Julia Rubtsova
Karmel Udal
Kasper Koiduste
Kristin Liias

Ksenija Frolova
Ksenija Nikiforova
Ksenia Ponomarjova
Liisi Mets, *cum laude*
Maksim Gaponenko
Martin Trebunski
Mathilda Kerde
Mattias Hännikäinen
Merili Samuli
Monika Merje Meinberg, *cum laude*
Nikita Teterev
Olger Õunapuu
Paulina Kuzmina
Pille-Riin Varusk
Polina Nitsholdt
Rebeka Luks, *cum laude*
Reio Robert Pukonen
Rene Kaevats
Sarah-Elisabeth Soitu, *cum laude*
Sofia Pervušina
Sten Krusell
Tianeke Luna Wilkie
Veronika Tsando
Vyacheslav Zuev-Pohjaranta

Toidu- ja biotehnoloogia / Food and Biotechnology

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Anette Laarin
Annabel Gretely Ots
Anna-Liisa Veski
Grete Liisa Melgas
Jekaterina Lissovskaja, *cum laude*
Kevin-Germo Pamberg
Kristin Sepp
Leena Margareth Viilup
Livia Alliksaar
Robert Puhk
Ronan Taimur, *cum laude*
Sandra Übner
Stefi Siht
Valeria Petrova

MAJANDUSTEADUSKOND / SCHOOL OF BUSINESS AND GOVERNANCE

MAGISTRIÕPE / MASTER STUDY

Avaliku sektori innovatsioon ja e-valitsemine / Public Sector Innovation and eGovernance

*Sotsiaalteaduse magister /
Master of Arts in Social Sciences*

Aastha Hazarika
Albert Jeoshua Rapha
Alejandro Mosquera Botello
Alper Tanriverdi
Annemary Neimar
Anni Lehtmaa
Britt-Heleen Kandimaa
Carlos Fernando Fillippo Rangel
Claudia Adriana Villena Tagle
Dhiya Khairina
Enriko Kapiti
Garima Bhatnagar
Hadise Khorrani
Hamna Asim
Hannes Hugo Urbala
Hongman Fan
Huynh Duc Minh Quan
Inra Sumahamijaya
Janet Cherop
Johanna Sturm
Jonathan Grundmann
Kaari Lainevool

Kadri Migur, *cum laude*
Kaisa Alto
Karmen Kütt-Ehala, *cum laude*
Karmen Orlovski
Konstantin Nikiforov
Kristiina Lillestik
Lee Palm
Leho Laur
Luiara Cassia Soares De Souza
Maerya Maimaitikelimu
Maria Jose Gonzalez Mendez
Melmariin Salumäe
Nikita Vuhk Vuht
Pipa Anniste
Raiili Pütsepp, *cum laude*
Rania Elsayed Mahmoud Hakem
Selma Fitri Ayuanshari
Silver Päev
Solitei Koinari Tutui
Srijoni Bhattacharjee
Taavet Tammik
Tarlan Omarbayli
Valentina Testa
Veronika Soboleva, *cum laude*
Ximena Fernanda Venis Dilworth
Yigit Askan
Yunfei Zhou

Avaliku sektori juhtimine ja innovatsioon / Public Administration and Innovation

*Sotsiaalteaduse magister /
Master of Arts in Social Sciences*

Annemary Neimar
Anni Lehtmaa
Britt-Heleen Kandimaa
Dauri Kivipuur
Hannes Hugo Urbala
Kaari Lainevool
Kadri Migur, *cum laude*
Kaisa Alto
Karmen Kütt-Ehala, *cum laude*
Karmen Orlovski
Konstantin Nikiforov
Kristiina Lillestik
Lee Palm
Leho Laur
Melmariin Salumäe
Nikita Vuhk Vuht
Pipa Anniste
Raiili Pütsepp, *cum laude*
Silver Päev
Taavet Tammik
Veronika Soboleva, *cum laude*

Ettevõtlik juhtimine MBA / Entrepreneurial Management MBA

*Ärijuhtimise magister /
Master in Business Administration*

Abhay Prakash
Airi Ilves
Aleksei Lihhavitšuk
Ana Carolina Dib Dias
Anna Anvelt
Annika Kristiina Porr
Ardo Laupa
Hando Hain, *cum laude*
Hanna Sults
Igor Arno
Jevgeni Tolstouhfov
Kaspar Kaup
Kati Remmelkoor
Ketter Sarapuu
Kristjan Leisner, *cum laude*

Magnus Martinson, *cum laude*
 Maiu Reismann-Mitt
 Marek Meesaar
 Mari Aua
 Oleksandr Lyashenko
 Sander Sildver
 Sarah La Wanda Fröhlich
 Timo Oskar Sepp, *cum laude*

**Juhtimine ja turundus /
 Management and Marketing**

*Sotsiaalteaduse magister /
 Master of Arts in Social Sciences*

Anne-Greth Lipp, *cum laude*
 Anni Ojokas
 Brigitta Uibo
 Daniel Aasorg
 Dominika Pankova, *cum laude*
 Egerd Enok
 Elizabeth Vainov
 Eva Kolektor
 Gerta Rillo
 Greete Orgusaar, *cum laude*
 Grete-Lisette Gulbis
 Grigori Parfjonov
 Hanna Korsar, *cum laude*
 Helena Karu
 Helerin Pilden
 Ingrid Lillemets
 Iti-Triinu Grepp, *cum laude*
 Jaana Pärnpuu
 Jaana Tiidema
 Janika Õismaa
 Julia Laidvee
 Jürgen Pielberg
 Kairit Järvelaid
 Kaisa Kiriland
 Kalev Kristopher Paldra
 Karel Kullerkupp
 Karl Sarapuu

Karoliina Konno
 Karolin Jaani, *cum laude*
 Katrin Maria Kulik
 Katrin Primak
 Kedi Teegelmann
 Keijo Valtin, *cum laude*
 Kristel Nipernadi
 Kristi Roosimägi, *cum laude*
 Ksenija Kovaltšuk, *cum laude*
 Kädi Raadla
 Kärt Tallinn
 Liis Grauberg
 Liis Kontson
 Liis Tamberg
 Liisa Helene Pöldmaa
 Lilian Promet
 Maarja Leok
 Madis Meibaum
 Mait Mäesalu
 Maria Katharina Mileen Mirka
 Marian Keller
 Markus Milk
 Marlen-Isabel Värk, *cum laude*
 Merilin Uusaed
 Merily Tark, *cum laude*
 Mirjam Reino
 Naatan Johannes Bender,
cum laude
 Rika Rõõmusaar
 Sander Sömer
 Siim Gontmacher
 Silva Šanin
 Susanna Suurevälja
 Taavi Hallikma
 Thomas Tammus

**Kestlikkuse juhtimine /
 Sustainability Management**

*Sotsiaalteaduse magister /
 Master of Arts in Social Sciences*

Agneta Jõepere, *cum laude*
 Anu Marmor, *cum laude*
 Erki Ala
 Evelin Kurmiste, *cum laude*
 Katerina Lindeberg
 Liina Pihlak, *cum laude*
 Madis Lokotar
 Reet Uibopuu
 Sillen Väljaots

**Majandusanalüüs / Economic
 Analysis**

*Sotsiaalteaduse magister /
 Master of Arts in Social Sciences*

Aleksandr Kornilov, *cum laude*
 Anastassia Serbina
 Artur Kisseljov
 Asko Tamm
 Darja Krivodonova
 Elerin Varek
 Ethel Uibo
 Georgina Ristoja
 Hanna Pentsa
 Helena Hõbemäe
 Igor Mohhov
 Ilona Maide
 Jaagup Kukk
 Johanna Õun
 Johanna Elisabeth Jäärats
 Karl-Adolf Aasamäe
 Külli Maldre
 Margit Rannamets

Mari-Liis Ivanova
 Martin Müürisep
 Merilin Lepson, *cum laude*
 Pjotr Sankin
 Rasmus Aukust

**Personalijuhtimine / Human
 Resource Management**

*Sotsiaalteaduse magister /
 Master of Arts in Social Sciences*

Alisa Pauku
 Anneli Sadam
 Birgit Sari
 Eliisa Epro
 Elo Allemann
 Geily Nurmeots
 Getter-Stiina Reiljan
 Herdis Jensen
 Ingrid Lekareva
 Jana Semenenko
 Janno Kütt
 Jekaterina Belova
 Kairi Eindorf
 Kairi Tammemägi
 Karita Aas, *cum laude*
 Katrin Kleemann
 Katrin Märk
 Katrin Tiivoja
 Kersti Ziza
 Kerstin Klaanberg
 Kertu Siir
 Kreetta Arusaar
 Krista Treial
 Kristel Sildver
 Kristi Suits
 Kristin Handsmitt
 Kärt Seil

Kätlin Jürgens
Kätlin Laur
Laura-Kristiina Rand
Liis Hulkko
Liis Keel, *cum laude*
Liis Normak
Marge Laansoo
Marge Taru
Maris Voltein
Marta Margus
Pille Ülem
Pillemari Lilleorg
Piret Allas
Reelika Jaanverk
Remet Rander
Tiina Ruul
Triin Adamson
Triin Raaper
Varje Anvelt

Rahvusvaheline äri digiajastul / International Business in the Digital Era

*Sotsiaalteaduse magister /
Master of Arts in Social Sciences*

Emīls Ludvigs Ērglis
Haidy Rizk Bekheit Salib
Karri Vihtori Järvenkylä
Lauri Johannes Ranne
Naeem Hossain
Nicholas Gerald Le Garde

Tehnoloogia valitsemine ja kestlik areng / Technology Governance and Sustainability

*Sotsiaalteaduse magister /
Master of Arts in Social Sciences*

Andres Ingerman, *cum laude*
Daria Tkachuk
Filipp Lepalaan
Georgia Mo Hughes, *cum laude*
Karoliina Henriikka Kaikkonen
Kuang Li
Laurie Beth Hayes
Liina Vaabel *cum laude*
Marianna Chebet Komen
Maxime Macgregor Peacock,
cum laude
Muhammet Minhac Çelik
Owolabi Babatunde Akinsanya
Ricarda Anna Maria Pasch

Õigusteadus / Law

*Õigusteaduse magister /
Master of Arts in Law*

Akvilē Svidraitē
Asena Damla Şahin
Chinwendu Jane Madukwe
Eva Viktoria Korkeela
Johanna Priske, *cum laude*
Kertu Reap, *cum laude*
Kristjan Kalmus, *cum laude*
Laura Frolov
Laura Talve, *cum laude*
Maiken-Stina Kasmi, *cum laude*
Mataba Angela Helu
Milla Elviira Laitinen
Roosi Soosaar, *cum laude*
Valerija Angermane, *cum laude*

Äriarvustus ja majandus- arvestus / Finance and Accounting

*Sotsiaalteaduse magister /
Master of Arts in Social Sciences*

Aire Velling
Anna Petenjeva
Artur Hussar

Brigita Mass
Brigita Roger
Catlyn Lepman, *cum laude*
Diana Pachner
Ebeli Teder
Elen Nurk
Eleri Uusitalo
Elisabeth Kuning
Erika Turin
Erki Kuhi
Fred-Eric Kärblane, *cum laude*
Gerli Pooga
Grete Kaldre
Grete Kivisaar
Helen Esinurm
Helena Heinmäe
Henri Vesi
Jaanika Indrekans
Jan Rosenberg
Jana Kutirkina
Jelizaveta Jegorova
Kadri Lohe
Kaidi Ristal
Karl Konrad Valtin
Karl-Leo Part
Karl Tani Priilinn-Türk, *cum laude*
Kaspar Virks
Kati Esna
Katrin Poller
Kelly-Ly Tomingas
Kerri Liivlaid
Kersti Valdmann
Kristiina Rand
Kristina Naumovets
Kristo Tammiksaar
Ksenia Koveiko
Liisa Veddel
Maili Ermel
Mari Roop
Maria Ritter
Markus Rene Epner
Markus Roogna
Marti Mäevere
Martin Hirv
Merle Viirmaa
Oliver Lätte
Rait Silberg
Richard Viil, *cum laude*
Riina Lai
Saara Suurkivi
Svetlana Tanina
Terje Alliksoo
Vahur Rähn, *cum laude*
Valerija Mukho

BAKALAUREUSEÕPE / BACHELOR STUDY

Avalik haldus ja riigiteadused / Public Administration and Governance

*Sotsiaalteaduse bakalaureus /
Bachelor of Arts in Social Sciences*

Alice Ütsik
Anete Maria Kallas
Caroline Jäger
Elina Sahkai
Frank Ervin
Hanna-Liisa Viitmaa
Helen Roman
Heleri Partvei, *cum laude*
Helis Hein
Henri Liivamäe
Hugo Rebane
Jan Aleksejev
Karina Sidorenko
Karl Erik Strandberg
Karoliine Orav
Katriin Joller

Katrin Lindmäe, *cum laude*
Kirke Treiberk
Kristiin Nilisk
Kättriin Rohulaid
Maria Säkki
Martin Laandu
Mattias Härsing
Taire Teniste

Rahvusvaheline ärikorraldus / International Business Administration

*Sotsiaalteaduse bakalaureus /
Bachelor of Arts in Social Sciences*

Aleksandr Valtek
Aleksandre Gvazava
Alua Baitayeva
Anastasia Karpova
Anuoluwapo Temitope Ailara
Damir Khamitov
Dila Kurt
Eelis Aaron Ilmari Järvikallio
Eetu Oskari Hernesniemi
Emiliano Pasos Torres
Iason Nikolaos Kampionis
Inji Hasanli
Isabel Graf
Jeva Jakobson
Kaapo Henriikki Karjalainen
Kalle Juhani Lappi
Kasper Jalmari Lantto
Lauri Ilmari Järvenpää
Mal Kubati, *cum laude*
Mariia Hrabchuk
Mia Alter
Patrik Tein, *cum laude*
Rainers Cerednicenko
Roman Teljakov
Vakhtang Kvaratskhelia
Valeri Makarov
Vladyslav Bezsmertnyi
Yuliia Kolpak

Rakenduslik majandusteadus / Applied Economics

*Sotsiaalteaduse bakalaureus /
Bachelor of Arts in Social Sciences*

Alan Pantelejev-Šved
Anette Karro
Anneli Pruul
Bert-Antony Bogdanov
Carmen Vilita
Christopher Hein
Dana Fedotova
Denis Koštšjev, *cum laude*
Elin Märtsen
Elis Ronk
Emma Kruusmäe
Erik Kuusmann, *cum laude*
Georg Tammik
Hanna Kitt
Henri Pihelgas
Henry Merilaid
Ingrid Aule, *cum laude*
Jakob Herman Riibe
Janeli Tamfeld
Jekaterina Kuropatkina
Johanna Mihkelson
Karoliina Kullamaa, *cum laude*
Karolin Härm
Karolin Valdmaa
Kelly-Bettan Kreek
Kert Gustav Kõuts
Kristiina Baljajeva
Kristofer Robin Grün
Kristofer Vaiksaar

Kätlin Seimar
Lana Pihela
Laura Juhkam
Liisi Jaanverk
Ly Keskküla
Maria Nõmmik
Marie Aliid Vabaorg, *cum laude*
Marit Rohulaid
Merily Sigur
Merlin Lepa
Merlin Nõmm
Mia Mai Muru
Mihkel Kalinin, *cum laude*
Olivia Pelli
Pavel Alõmov
Raimond Tiidermann
Rait Pärs
Ralf Sonntak
Ramon Saluveer
Sandra Pahk
Sergei Razguljajev
Sofia Larens
Tauri Põlluäär, *cum laude*
Thor Kaspar Marvet
Tõnn Alas
Villem Laur, *cum laude*

Õigusteadus / Law

*Sotsiaalteaduse bakalaureus /
Bachelor of Arts in Social Sciences*

Aigi Aavastik
Aizaz Ahmad, *cum laude*
Artur Djatšuk
Eveliina Vieno Helena Matilainen
Fabienne Lucy Golle, *cum laude*
Fatima Huseynova
Geidi Vösaste
Giorgi Sadunashvili
Hilal Ekin Ertürk
Jaba Sulakadze
Jniel Louise Tahil Bulaong
Karl Saamuel Hollman
Ksenia Kravtšenko
Lotta Olivia Korkala
Max Anton Peltovako
Mii-Liisa Musting
Natalia Darja Kallio
Nicole Tünni, *cum laude*
Nikolai Baratashvili
Pavel Burmistrov
Rustam Shukurzade
Shajana Kobozeva
Shivpriya Sunil Pawar, *cum laude*
Taras Kirnoz
Tiina Vahu, *cum laude*
Turan Oktain
Veronica-Mariana Stefan,
cum laude
Vira Mykhailova, *cum laude*

Ärindus / Business

*Sotsiaalteaduse bakalaureus /
Bachelor of Arts in Social Sciences*

Aleksei Kukuškin
Alexey Matitov
Alina Vološina
Allex Rummel
Anette-Marie Vija, *cum laude*
Andre Loigu
Andrei Muhhin
Andres Petjärv
Andri Rait Schults
Angela Toome
Anitra Lukjanov
Anita Stüff
Anna Tsyplyuk
Annabel Kirss

Annabel Sitsi
Arina Jakovleva
Artjom Treumov
Artur Anderson
Atus Biekša, *cum laude*
Bianca Vigand
Bibily Cassidy Ilves
Carmen Sinisoo
Cesslyn Pass
Delia Kuldsaar
Devid Grunt
Eliisabet Bremann
Eliise Ilves
Eliise Midenbritt
Eliise Mändmets
Elina Tasane
Elizaveta Belan
Emma Rätsep
Eret Pajusaar
Gert Vaikla
Gerttu Johanna Riik
Gleb Sokolov
Grete Lill
Grete Karita Tomast
Grete Lisete Sõrm
Grete Marta Pedak
Grethel-Rosiine Simson
Grettel Kalje
Hannabell Žukov
Hanna Liis Lillepalu
Hanna-Lotta Kubi
Hans Markus Kiilmaa
Helily Nummert
Helen Kruuser
Helena Vello
Ilja Petrov
Isabella Jasmine Vallikivi
Janely Allsaar
Janika Tasane
Janno Allika
Johanna Lepik
Johanna Paenum
Kaarel Vene
Kaarel Välb
Karina Junkina
Karina Kukk
Karl-Marten Reits
Karl Martin Raid
Karoliina Säälük
Kati Mändmets
Kaur Markus Esnar
Kelly Kullerkupp, *cum laude*
Kelly Urbala
Kert Kendaru
Kertu Luik
Kevin Kaldalu
Kevin Omelin
Kreete Kivirand
Kristiina Popovitš
Kristina Põrh
Kärolin Kerem
Laurel Leisna
Lepo Kisand
Liis Tori
Liisi Leppik
Lisanna Juhkental, *cum laude*
Loore-Ly Vigolainen
Louise-Lotte Hallmägi
Maarika Lobjakas
Marek Ritso
Marge Mäe
Maria-Brett Tammist
Maria-Lisett Malsroos-Väli
Maria Rajasalu
Mari Elle Tamm
Marrieta Piper
Marten Maalt

Martin Ionov
Martin Willson
Martti Kallas
Melani Meribel Laikre
Merili Oolmets
Meriliis Ilves
Merily Andrea Roomet
Merily Jakovets
Merit Tomson
Merlissa Umal
Nikita Gavrikov
Nora Eliis Liiva
Olev Piirisild
Oto-Ben Karjamaa
Otto Raudsepp
Pauline Lotta Viise
Pavel Sõrohov
Polina Puronen
Rahel Jaanson
Raili Reinson
Rasmus Laumets
Rasmus Puudersell
Rasmus Ross
Rauno Usberg
Rein Krüner
Remi Mäeots
Rhe Kram
Richard Marcus Piirimäe
Rii Tartu
Robert Kauler
Robert Pekin
Roland Kardava
Romek Roolaht
Sander Otsing
Sandra Müürisepp
Sandra Elisee Juhkam
Siim Erik Belials
Simona Anette Alabert
Sirli Tiitso
Steven Salmistu
Susanna Marleen Baumann
Tanel Sökk
Theresa Saida Radhaa
Thomas Tomp
Tim Tammer
Valeria Dralneva
Veronika Kuvatova
Viktoria Roosipuu

EESTI MEREKADEEMIA / ESTONIA MARITIME ACADEMY

MAGISTRIÕPE / MASTER STUDY

Merendus / Maritime Studies

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Alana Tannil
Ave Unus
Daimar Pall
Indrek Triisberg, *cum laude*
Janek Naur
Kristjan Klaas
Lauri Kurvits
Mihkel Pert
Miikk Vaaks
Nikita Mihnenko
Toomas Ruus

Merenduse digitaliseerimine / Maritime Digital Solutions

*Tehnikateaduse magister /
Master of Science in Engineering*

Alexandra Ivanova
Evelin Aller
Jelizaveta Zinovjeva

LÕPETAJAD / GRADUATES

Julius Henrik Tarand, *cum laude*
Karl Frank
Katherin Reet Sisask
Lara Behr, *cum laude*
Laura Rohilaid
Oskar Kontus
Tanel Rosenblad
Valentin Bratkov

RAKENDUSKÕRGHARIDUSÕPE / APPLIED HIGHER EDUCATION STUDY

Laevajuhtimine / Navigation

Siim Kink
*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Aleksei Kristjan Maloštan
Anatoli Gorbunov
Andre Paimre
Daniel Rüütel, *cum laude*
Danila Tarkojev
Garel Muul
Henri Vilms-Jamsa
Indrek Varend
Janis Kartau
Karl Valter Jaanus, *cum laude*
Maksim Tšapalov
Oleg Krohhotko
Patrick Rand
Reena-Alexandra Hartökainen
Steven Sakhov

Tarvo Heintalu
Yevgenii Kulyk

Laevamehaanika / Ship Engineering

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Aleksei Šeršunov
Daniil Korobka
Deniel Kedrov
Dmitri Volodin
Hendrik Ōun
Ilja Volodin
Jaagup Rüütel
Karl-Jakob Palmiste
Maksim Voronin
Mark-Mihkel Eiche
Marko Krund
Martin Kiisla
Nikita Janovitš
Nikolai Vedom
Peter Meng
Robert Tsvetstsih
Uku Väli

Mereveonduse ja sadamatöö korraldamine / Port and Shipping Management

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*
Anton Johann Sevagin

Anton Sergejev
Darja Žigadlo
Dmitri Yakubov, *cum laude*
Elina Puusepp, *cum laude*
Erik Luide
Jan Joonas Viirpui
Karoliina Kutsar
Lisette Tint
Mihail Zimgorov
Natalja Kodar
Olesja Oleinik
Polina Akulova
Sandra-Annabel Nõmpere
Yulia Lukiyanita

Veeteede haldamine ja ohutuse korraldamine / Waterway Safety Management

*Tehnikateaduse bakalaureus /
Bachelor of Science in Engineering*

Alice Saluorg
Amanda Karakai
Artur Lvov
Elizabeth Šanin
Gustav Glaase
Ilja Stetski
Ingrid Pärnamägi
Karina Filippova
Kettreen Vinkel
Maarja Valmas
Maxim Semenov

AUSTATUD INSENERITEADUSKONNA LÕPETAJAD!

Tähistame teie õpingute edukat lõpetamist, mille nimel olete aastaid töötanud, saades uusi teadmisi ja väärtuslikke kogemusi.

Mõne jaoks tähendab see esimest verstaapoti inseneriteekonnal ehk bakalaureusekraadi omandamist. Teiste jaoks magistriskraadi, mis kinnitab süvenenud teadmisi ja valmisolekut võtta suuremat vastutust. Sõltumata kraadist olete siia jõudnud oma töö, visaduse ja pühendumuse tulemusena.

Õpingute jooksul olete õppejõudude ja mentorite abiga lahendanud keerulisi ülesandeid, otsinud vastuseid küsimustele, millele ei olnud kohe lahendust, ning õppinud, et parimad tulemused sünnivad sageli koostöös.

Elame ajal, mil tehnoloogia mõjutab kõiki meie eluvaldkondi. Just teie peate mõtlema välja uued lahendused, mis kujundavad nii teie kui ka meie kõigi jätkusuutlikku tulevikku.

Inseneri töö tähendab vastutust – mõista, kuidas meie loodud lahendused mõjutavad inimesi, ühiskonda ja keskkonda. Te oskate esitada õigeid küsimusi, otsida vastuseid ning leida ja ellu viia lahendusi. Need pädevused on toonud teid tänasesse päeva ning aitavad tulevikus.

Bakalaureuse lõpetajaid ootame magistriõppesse ja magistri lõpetajad kaaluma doktoriõpet, mis annab võimaluse luua oma erialal uusi teadmisi. Tänapäev maailm eeldab elukestvat õpet. Loodan, et säilitate uudishimu, julguse proovida uusi asju ja valmisoleku õppida kogu elu.

Palju õnne teile, teie lähedastele ja kõigile, kes on selle teekonna jooksul teid toetanud. Edu tulevikuks ja kohtumisteni!

FJODOR SERGEJEV
inseneriteaduskonna dekaan

DEAR GRADUATES OF THE SCHOOL OF ENGINEERING,

We are celebrating the successful completion of your studies, for which you have worked for many years, gaining new knowledge and valuable experience.

For some of you, this marks the first milestone on your engineering journey – the completion of a bachelor's degree. For others, it is a master's degree, confirming deeper knowledge and readiness to take on greater responsibility. Regardless of the degree, you have reached this point through your hard work, perseverance and dedication.

During your studies, with the help of lecturers and mentors, you have solved complex tasks, searched for answers to questions that did not have immediate solutions, and learned that the best results are often achieved through collaboration.

We live in a time when technology affects every area of our lives. It is you who will need to develop new solutions that will shape a sustainable future – both for yourselves and for all of us.

The work of an engineer means responsibility – understanding how the solutions we create affect people, society and the environment. You know how to ask the right questions, search for answers, and find and implement solutions. These competencies have brought you to this day and will support you in the future.

We welcome bachelor's graduates to continue their studies at master's level, and we encourage master's graduates to consider doctoral studies, which provide an opportunity to create new knowledge in their field. Today's world requires lifelong learning. I hope you will preserve your curiosity, your courage to try new things, and your willingness to learn throughout your life.

Congratulations to you, your loved ones, and everyone who has supported you throughout this journey. I wish you success in the future, and hope to meet you again!

FJODOR SERGEJEV
Dean, School of Engineering

HEAD 2026. AASTA LÕPETAJAD!

Palju õnne! Te olete jõudnud olulise verstepostini. Diplom, mille täna kaasa võtate, on kinnitus tehtud tööle, võti uute võimaluste, suuremate

väljakutsete ja vastutusrikkamate valikute juurde. Olete näidanud sihikindlust, õppimisvõimet ja püsivust – omadusi, mida vajab iga tuleviku kujundaja.

Te lõpetate ajal, mil tehnoloogia areng muudab maailma kiiremini kui kunagi varem. Tehisintellekt, küberturve, tarkvaraarendus, andmed, tervisetehnoloogiad ja digitaalsed teenused ei ole enam eraldiseisvad IT-valdkonnad, vaid mõjutavad kogu ühiskonda. Just teie teadmised ja otsused aitavad määrata, kas neid võimalusi kasutatakse targalt, vastutustundlikult ja inimeste hüvanguks.

Ärge laske tehnoloogial end juhtida – juhtige ise tehnoloogiat. Selleks tuleb edasi õppida, esitada keerulisi küsimusi ja otsida lahendusi probleemidele, millel on päris mõju. Kui lõpetasite bakalaureuseõppe, kaaluge magistriõpinguid. Kui olete magistridiplomini jõudnud, mõelge ka doktoriõppele. Tugev haridus avab uksi, kuid veel enam annab see julguse neid uksi ise luua.

Soovin teile edu, tarkust ja pealehakkamist. Aiatah, et viisite alustatu lõpuni – sellega väärtustasite nii iseenda pingutust kui ka oma õppejõudude tööd. Olge uudishimulikud, järjekindlad ja julged ka edaspidi!

GERT JERVAN
IT-teaduskonna dekaan

DEAR GRADUATES OF 2026,

Congratulations! You have reached an important milestone. The diploma you receive today is not only proof of the work you have completed, but also a key to new opportunities, greater challenges, and more responsible choices. You have demonstrated determination, the ability to learn, and perseverance – qualities that are essential for everyone who seeks to shape the future.

You graduate at a time when technology is changing the world faster than ever before. Artificial intelligence, cybersecurity, software development, data, health technologies, and digital services are no longer separate areas of IT; they shape society as a whole. Your knowledge and your decisions will help determine whether these possibilities are used wisely, responsibly, and for the benefit of people.

Do not let technology lead you – lead technology yourselves. To do that, you must keep learning, ask difficult questions, and seek solutions to problems that truly matter. If you have completed a bachelor's degree, consider continuing with a master's. If you have earned a master's degree, do not overlook the opportunities offered by doctoral studies. A strong education opens doors, but even more importantly, it gives you the courage to create new ones.

I wish you success, wisdom, and initiative. Thank you for completing what you started – by doing so, you have honoured both your own effort and the work of your professors. Stay curious, persistent, and courageous in everything that lies ahead.

GERT JERVAN
Dean, School of Information Technologies

KALLID LOODUSTEADUSKONNA LÕPETAJAD!

Akadeemiline aasta hakkab lõppema ning koos sellega saab läbi üks oluline etapp teie elukestvas õppes. Kevad on õppimise viljade lõikamise aeg ja sel kevadel saate teie Tallinna Tehnikaülikooli vilistlasteks. Sellega liitute suure ja mõjuka kogukonnaga, millel on oluline roll Eesti ühiskonnas. Hoidke alles ülikooliaastatel tekkinud sõpruskond ning osalege aktiivselt meie vilistlaskogu tegemistes. Nii kõlab meie vilistlaste hääl üha tugevamalt nii Eestis kui ka väljaspool selle piire.

Ülikooli lõpetamine ei tähenda õppimise lõppu. Ees ootavad põnevad väljakutsed tööelus, täiendusoõpe, mikro- ja nanokraadid või hoopis magistri- ja/või doktoriõpingud. Teid, mida mööda minna, on tohult ja iga päev lisandub uusi. Ükskõik millise tee valite, ärge unustage oma *alma mater*it.

Erinevaid ameteid saab omandada mitmel moel, kuid ülikool annab midagi enam – ta annab hariduse. Albert Einstein on öelnud, et haridus on see, mis jääb järele pärast koolis õpitu unustamist. Just haridus aitab teil orienteeruda kiiresti muutuv maailmas ja hinnata kriitiliselt tohutut infohulka, mis meid ümbritseb. Ärge uskuge pimesi ei inimesi ega tehnoloogiaid – küsige, analüüsige ja tehke oma järeldused. Tehisintellekti ja rohepöörde ajastul on kriitiline mõtlemine olulisem kui kunagi varem.

Õnnitlen teid ülikooli lõpetamise puhul ning soovin jõudu, tarkust ja julgust oma unistuste elluviimisel ja maailma paremaks muutmisel!
Mente et manu!

ANDRUS SALUPERE
loodusteaduskonna dekaan

DEAR GRADUATES OF THE SCHOOL OF SCIENCE,

As the academic year comes to an end, so does an important chapter in your lifelong learning journey. This spring, you become alumni of TalTech and join a strong and influential community that contributes significantly to Estonian society. I encourage you to keep alive the friendships formed during your studies and stay connected with your university through our Alumni Association.

Graduating from university does not mean the end of learning. Ahead of you lie exciting opportunities in professional life, continuing education, micro- and nano-degree programmes, or master's and doctoral studies. Whatever path you choose, don't forget your *alma mater* and remember that learning is a lifelong process.

Universities offer more than professional skills – they provide an education. As Albert Einstein said, education is what remains after one has forgotten what one has learned in school. Education helps you to navigate a rapidly changing world and to evaluate information critically. Education is what helps you to make the right choices: blindly trust nothing and no one, neither AI nor humans; ask questions, analyse and draw your own conclusions. In the age of artificial intelligence and the green transition, critical thinking is more valuable than ever.

Congratulations on your graduation. I wish you success, wisdom, and courage in achieving your goals and helping to make the world a better place. *Mente et manu!*

ANDRUS SALUPERE
Dean, School of Science

KALLID LÕPETAJAD!

Ühtaegu kaua oodatult ja ometi natuke ootamatult on lõpuaktuse päev kätte jõudnud. Täna on põhjust korraks peatuda, tunda uhkust, särada lõpupiltidel ning tänada neid, kes on teid sellel teekonnal toetanud.

Lõpetate ülikooli ajal, mil maailm muutub kiiremini kui kunagi varem. Ometi ei ole selles maailmas kõige väärtuslikum mitte tehnoloogia ise, vaid võime seda mõista, suunata ja vajadusel ka kahtluse alla seada. Majanduse, õiguse, juhtimise, valitsemise ja rahanduse küsimu-

sed ei mahu enam ühe eriala piiridesse. Need eeldavad võimet näha tervikut, mõista erinevaid vaatenurki ning luua väärtust inimestele, organisatsioonidele ja ühiskonnale tervikuna.

Loodan, et te ei võta siit kaasa ainult teadmisi, vaid ka julguse esitada küsimusi, millele veel vastuseid ei ole. Just nii sünnivad uued ideed ja lahendused. Maailmas, kus teadmised vananevad kiiresti, muutub kõige väärtuslikumaks uudishimu – valmisolek otsida, kahelda ja õppida.

Ülikooliaega mahtus kindlasti ka keerulisi hetki, kuid sageli sünnib suurim areng just siis, kui miski tundub ebamugav ja raske. Sama oluline on aga see, et te ei läbinud seda teekonda üksi. Kaaslased on sageli kõige väärtuslikum osa sellest, mille ülikoolist kaasa võtate. Teie side TalTechiga jätkub ka pärast tänast päeva – nüüd juba vilistlastena, osana kogukonnast, mille mõju ulatub kaugele üle Eesti piiride.

Õnnitlen teid teaduskonna töötajate nimel! Täna ka peresid, tööandjaid, sõpru, kolleege ja kõiki teisi, kes on teid sellel teekonnal toetanud.

MARI AVARMAA
majandusteaduskonna dekaan

DEAR GRADUATES,

Much anticipated, and yet in some ways arriving unexpectedly, this graduation day has finally come. Today is a moment to pause, to feel proud, to shine in your graduation photos, and to thank those who have supported you along this journey.

You are graduating at a time when the world is changing faster than ever before. And yet, in this world, what matters most is not technology itself, but the ability to understand it, to guide it, and, when necessary, to question it. The challenges of economics, law, management, governance, and finance no longer fit within the boundaries of a single discipline. They require the ability to see the bigger picture, to understand different perspectives, and to create value for individuals, organizations, and society as a whole.

I hope that you take with you not only knowledge, but also the courage to ask questions that do not yet have answers. This is how new ideas and solutions emerge. In a world where

knowledge becomes outdated quickly, curiosity becomes one of the most valuable qualities – the willingness to explore, to question, and to keep learning.

There have certainly been challenging moments along your way, but it is often in those moments that the greatest growth occurs. Equally important is the fact that you have not walked this path alone. Your peers are among the most valuable things you take with you from university. Your connection to TalTech does not end today – it continues, now as members of our alumni community, whose impact reaches far beyond Estonia.

On behalf of the School, I warmly congratulate you on this significant achievement. I also thank your families, employers, friends, colleagues, and all those who have supported you along the way – this is a shared accomplishment.

MARI AVARMAA
Dean, School of Business and Governance

HEAD MEREAKADEEMIA LÕPETAJAD!

Õnnitlen teid südamest olulise verstaposti puhul. Ülikooli lõpetamine ei tähista ainult teie õpingute lõppu selleks korraks, vaid hetke, mil teie teadmised, kogemused ja valikud hakkavad kujundama Eesti merenduse järgmist peatükki.

Mereakadeemias õppimine tähendab palju enam kui eriala omandamist. See tähendab vastutuse, täpsuse, meeskonnatöö ja otsustusjulguse harjutamist – omadusi, mille väärtus avaldub eriti siis, kui olukord on keeruline ja valmis vastuseid ei ole. Just selliseid inimesi vajab Eesti merendus: neid, kes oskavad mõelda laiemalt, tegutseda kindlalt ja hoida kurssi ka muutlikes oludes.

Mereakadeemia liigub edasi koos valdkonnaga. Me tugevdame järjepidevalt sidet merendussektori ettevõtete, rahvusvaheliste koostöö-

partnerite ja organisatsioonidega, et pakutav haridus oleks eluline, ajakohane ja tulevikku loov. Teie olete selle töö kõige olulisem tulemus – tiptasemel spetsialistid, kelle kaudu jõuab Mereakadeemia mõju laevadele, sadamatesse, ettevõtetesse ja poliitikakujundajateni.

Kandke Mereakadeemia vilistlase tiitlit uhkusega. Hoidke sidet oma kursusekaaslaste, õppejõudude ja teiste vilistlastega, sest merendus on valdkond, kus usaldus ja võrgustik loevad sama palju kui teadmised. Soovin teile julgust valida oma tee, tarkust seda hoida ja kindlat meelt igal järgmisel sammul.

Ikka pärituult teile purjedesse ja seitse jalga vett kiilu alla!

ROOMET LEIGER
Eesti Mereakadeemia direktor

DEAR GRADUATES OF MARITIME ACADEMY,

My heartfelt congratulations on reaching this important milestone. Graduating from university marks not only the completion of your studies for now, but also the moment when your knowledge, experience, and choices begin to shape the next chapter of Estonian maritime affairs.

Studying at the Maritime Academy means much more than acquiring professional expertise. It means developing a sense of responsibility, precision, teamwork, and the courage to make decisions – qualities whose true value becomes most apparent when circumstances are challenging and ready-made answers do not exist. These are precisely the qualities that Estonia's maritime sector needs: people who can think broadly, act with confidence, and stay the course even in changing conditions.

The Maritime Academy continues to evolve alongside the sector it serves. We are constantly strengthening our ties with maritime companies, international partners, and professional organizations to ensure that the education we provide remains relevant, up to date, and forward-looking. You are the most important outcome of this work – highly skilled professionals through whom the Academy's impact reaches ships, ports, businesses, and policymakers alike.

Wear your Maritime Academy alumni status with pride. Stay connected with your classmates, lecturers, and fellow alumni, for maritime affairs is a field where trust and professional networks matter just as much as

knowledge. I wish you the courage to choose your own course, the wisdom to stay true to it, and the determination to move forward with confidence at every step.

May you always have fair winds in your sails and seven feet of water beneath your keel.

ROOMET LEIGER
Director of the TalTech
Estonian Maritime Academy

TIPILAN: KUIDAS TUDENGID TÕID LAN-KULTUURI TALTECHI TAGASI

Tekst: Merilyn Kaljula jt | Fotod: Arthur Sepp, Sander Hallaste, Oliver Berezjuk

TipiLAN on Eesti suurim tudengite korraldatud LAN-üritus, mis toob TalTechi peahoonesse sajad mängu-, tehnoloogia- ja e-spordihuvilised üle Eesti. Aasta tudengiteo tiitliga tunnustatud projekt sai alguse ideest tuua tagasi TalTechi kunagine LAN- ja e-spordi kultuur ning luua tudengitele sündmus, mida oodatakse huviga.

TTÜ e-sport korraldas kuni 2019. aastani turniire ja LAN-üritusi, mis tõid kokku tudengeid üle Eesti. Pärast seda jäi suurem tudengitele suunatud LAN-kultuur mõneks ajaks tagaplaanile, ka 2022. aastal LanTechi projekti kaudu uue tudengitele suunatud LAN-ürituse algatus ei jõudnud teostuseni. Küll aga kasvas soov tuua tagasi „päris suured LAN-id“: sündmused, mis ühendaks e-spordi, kogukonna ja tudengikultuuri. Nii et 2024. aasta tudengiorganisatsioonide väljasõidul tekkinud koostööideed arutades kõlaski peakorraldaja Alexander Rein Robaselt mõte: „Aga teeme hoopis LAN-i!“

Nii sündis 2025. aastal esimene TipiLAN.

Üritus kasvas kohe oodatust suuremaks: kolme päeva jooksul külastas TipiLAN-i üle 900 inimese ning otseülekandeid jälgis enam kui 10 000 vaatajat. Lisaks osalejatele Eestist oli külastajaid ka Soomest, Lätist ja isegi Saksamaalt. TipiLAN 2025 pälvis TalTechis aasta tudengiteo tiitli ning kujunes oluliseks versta-postiks ka Eesti e-spordi maastikul. Tegemist oli esimese Eestis toimunud turniiriga, mis pakkus Counter-Strike 2 võitjatele rahvusvaheliselt arvestatavaid VRS-punkte.

Midagi enam kui mänguturniir

Eesmärk ei olnud lihtsalt korraldada turniiri – TipiLAN-i loomisel keskenduti kogemusele tervikuna. Korraldajate jaoks oli oluline, et võistlejad saaksid tulla kohale, panna arvuti tööle ja keskenduda ainult mängimisele ning nautimisele. Samal ajal pidi ka tavakülastajal olema kohapeal avastamisrõõmu. Nii oli tähtis osa TipiLAN-ist LAN-ala, kuhu inimesed said tulla oma arvutiga ja lihtsalt sõpradega mängida ning nautida ürituse atmosfääri.

Kõik ei pea osalema võistlustel. Paljude jaoks ongi „võrgupeo“ kõige olulisem osa võimalus veeta mitu päeva koos kogukonnaga, mängida öötundideni, avastada uusi mängu- ja kogeda klassikalist LAN-kultuuri, mida tänapäeval kohtab järjest harvemini. Kogukonnatunne ongi üks põhjus, miks inimesed LAN-üritustele tagasi tulevad. TipiLAN sündis soovist luua koht, kus inimestel oleks päriselt hea olla.

Ka tänavu on TipiLAN-i keskmes Counter-Strike 2 ja League of Legends peaturniirid, kuid üritus ei piirdu ainult võistlusmängudega. Külastajaid ootavad miniturniirid, partnerite tegevused ja messiala, kus terve TalTechi peahoone täitub klassikalise LAN-atmosfääriga.

Edu valem: tudengilt tudengile

TipiLAN-i korraldab tudengiorganisatsioonidest koosnev tiim, kelle jaoks tähendab üritus kuudepikkust ettevalmistust. Tööd jagub alates partnerlussuhete ja turniiride planeerimisest kuni tehnilise infrastruktuuri, elektrilahenduste, internetiühenduse, turunduse ja produktsioonini.

LAN-ürituse korraldamine tähendab ka väga spetsiifilisi tehnilisi väljakutseid. Sajad arvutid vajavad stabiilset võrguühendust ja piisavalt elektrivõimsust ning kogu süsteem peab toimima katkematult mitu päeva järjest. Samal ajal tuleb hallata turniire, otseülekandeid, külastajate liikumist ja partnerite tegevusi.

Tudengite endi juhitud algatuse korraldamise panustavad erinevate oskuste ja taustaga tudengid, kes tegelevad tehnika, disaini, turunduse, produktsiooni, logistika ja kommunikatsiooniga. Paljude jaoks on see esimene kord töötada nii suure projekti kallal, kus vastutus mõjutab sadade inimeste kogemust.

Korraldajate jaoks on oluline ka see, et ürituse lõpus oleks kogu tiimil tunne, et kõik teadsid oma rolli ning suudeti luua midagi, mida sai ka ise nautida. Kuigi tööpäevad venivad pikaks ja vastutus on suur, tekib just selliste projektide kaudu kogemus, mida loengusaalis ei õpi.

TipiLAN näitab hästi, kui palju suudavad tudengid ise ära teha, kui on ühine huvi ja motivatsioon. See ei ole ainult mänguüritus, vaid praktiline näide projektijuhtimisest, tehnilisest võimekusest ja kogukonna loomisest. Eesti e-spordi ja mängukultuuri kasvades muutuvad ka sellised üritused järjest olulisemaks.

Kombinatsioon tudengite algatusest, kogukonnatundest ja soovist luua kvaliteetne kogemus teebki TipiLAN-ist midagi enam kui lihtsalt LAN-ürituse. ■

Mis LAN ja millal jälle saab?

LAN-üritus või võrgupidu (ingl k *LAN party*) on kogunemine, kus mänguhuvilised võtavad kaasa oma arvutid või konsoolid ning ühendavad need ühisesse kohalikku võrku (LAN – Local Area Network), et mängida, võistelda ja nautida ainulaadset kogukonna atmosfääri kohapeal.

TipiLAN 2025 tunnustati Tehnikaülikooli aasta tudengiteo tiitliga.

TipiLAN 2026 toimub 11.–13. septembril TalTechi peamajas.

▶ **LOE ROHKEM:**
tipilan.ee

TUTTUUS ALALISVOOLU KLUBI TOOB KOKKU TUDENGID, ÜLIKOOI JA ETTEVÕTTED

Tekst: Mihkel Tärnpu

Sel kevadel sai TalTechis alguse Alalisvoolu klubi, mis toob ühe laua taha tudengid, ülikooli ja ettevõtted. Klubi eesmärk on anda tudengitele võimalus teha päris arendustööd juba õpingute ajal: mitte ainult arvutada ja simuleerida, vaid projekteerida, ehitada, katsetada ja lõpuks ka näidata töötavaid jõuelektroonika lahendusi.

Klubile vundamendi valamine

2025. aastal otsustati ülikooli jõuelektroonika uurimisrühmas proovida midagi uut, nimelt hakati kaasama bakalaureusetundeid igapäevasesse arendustöösse, et nad saaksid oma lõputööde raames tegeleda reaalsete tehniliste projektidega. Mõte oli lihtne – kui tudeng õpib jõuelektroonikat ainult loengus ja simulatsioonis, jääb suur osa inseneritööst nägemata. Kui ta peab aga ise elektriskeemi kavandama, trükkplaadi arendama, seadme kokku monteerima ja laboris tööle saama, tekib hoopis teine arusaam sellest, mida inseneritöö tegelikult tähendab.

Esimeses pilootprojektis osales neli tudengit, kellest kolm kaitses oma elektroonikateemalise bakalaureusetöö 2025. aasta suvel, neljas aasta hiljem. Uurimisrühmale andis see selge signaali, et tudengite kaasamine juba bakalaureusetasemel toimib ja on ka uurimistööde kirjutamiseks soodne keskkond.

Kuna huvi jõuelektroonika ja eriti alalisvoolutehnoloogiate vastu kasvas, tekkis vajadus eraldi formaadi järele. Nii sündiski

TalTechi Alalisvoolu klubi ehk lühemalt DC-klubi (ingl k *direct current*).

Klubi asutajateks on doktorant Hans Aniste ning magistrandid Alexander Rink ja Mihkel Tärnpu. Klubi nimi viitab alalisvoolule, kuid tegemist pole lihtsalt ühe toiteviisi tutvustamisega, vaid praktilise inseneeria edendamise keskkonnaga, kus motiveeritud tudengid saavad liikuda ideest töötava prototüübini.

DC-klubi keskne mõte on ühendada kolm osapoolt: tudengid, ülikooli ja ettevõtted. Tudengid toovad noorusliku energia, innukuse ja värsked vaatenurgad. Ülikool annab tehnilised teadmised, laboriruumid ja juhendamise. Ettevõtted aitavad luua perspektiivi tööstuse vajadustest ja murekohtadest ning seeläbi suunata klubi arendustöö päriselt rakendatavate lahendusteni. Selline koostöö aitab vältida olukorda, kus projekt jääb ainult lõputöö lehekülgedele või laboririiulile. Eesmärk on jõuda lahendusteni, millel on selge kasutuskoht ja tehniline põhjendus.

Keegi pole üksi

Nagu mainitud, algab iga projekt reaal-
selt probleemist või rakendusest. Seejärel
liigutakse samm-sammult läbi kogu arendus-
protsessi: idee sõnastamine, tehnilise
kontseptsiooni loomine, elektriskeemi koos-
tamine, simulatsioon, trükkplaadi disain,
seadme kokkupanek, laborikatsed ja lõpuks
tulemuste esitlemine. Selline töövoog annab
tudengile tervikliku pildi sellest, kuidas
jõuelektronika seade valmib.

Jõuelektronikas ei piisa ainult sellest, et
skeem näeb paberil õige välja. Simulatsioon
võib anda ilusa tulemuse, kuid laboris tule-
vad kiiresti välja probleemid, mida teoorias
alati ei märka. Tuleb arvestada soojus-
koormust, elektromagnetilist ühilduvust,
komponentide saadavust, mõõtemetoodikat,
kaitsefunktsioone ja trükkplaadi füüsilist
paigutust. Just need probleemid õpetavad
tudengile kõige rohkem, sest sunnivad tege-
ma elulisi inseneriotsuseid.

Klubi üks oluline põhimõte on, et keegi ei
tegutse oma projektiga täiesti üksi. Projekti
taga on alati meeskond ja ühe inimese koge-
mus aitab teist edasi. Nii kasvab klubi sees
tehniline oskusteave, mida ei saa õppida
ainult õpikust või loenguslaididelt.

Oluline osa klubi tegevusest on ka tulemus-
te esitlemine. Projekte plaanitakse näidata
uurimisrühma talvisel üritusel, TalTechi
Alalisvoolu klubi suvisel üritusel, rahvus-
vahelistel konverentsidel ning ettevõtluse
ja tehnoloogiasiidreaga seotud üritustel. See
annab tudengitele võimaluse harjutada mit-
te ainult tehnilist arendustööd, vaid ka oma
lahenduse selgitamist ja kaitsmist.

Miks just alalisvool?

Alalisvoolulahendused on valitud klubi
fookuseks põhjusega. Taastuvenergia, ener-
giasalvestid, elektrisõidukite laadimine,
LED-valgustus, tööstuslikud muundurid ja
mikrovõrgud liiguvad üha rohkem suunas,
kus alalisvool teeb ära valdava osa tööst,
kui mitte kõik. Selliste süsteemide arenda-
miseks on vaja insenere, kes mõistavad jõu-
pooljuhtide tööd, muundurite topoloogiaid,
juhtimist, kaitselahendusi ja ka praktilist
prototüüpimist.

DC-klubi aitabki kasvatada selliseid
insenere. Tavapärase õpe annab vajaliku
teoreetilise aluse, kuid keerukate sead-
mete arendamine nõuab lisaks praktilist
otsustusvõimet. Milline komponent valida?
Kuidas hinnata jahutusvajadust? Kuidas
mõõta kõrgsageduslikku signaali? Kuidas
teha trükkplaat nii, et seade oleks töö-
kindel? Need küsimused saavad selgeks
alles siis, kui lahendus valmis teha ja tööle
saada.

Nii on Alalisvoolu klubi praktiline arendus-
platvorm, kus kohtuvad õppimine, teadus-
töö ja ettevõtete vajadused. Tudengitele
annab see võimaluse teha päris inseneritööd
juba õpingute ajal. Ülikoolile annab see tu-
gevama sideme noorte arendajatega. Ettevõ-
tetele loob aga võimaluse kohtuda tulevaste
inseneridega, kellel on lisaks teooriale ka
tegelik prototüüpimise kogemus. Kui tuden-
gitel on ligipääs juhendamisele, laboritele ja
elulistele tehnilistele probleemidele, ei jää
nende ideed ainult paberile – need jõuavad
katselauale, sealt demonstratsioonini ja
lõpuks loodetavasti ka kasutusse. ■

TEHNIKAÜLIKOO KÄIVITAB VÄLJAKUTSEPÕHISE ÕPPE

Tekst: Sulev Oll | Fotod: Heiki Laan

„Õppimine päris probleemide kaudu,“ võtab TalTechi õppeprorektor Ingrid Pappel kokku algatuse, mida asus ellu viima TalTech SPIN.

Tallinna Tehnikaülikoolis käib hooga uue õppemudeli juurutamine. Eesmärk on tuua tudengid, õppejõud ja ettevõtted enam ühe laua taha, luua tihedamad koostöösidemed, kaasata ettevõtted õppesse. Siht pole ainult lahendusi leida, vaid oskus probleeme selgelt sõnastada ja mõtestada. Uue mudeli nimi on väljakutsepõhine õpe (VPÕ), seda arendab Haridusinnovatsiooni keskuse all toimetav TalTech SPIN.

„Sageli ei oska ettevõtte ise täpselt sõnastada, milles nende mure üldse seisneb. Koos tudengite ja õppejõududega saame nende sisendile luua konkreetsema raami,“ kirjeldab tulevikulahendust Ingrid Pappel. „Kui väljakutse saab juba piisavalt hästi sõnastatud, võime otsustada, kas sellega saab tegeleda õppetöö raames või siis liikuda järgmisse etappi, kasutada meie uurimisrühmades või arendusprojektides.“

Läbikukkumine on samuti väärt

TalTech SPIN-i toetatav ja arendatav VPÕ mudel erineb tavapärasest arendusprojektist selle poolest, et ettevõtte ei tule ülikooli konkreetse „tellimusega“, sihiga luua toode või leida kasutamiskõlblik lahendus. See on eelkõige õppeprotsessi rikastamine reaaleluliste näidetega, mida eri domeenide tudengid koos lahendavad ja sellest õpivad. „VPÕ väärtus võib olla ka selles, et tudengid saavad aru, miks mingi lahendus ei tööta,“ ütleb professor Pappel. Fookuses on üldpäädevused ja probleemipõhine õpe, ettevõtlus- ja innovatsioonioskused, analüütiline mõtlemine, argumenteerimine, praktiline meeskonnatöö kogemus.

Eesmärk on luua üleülikooliline koostöömudel, kus eri teaduskondade tudengid ja õppejõud töötavad koos ettevõtte

ja avaliku sektoriga. „Meid ei huvita siin raha ega teenuse müük,“ rõhutab Pappel, kuid lisab naeratades, et ega raha vastu pole ülikoolil ka midagi ja alati saavad ettevõtted tublisid tunnustada kas stipendide või muude hüvede näol. „Ootame ettevõtetelt nende aega, teadmisi ja väljakutseid, õppeprotsessi rikastamist,“ selgitab ta. Seega: partner peab protsessis osalema, tudengitele tagasisidet andma, aitama hinnata, kas liigutakse õiges suunas. „Ettevõtja on ju selle probleemi omanik – temal king pigistab,“ nendib prorektor.

Sügisel alustab Nexus

Samas saavad ettevõtted ka kuhjaga vastu: näevad oma probleeme ja ideid värske pilguga, kohtavad potentsiaalseid tulevase töötajaid, kes võivad pakkuda loovaid lahendusi.

Tundlike andmete ja konfidentsiaalsete teemadega SPIN-i

raames ei tegeleta. Kasutatakse anonümiseeritud või reaalaja andmeid, et hoida koostöö võimalikult avatud ja õppimist toetav.

Õppeainete kõrvale arendab ja võimendab TalTech SPIN ka teisi jätkusuutlikke õppeplatvorme, mis võimaldaksid tulla tudengitel interdistsiplinaarselt kokku pikemaks ajaks ja töötada sarnaselt Solaride'i ja Tudengivormeli meeskondadega mingi probleemi lahendamisel aastast aastasse. Sügisel alustab tudengitiim Nexus, mis on suunatud julgeoleku alaste oskuste praktilisele arendamisele ning on toetamas just väljakutsepõhise õppe formaati ja loogikat. Kui väljakutsepõhise õppe raames saab tudeng eelkõige esmase õpiampsu reaaleluliste probleemide lahendamisel, siis Nexus võimaldab minna sügavuti ning pikema aja jooksul (üldjuhul aasta ja enam) mingi konkreetse valdkondliku väljakutsega. Sellistesse tudengitiimi projektidesse saavad tuua oma väljakutsed nii ettevõtted, riik kui ka tudengid ise. Täna on Nexuse partneriteks PPA, sisekaitseakadeemia, kaitsevägi ja Milrem.

Esimesed piloodid alustavad

Väljakutsepõhine õpe läheb käima tänava sügissemestril. Praeguseks on kokku lepitud neli pilootprojekti ehk ainekursust, mis hõlmavad nii bakalaureusekui ka magistriritaset ning eri teaduskondade koostööd. Kaasatud on Targa linna tippkeskus ja mitmed ettevõtted.

Semestri lõpus toimuval häkatonil esitletakse pilootprojektide tulemusi, järgneb suurem ürituspäev, kus jagatakse kogemusi ja antakse tagasisidet ning huvitatud osapooltel tekib võimalus kaasuda järgmiste projektidega.

Esialgu on VPÕ valdavalt semestripõhine, edaspidi kaalutakse ka lühemaid ja intensiiv-

semaid vorme. Inspiratsiooni on saadud nii põhjanaabritelt kui ka EuroTeQ-i konsortsiumi liikmetelt, nagu näiteks Eindhoveni või Taani Tehnikaülikoolist, kus kasutatakse nädalapõhiseid väljakutseformaate.

Iga TalTechi lõpetaja kogeb VPÕ-d

Väljakutsepõhine õpe on seotud ka TalTechi eelmise aasta lõpus vastu võetud arengukava eesmärkidega. Plaani järgi peaks tulevikus iga TalTechi lõpetaja olema läbinud vähemalt ühe VPÕ kursuse. Hinnatakse nii meeskonnatööd kui ka individuaalset panust, kasutada plaanitakse nii eneserefleksiooni kui ka tiimiliikmete vastastikust tagasisidestamist, et vältida passiivsust rühmatöös.

Tulevikus peab iga õppekava sisaldama vähemalt üht VPÕ kursust ja täna liigutakse TalTech SPIN-i sees väga jõudsalt

edasi, et programmijuhtidele tekiks järgmiste semestrite jooksul võimalus valida 3–5 eripalgelise teaduskondadeülese kursuse vahel. Juunis programmijuhtide koolituspäev, kus tutvustati VPÕ põhimõtteid, hindamismudeleid ja praktilist ülesehitust.

Pappeli hinnangul sobib selline formaat eriti hästi inseneeriaõppesse, kuid kasu on kindlasti laiem. „Väljakutsepõhine õpe arendab väga tugevalt üldpädevusi – esinemisoskust, juhendamist, koostööd ja mentorlust,“ ütleb ta ja lisab: „Need on oskused, mida vajatakse igal erialal.“ ■

▶ LOE ROHKEM:

Vestlusringi VPÕ-st saad lugeda eelmisest Mente et Manu numbrist või [TalTechi veebist](#).

SPIN-ist loe siit: spin.taltech.ee

EESTI TÖÖSTUS OTSIB JULGUST: EDULOOD JA TUDENGITE HÄÄL INDUSTRY 5.0 KONVERENTSIL

Tekst: Tauno Otto | Fotod: Raigo Pajula

Mais kogunes Rakvere endisesse kirikusse rajatud Ukuaru muusikamajja üle 250 tööstusjuhi ja eksperdi, et kaheteistkümnendat korda toimival Eesti tööstuskonverentsil arutada, kuhu liigub tootmine.

Eesti eksporditulu tuleb valdavalt töötleva tööstuse sektorist ja selle heaolu mõjutab kogu riigi heaolu. Konverentsi pealkiri „Industry 5.0“ andis tooni: pärast aastatepikkust automatiseerimise juttu tõsteti taas keskmesse inimene, kuigi ka robotvähemus oli esindatud – Virumaa kolledži robothumanoidi ja robotkoeraga. Süsinikujalajälje vähendamiseks viisid ja töid konverentsile osalejaid Tallinnast ja Tartust ka tehisintellekti- ja robotikakeskuse AIRE bussid.

Päev tõestas, et Eesti tööstuse edulood ei sünni üksnes masinatest, vaid andmete, julguse ja oskuslike inimeste koosmõjust.

Edulood: andmed muudavad tootmist

Selge sõnumi andis Võrumaa liimpuitkomponentide tootja Barrus, kes sel aastal sai Äripäevalt aasta tehase tunnustuse. Tegevjuht Martti Kork tõdes, et puhtast automatiseerimisest enam ei piisa: ettevõtte on investeerinud ligi 35 miljonit eurot tehnoloogiasse ja 3,5 miljonit digitaliseerimisse, kuid järgmise hüppe annavad andmed. Ligi miljonist aastast skännitavast palgist sünnib 200 miljonit andmeühikut ning nende sidumine kasvukoha mullastikuga võib parandada kasutuskõlbliku toodangu osakaalu kuni 10%, kusjuures Barruse tootmismahus tähendab iga protsent ligi miljonit eurot. Sama oluline on inimene: tööjõu voolavus on langenud 35 protsendilt 4–5 protsendile ja tehase andmetiim kasvanud ühelt inimeselt viieni.

Rakvere JELD-WEN Eesti tehase juht Artur Ševtšuk näitas, kuidas väärtusahelas tõusta.

Ta selgitas, et kõige vähem teenib tootja, kes valmistab vaid kellegi teise jooniste järgi; rohkem see, kes toote ise välja arendab, ning enim oma brändi, kliendisuhete ja müügivõrgu omanik. Rahvusvahelise kontserni sees konkureeritakse usalduse pärast. Rakvere üksuse tarnetäpsus on tõusnud 2018. aasta 66 protsendilt tänavu 99,8 protsendini, mis on toonud tehasele suurema otsustusõiguse ja uusi tooteid. „Investeeringud tulevad ainult siis, kui sul on mandaat,“ sõnas ta.

Barrus AS Tegevjuht Martti Kork laval

Nelja juhi arutelu „Ettevõtete ambitsioon ja innovatsiooni roll“: Urmas Hiie, ETS NORDi asutaja ja kaasomanik; Jukka Patrikainen, ABB Balti riikide ärijuht; Margo Muzakko, Hekotek juhatuses esimees; Kaido Kaare, Orkla Eesti AS juhatuses esimees ja tegevjuht

Sama püüdlus – tõusta väärtusahelas allhankijast kõrgemale – kõlas ka paneeldiskussioonis. ETS NORDi asutaja Urmas Hiie kirjeldas teekonda allhankijast oma brändi omanikuks, Orkla Eesti juht Kaido Kaare tõi näiteks Kalevi innovatsioonitahvli, kust võrsunud Kirju Koera komm tegi esimese aastaga miljon eurot käivet. ABB, Hekoteki ja teiste juhid jäid ühele meelele: Eesti tugevus pole masstootmine, vaid nutikus ja kiirus – rätsepaülikond, mitte konveiertoode. Hekoteki „5G Timber“ europrojekt ning ABB inseneeria meistriklass näitasid, et selle taga seisab tihe koostöö TalTechiga.

Päeva teises pooles rõhutas konverentsi välisesineja EFESO peakonsultant Antti Rantanen, et tehisintellekti (TI) tasub esmalt rakendada selles tootmis- või väärtusahela lülis, kus ettevõtte on suurimad kaod, ning et edu sünnib TI ja tootmistehnika tipptaseme koostööst. Tsenteri arendusspetsialist Erkki Naaris meenutas tabavalt, et „robot ei paranda katkist protsessi, vaid võimendab seda“. TalTechi doktorant-nooremteadur Shaymaa Mamdouh Khalil tuletas näidete varal meelde, et tööstusest on tänaseks saanud küberrünakute sihtmärk number üks.

Tudengipaneel kiirenditest ja piduritest

Konverentsi lõpetas esmakordselt tudengipaneel. Pealkirja „Tööstuse kiirendid ja pidurid“ all arutlesid TalTechi tudengid Brenda Pent (Eleringi projektijuht), Liisbeth Tatter (GPV protsessiinsener) ja Harry Aus (Formu-

la Student Team Tallinn kapten) ning Eesti Maaülikooli tudeng Kristjan Hordo (Solaride'i mehaanikatiimi juht).

Noored olid otsekohehed. Praktika peab olema tasustatud, muidu ei jõua noor ettevõteteni, rõhutas Kristjan. Investeeringisulgust pärssib nende hinnangul maailma ebakindlus ja kohati harjumus vanade lahendustega, kuigi panelistid tunnistasid rõõmsameelselt, et asi pole vanuses, vaid valmiduses uut vastu võtta. Noore inimese panus on värske energia, hulljulge ja ülikoolist kaasa toodud uued oskused. Virumaa kui tulevase innovatsioonikeskme kohta arvasid nad, et potentsiaali on laiemalt üle Eesti ning seda tasub pigem hajutada.

Küsimusele, kuidas noori inseneeria juurde tuua, vastasid panelistid üksmeelselt: tuleb näidata, mitte üksnes rääkida. Avatud tehaste päevad ja tudengiorganisatsioonid teevad selle töö suuresti ära – tudengivormel Formula Student ja Solaride on andnud nii esmase insenerikogemuse kui ka ajendanud looma uusi hargettevõtteid. Eesti tööstusele soovisid noored ühte: rohkem julgust!

Sümboolselt pärjati konverentsil tööstuse kiirendi 2026 tiitliga Avatud Tehaste Päeva – Inseneriakadeemia algatust, mis toob noored tehastesse ja millest võtab osa ligi protsent Eesti elanikkonnast. Just tänapäevase, nutika tööstuse näitamine noortele ongi ehk kõige kindlam viis tagada, et edulugusid jätkuks ka kümne aasta pärast. ■

KUIDAS VÄIKE MAAVÕISTLUS SAI MAAILMAKLASSI OLÜMPIAADIKS

Tekst: Daniel Aasorg | Fotod: Daniel Aasorg ja Kenari Koonik

Kui Tallinna Tehnikaülikooli professor Jaan Kalda alustas 2003. aastal tagasihoidlikku Eesti-Soome füüsikavõistlust, ei osanud ta arvata, et kahekümne aasta pärast sõidavad tema korraldatud olümpiaadile võistlejad viielt mandrilt.

Tänaseks on Põhja- ja Baltimaade füüsika-olümpiaad (rahvusvaheliselt tuntud lühendiga NBPhO) kasvanud üheks arvestatavamaks noorte füüsikavõistluseks maailmas. Kuni 2019. aastani vedas seda eest prof Jaan Kalda koos abilistega, 2020. aastast on korraldamine Tallinna Tehnikaülikooli käes.

NBPhO juured on praktilises vajaduses: Eestil ja Soomel oli tarvis välja selgitada parimad noored füüsikud rahvusvahelisele füüsika-olümpiaadile (IPhO) saatmiseks. Kahe riigi vaheline mõõduvõtmine andis õpilastele rahvusvahelise võistluskogemuse ning juhendajatele võimaluse hinnata oma meeskonna taset võrdluses naabritega. Võistlus kogus tasapisi rahvusvahelist tuntuust ning järk-järgult hakkasid liituma teisedki riigid: 2015. aastal Läti, aasta hiljem Rootsi. Tänaseks on „Põhja- ja

Baltimaade“ olümpiaad pigem brändinimi kui geograafiline piirang, sest võistlus on sisuliselt muutunud ülemaailmseks.

Loomingulised ülesanded ja rahvusvaheline kogukond

Jaan Kalda on Tehnikaülikooli teoreetilise füüsika professor, kes on Eesti noorte füüsikute juhendamisega tegelenud juba alates 1994. aastast. Tema kirjutatud õppematerjale kasutatakse paljude riikide treeningtsüklites, sealhulgas USA-s, Ühendkuningriigis ja Indias. Aastatel 2013–2020 juhendas ta lisaks Eesti võistkonnale Saudi Araabia noori füüsikuid, mis andis talle ainulaadse vaate erinevatele lähenemistele füüsikahariduses. Kalda tunneb rahvusvahelise võistlusmaailma nõudmisi seestpoolt ning just see kogemus on kujundanud NBPhO profiili, kus ülesanded peavad olema loomingulised, mitte lihtsalt rasked.

Kalda on tõdenud, et Eesti võistkondade tugevus on olnud kontseptuaalselt keerukate ülesannete lahendamine. NBPhO ülesanded peegeldavad just seda filosoofiat ehk need peavad puudutama päriselu nähtusi, mitte olema abstraktne matemaatiline harjutus. Selle lähenemise viljad on näha võistlejate reaktsioonides.

Professor Kalda toob näiteid: „Ülesanded, mis õpilastele endile kõige rohkem meeldisid, käsitlesid seda, kuidas kiigel kiikuja kükke tehes hoogu kogub, ja kuidas teha kindlaks ülehelikiirusel lendava hävitaja vähim kaugus möödalennul, kasutades lennuki tekitatud müra spektrogrammi. Ühes ülesandes vaadel-

di, kui palju tekib veeldatud süsihappegaasil toimiva tulekustuti kasutamisel kuiva jääd sõltuvalt sellest, kas ballooni hoida püsti või pöörata tagurpidi.“

Kalda rõhutab, et NBPhO ei ole ainult TalTechi projekt. „Kuigi korraldus ja ülesannete kokkupanemine oli TalTechi õlul, panustasid nii Soome, Rootsi kui ka Läti juhendajad hindamisse olulisel määral ja esitasid mitmeid häid ülesandeid,“ ütleb ta. Ettepanekuid tehakse üle maailma, näiteks tänavu jõudis võistluskomplekti ülesanne, mille pakkus välja Singapuri nooruk. Selline koostöö on üks põhjus, miks võistlus toimib – sellel on usaldusväärne rahvusvaheline kogukond, mitte ainult üks korraldaja.

Rohkem kui olümpiaad

Kalda sõnul on võistluse populaarsuse taga eelkõige ülesannete ja hindamise kõrge kvaliteet, mis meelkitab osalema riike üha kaugemalt. Tänavu aprillis tuli võistlema 13 riiki: Eesti, Läti, Leedu, Soome, Rootsi, Norra, Gruusia, Vietnam, Saudi Araabia, Serbia, Brasiilia, Küpros ning esmakordselt Hiina. Tänavused ülesanded olid tema hinnangul keskmisest pisut raskemad, kuid see ei heidutanud tugevaid külalisvõistkondi ja punktisummad kujunesid hoopis suuremaks kui tavaliselt.

Tänavu kujunes üldarvestuse võitjaks eestlane Kaarel Toomet, kes kogus 51,7 punkti, jättes seljataha kaks Hiina võistlejat. Neljanda koha hõivas Vladyslav Lypnytskyi Küprosel 44,6 punktiga. Kuldmedali pälvis eestlastest ka Marten Suits ning hõbemedali veel viis eestlast: Toom Allikmäe, Nurkhan Torekhanov, Kaaren Cornelius Sinijärv, Kristjan Lepp ja

Uku Nael. See on märkimisväärne tulemus, eriti arvestades võistluse üha kasvavat rahvusvahelist konkurentsi. Punktide alusel anti välja 15 kuld-, 18 hõbe- ja 24 pronksmedalit.

NBPhO tähendus ulatub aga kaugemale ühest edukast võistluspäevast. Kalda sõnul on stimuleeriv regionaalne konkurents see, mis aitab Eesti noortel rahvusvahelisel foonil kerkida, ja selles osas võlgname palju just NBPhO-le. Võistluse tulemuste põhjal komplekteeritakse igal aastal riiklikud meeskonnad Euroopa füüsikaolümpiaadile (EuPhO) ja rahvusvahelisele füüsikaolümpiaadile (IPhO). NBPhO-l saadud kogemus kujundab noorte ambitsioonitaset viisil, mida tavaõpe ei anna. Rahvusvaheline keskkond ja kokkupuude maailma parimate eakaaslastega jätab jälje, mis kestab kaua.

Täna, kakskümmend kolm aastat hiljem, on see, mis algas kahe riigi praktilisest vajadusest, kujunenud võistluseks, kuhu tullakse mitmelt mandrilt. Võistluse maine on aastate jooksul vaikselt, kuid katkematult kasvanud. Selle maine hoidmine nõuab aga igal aastal märkimisväärset pingutust: head ülesanded, aus hindamine ja järjepidevus, mis tähendab uut ringi ülesannete kogumist, testimist ja hindamisjuhendite koostamist, sageli vaba- ja vabatahtliku tööna ja rahvusvahelises koostöös.

Võistluse kasv ei ole olnud eesmärk, vaid loomulik tagajärg sellele, et tehtud töö on olnud hea ja rahvusvaheline kogukond on seda märganud. Niikaua kui need põhimõtted kehtivad, on põhjust oodata, et järgmise aasta aprillis koguneb Tallinna Tehnikaülikooli taas delegatsioone kõikjalt maailmast ja et Eesti noored on ka siis nende seas, kes konkurentsis esile tõusevad. ■

KAROLINA KUDELINA-ZHANG: HEA INSENER EI SÖLTU SOOST, VAID UUDISHIMUST, TÖÖKUSEST JA SOOVIST MIDAGI PAREMAKS MUUTA

Tekst: Gerli Kokk, Virumaa kolledži turundus- ja kommunikatsioonispetsialist |
Foto: Dmitry Matveev

Presidendilt noore inseneri preemia saanud Virumaa kolledži energeetika-teadur Karolina Kudelina-Zhang tõdeb, et inseneeria pole kaugeltki ainult meeste eriala, sest uudishimu ei tunne soolisi piire. Just uudishimu ja valmisolek õppida avavad igapäevasele ukse inseneri loomingulisse ning mitmekesisesse maailma.

Narva-Jõesuust pärit Karolina Kudelina-Zhang tunnistab, et Ida-Virumaa, kus tööstus ja energeetika on igapäevaelu osa, on teda palju kujundanud, ning sealsed tehased, kaevandused ja tööstuslik keskkond tundusid talle alati võimsad ja tähendusrikkad. Samas on kohalikud inimesed väga töökad ja otsekohesed. „Ma arvan, et sealt olengi saanud oma visaduse ja harjumuse mitte karta keerulisi väljakutseid. Just keerulistest oludest võib kasvada midagi tugevat ja väärtuslikku,“ tõdeb ta.

Lood haaravad kaasa

Karolina tunnistab, et ei unistanud lapsena inseneri või teadlase ametist. Pigem oli ta lihtsalt väga uudishimulik ning alles aja jooksul hakkas tunnetama, et tehnika ja inseneeria sobivad talle, sest seal on võimalik ühendada loogiline mõtlemine ja loovus.

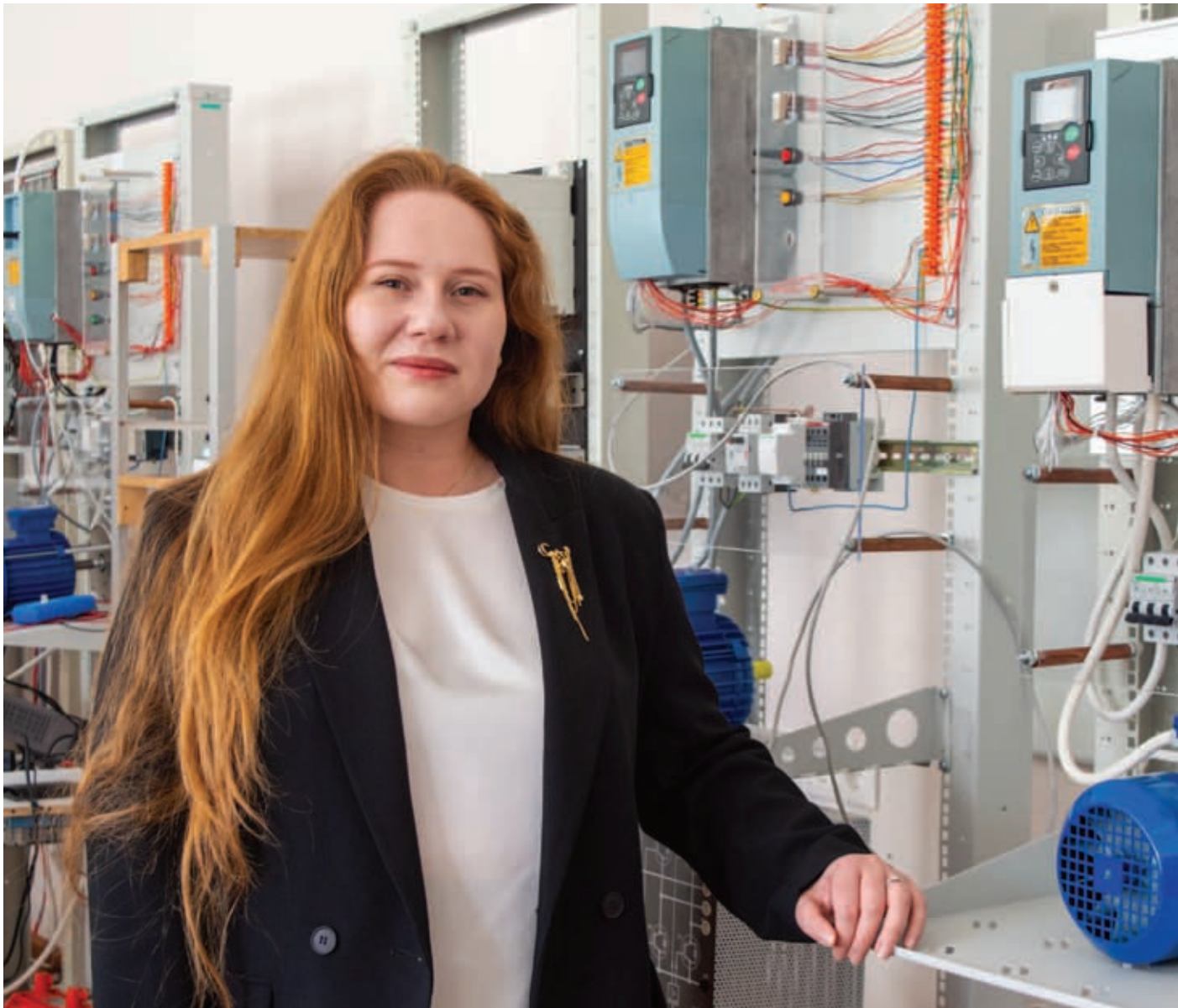
„Tihti arvatakse, et inseneeria on ainult numbriid ja valemid. Aga tegelikult on see väga loominguline valdkond, kus pead pidevalt midagi uut välja mõtlema, katsetama ja lahendusi otsima,“ räägib ta.

Loomingulisust, aga ka lugemist ja kirjutamist hindab naine kõrgelt ning arvab, et kui temast poleks saanud insener, oleks ta seotud kas kirjutamise või mõne muu loomingulise tööga, sest teda on alati tõmmanud lood, maailmade loomine ning see, kuidas läbi lugude on võimalik tekitada inimestes emotsioone ja panna neid millegi üle sügavalt mõtlema. Vahel tundub talle, et teadus ja kirjutamine polegi nii erinevad – mõlemas on palju küsimuste esitamist ning soovi midagi avastada ja luua.

Lugemine on ka üks tegevustest, millega Karolina ennast tasakaalus hoiab. „Ma armastan fantaasiakirjandust, sest see annab võimaluse korraks täiesti teise maailma minna ja aita hästi välja lülituda.“

Õpetamine on dialoog, mitte monoloog

„Tegelikult aitab mul tasakaalu hoida ka suhtlemine inimestega. Vahel võib üks hea vestlus või ühine projekt anda rohkem energiat kui pikk puhkus,“ tõdeb ta. Samamoodi inspireerib teda suhtlemine õpetajana. Õpetamine on Karolina sõnul dialoog, mitte monoloog. Oluline

„Tihti arvatakse, et inseneeria on ainult numbrid ja valemid, aga tegelikult on see väga loominguline valdkond,“ ütleb Karolina Kudelina-Zhang.

on toetamine ja usalduse loomine, sest tihti pole õppijal puudu mitte oskustest ja teadmistest, vaid enesekindlusest.

Õppejõu töö juures käivitab Karolinat kõige enam hetk, kui tudeng hakkab iseendas nägema potentsiaali ja keerulise teema juures tekib arusaamise moment. „Minu jaoks ei ole õpetamine mitte ainult teadmiste edasiandmine ja valemite päheõppimine. Mulle on oluline aidata õppijal mõista, miks miski töötab ja kuidas neid teadmisi päriselus kasutada. Ma tahan, et tudeng julgeks mõelda, analüüsida ja katsetada, mitte ei otsiks ainult õiget vastust.“

Noore inseneri tunnustusel oli Karolinale suur tähendus ja andis juurde enesekindlust, et ta liigub õiges suunas. Praegu pakub talle

huvi, kuidas ühendada inseneeria, tehisisellekt ja kasutajakogemus. Ta tahab edasi arendada tehnoloogiaid, mis ei oleks ainult targad, vaid inimestele päriselt arusaadavad ja kasulikud.

Kindlasti soovib ta jätkata õpetamist ja noorte inspireerimist. „Eriti oluline on mulle see, et rohkem tüdrukuid ja noori julgeksid uskuda, et neil on selles maailmas koht,“ tunnistab ta, lisades, et tihti jätavad neiu inseneeria eriala valimata mitte matemaatika ja füüsika, vaid stereotüüpide tõttu.

„Kui kas või üks noor inimene otsustab pärast minu loengut või intervjuud, et ta tahab samuti inseneriks õppida, siis on see minu jaoks väga suur väärtus,“ lisab ta. ■

ELEKTRIINSENERI PILK LÄBI SAJANDI

Tekst: Eva-Liina Mätlik | Fotod: erakogu

Sel suvel 100-aastaseks saav elektrotehnika emeriitprofessor Endel Risthein on andnud märkimisväärse panuse Eesti ühiskonda, inimestesse, mõtteviisi ja kultuuri.

Professor Ristheina elu algas ajal, mil elekter ei olnud Eesti kodudes veel iseenesestmõistetav. 1950. aastal lõpetas ta *cum laude* TPI mehaanikateaduskonna elektriyaamade, -võrkude ja -süsteemide erialal ning tema elukäik ulatub läbi peaaegu kogu Eesti tehnilise moderniseerumise loo. 99-aastane Endel Risthein on üks neist, kes on seda lugu kujundanud, ja teeb seda veel tänagi.

Üks elu, mitu ajastut

Saja aasta jooksul on elu Eestis mitu korda tundmatuseni muutunud. Professor Risthein sündis noores Eesti Vabariigis, elas üle sõja ja okupatsioonid, nägi nõukogude tööstussüsteemi tõusu ning Eesti taasiseseisvumist. Tänapäeval sõltume energiast, digivõrkudest ja keerukatest tehnikasüsteemidest. Selle kõige aluseks on insenerid, õppejõud ja teadlased, kes on aasta-

kümneid loonud teadmisi ja õpetanud järgmisi põlvkondi. Professor Risthein on üks neist.

Kui tema kohta küsida, meenutatakse kõigepealt teadustööd ja väljaantud õpikuid. Kuid tema tegelik mõju on palju laiem. „Tehnika ei ole üksnes seadmete või arvutuste maailm, vaid kultuuri, hariduse ja täpse mõtlemise valdkond,“ räägib ta *Mente et Manule*.

Ta peab oma kõige olulisemaks tööks inseneride õpetamist, eestikeelse tehnikaalase kirjanduse koostamist ja toimetamist ning mõistete täpset kasutamist. „Kui mõni üliõpilane, insener või lugeja on saanud minu kirjutatust abi, siis on see juba kordaminek. Samuti pean oluliseks tööd tehnikaterminoloogia ja -standarditega, sest ilma täpse keeleta ei saa olla täpset mõtlemist ega ohutut inseneritööd,“ lisab Risthein.

Tema panus ei seisne ainult selles, mida ta ise on teinud, vaid ka selles, mida teevad inimesed, keda ta on õpetanud ja mõjutanud. Sajad elektriinsenerid viivad edasi tema teadmisi, töövõtteid ja arusaama professionaalsusest. Nii ei seisne professori pärand ainult raamatutes või arhiivides, vaid järgmistes põlvkondades.

Kas kogu elu Ristheina ümbritsenud energia-teemad on see, mis teda siiani hea tervise juures hoiab? „Võib-olla on asi selles, et lapsena ja noorpõlves tuli palju jala käia, aga jalakäimise kohta räägitakse, et see on liigeste õlitamine. Ehk on mõjunud ka see, et olen eluaeg söönud enamasti normaalset eestlase maamehetoitu,“ ütleb ta muigega.

Inseneritöö nähtamatu pool

Elekter tuleb seinast, valgus süttib ja süsteemid töötavad. Harva mõeldakse sellele, kui palju teadmisi, täpsust ja vastutust selle taga on.

Risthein aitas aastakümneid seda nähtamatut maailma üles ehitada, korras hoida ja edasi arendada. Ajaga on muutunud tehnoloogiad ja süsteemid, kuid inseneritöö põhiolemus on jäänud samaks: „Insener peab oskama ise

mõelda, arvutada, võrrelda ja vastutada.“ Keskse kohal on vastutus selle eest, et loodud lahendused ka päriselt toimiksid.

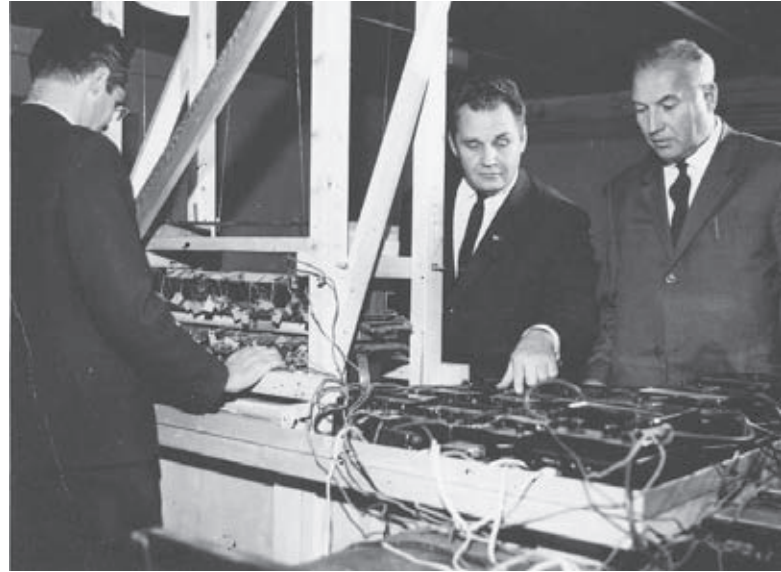
Sageli tähendab inseneritöö järjepidevat tööd, täpsust ja oskust märgata detaile ning mõista süsteeme tervikuna. Just sellise suhtumise kaudu sünnivad lahendused, mis kestavad kauem kui üks tehnoloogiline moevool või sajand.

Kui Risthein alustas oma erialateed, tähendas tehniline areng eelkõige elektrifitseerimist ja tööstuse ülesehitamist. Täna on fookus energiajulgeoleku, digivõrkude ja keskkonnahoiu teemadel. Tema sõnul peab ka uute tehnoloogiate keskel säilima tugev baas teadmistest ja põhimõtetest. „Ei tohi unustada, et uute lahenduste mõistmiseks peavad vanad põhialused olema selged,“ rõhutab ta.

Olevik ja tulevik

Professor Risthein püüab end jätkuvalt kursis hoida energeetika üldiste arengusuundadega ja energiatehnika mõjuga elukeskkonnale. Küsimusele energeetika tuleviku kohta vastab ta veendunult, et kasvavad nii nõudlus kui ka säästmise vajadus.

„Suureneb surve keskkonnale, eriti seal, kus elektrienergiat toodetakse endiselt kütuseid põletavates jaamades. Sellegakaasnevad kasvuhoonegaaside heitmed, globaalne soojenemine ja kliimamuutustega seotud ohud. Nende põhjus ei ole ainult energeetikas, vaid ka tööstuses, liikluses ja muudel inimtegevuse aladel,“ selgitab professor. Tema hinnangul tuleb taastavaid energiaallikaid kasutusele võtta kiiremini ja targemalt, kuid samal ajal peab energiasüsteem jääma töökindlaks.

TPI elektriajamite laboris E.Risthein, H. Tiismus, H. Jänes, 1973

Tehnikahariduse tulevik teeb talle muret ja pakub samal ajal ka lootust. Noortel soovib ta oma valitud sobival erialal püsida ja end sel alal võimalikult kõrgele arendada. Mulle teeb meelehärmi, kui jäädakse rahule nende teadmistega, mis parasjagu olemas on ja loodetakse, et kõik muu saab kätte tehasejuhistest või kataloogidest,“ utsitab Risthein end pidevalt arendama.

„Eesti tehnikahariduse tugevus on see, et meil on olemas pikaajalise traditsiooniga tehnikaülikool ja insenerkond, kes on suutnud väga erinevatel aegadel ühiskonda töös hoida. Samas ei tohi haridus muutuda liiga pinnapealseks. Haridus peab andma nii praktilise oskuse kui ka sügavama arusaamise,“ rõhutab 99-aastane professor Risthein kindlameelselt. ■

ELEKTROTEHNIKATEADLANE, EMERIITPROFESSOR ENDEL RISTHEIN

Endel Risthein (sünd 31.07.1926) on Tallinna Tehnikaülikooliga seotud alates 15. novembrist 1944.

Endel Risthein on olnud üks „Eesti Entsüklopeedia“ koostajatest ja paljude selle artiklite autor, samuti mitme elektri- ja valgustehnika sõnaraamatu autor. Ta on koostanud, tõlkinud ja toimetanud kümneid Eesti standardeid ja artikleid madalpingeliste võrkude, elektripaigaldiste ja valgustustehnika alal, lisaks koostanud õppekavasid ja õpikuid.

Alates 1999. aastast toimetab ta ajakirjas Elektriala püsirubriiki „Uusi standardeid“, kus analüüsis ja tutvustas regulaarselt uusi elektriala norme. Ta on osalenud sadade elektriala terminite eestindamisel standardites, mis on aluseks kogu Eesti elektrialasele keelekasutusele. Sama suur on tema panus ka Eesti tehnikaajaloo meenu- tamisel ja jäädvustamisel.

1967. aastal sai Endel Risthein koos Aleksander Valdeku, Hugo Tiismuse ja Hans Jäneselega ENSV riikliku teaduspreemia elektromagnetiliste sulametal- liseadmete väljatöötamise eest.

2002. aastal pälvis Endel Risthein Eesti Vabariigi Valgetähe IV klassi teenetemärgi.

XX GAUDEAMUS: LIGI 1000 EESTLASE HULGAS KUUS TALTECHI KOLLEKTIIVI

Tekst: Sulev Oll | Fotod: Justinas Auskelis, Gabrielius Jauniskis

19.–21. juunini peetakse Riias XX Baltimaade üliõpilaste laulu- ja tantsufestivali Gaudeamus. TalTechist osalevad akadeemiline mees- ja naiskoor, vilistlaste naiskoor, kammerkoor, puhkpilliorkester ning tantsuansambel Kuljus.

Juubelipeo programm on mitmekesine. 19. juunil avatakse pidu Läti Ülikooli suures aulas, Doma laukumsil ehk Toomväljakul toimub rahvamuusika- ja tantsuprogramm ning Läti Kunstiteatris rahvatantsukontsert. 20. juunil esinevad puhkpilliorkestrid Vērmanese aias ja Toomkirikus kõlab vaimuliku muusika kontsert. Üliõpilasfestival kulmineerub 21. juunil Riia vanalinnast Vabadussamba juurde kulgeva rongkäigu ja suurotsediga „Ad infinitum“ ehk „Lõpmatusse“. Kel vähegi mahti, võib pidu ise Riiga vaatama sõita.

„Gaudeamus on minu jaoks palju enam kui lihtsalt laulu- ja tantsupidu,“ räägib Kuljuse tantsija Krista Koval. „See on võimalus kohtuda teiste Eesti tantsuansamblike liikmete, ammuste sõprade ning tuttavatega Riia ja Kau-

nase tehnikaülikoolidest, luua uusi mälestusi.“ Kovalile meeldib, et iga Gaudeamus annab võimaluse kogeda võõrustajate kultuuri – olgu selleks siis kohalikud traditsioonid või meelde jäävad toiduelamused, kasvõi hallikad keeduviinerid Leedus ... „Kõige rohkem hindan aga erilist ühtekuuluvustunnet ning kõiki ühiseid seiklusi, mida ansambliga kogeme,“ tõdeb ta. „Tänavust Riia Gaudeamust ootan eriti suure elevusega, sest pärast 2018. aasta pidu Tartus ja 2022. aasta pidu Vilniuses saab minu jaoks lõpuks täis kogu Gaudeamuse kolmik.“

Eesti tudengite kava kannab pealkirja „Rõõmule ruumi“. „See kutsub avama meeli ja südameid rõõmule, astuma vastu keerulistele aegadele ning leidma laulmise ja tantsimise kaudu lootust ja ühendavat energiat,“ rää-

gib Eesti loomingulise tiimi juht, dirigent ja helilooja Toomas Voll. Kava panid Toomas Vulli eestvõttel kokku dirigendid Karin Salumäe, Edmar Tuul ja Kätlin Virgo, tantsujuht Elo Unt ning sõnaseadjana siinkirjutaja. Oma lauluga „Rõõmus“ panustab Riias räppar Eik, „Tehke ruumi!“ solistideks valiti konkursiga õed Mirjam ja Kätlin Kits.

Eesti kava koostamise juhtroll kuulub seekord Tallinna Ülikoolile. Tehnikaülikooli esindavad dirigent Edmar Tuul ning rektoraadi kommunikatsiooninõunik Sulev Oll, TalTechiga on seotud ka naiskoori hääleseadja Karin Salumäe. Ka Tehnikaülikooli rektor Tiit Land kavatses Riiga sõitja ning on Rektoreite Nõukogu esimehena ärgitanud ka kolleegide osalema. „On oluline, et meie tudengitel avaneb võimalus laulda ja tantsida koos teiste Balti riikide üliõpilastega ning hoida ühiselt elus Gaudeamuse ainulaadset tava,“ lausus rektor Land.

Riiga oodatakse ligi 3900 üliõpilast Eestist, Lätist ja Leedust: 64 koori, 39 rahvatantsuansamblit ja 9 puhkpilliorkestrit. Eestit esindab Riias eelülesandmise kohaselt 946 lauljat, tantsijat ja pillimängijat.

„Gaudeamus aitab tugevdada üliõpilaskultuuri ning annab osalejatele väärtusliku kogemuse, uusi kontakte ja koostöövõimalusi,“ hindab Eesti haridus- ja teadusminister Kristina Kallas. „Tunnustan Eesti ülikoole, kes toetavad oma kultuurikollektiivide tegevust ja Gaudeamusel osalemist.“ Sama meelt on Eesti-poolne peakorraldaja, Tartu Üliõpilasmaja tegevjuht Kulno Kungla. „Gaudeamus annab noortele võimaluse kogeda midagi, mis jääb nendega kogu eluks,“ tõdeb ta.

Gaudeamuse traditsioon sai alguse 1956. aastal Tartus, peod toimuvad vaheldumisi Eestis, Lätis ja Leedus. Riia peo korraldab Läti Ülikool koostöös haridus- ja teadusministeeriumi ja Riia linnavalitsusega. ■

Eelmine Gaudeamus toimus 2022. aastal Vilniuses

SUVELAVASTUS, MIS SÜNDIS PÄRISLUGUDEST

Tekst: Epp Joala, artikkel tugineb osaliselt näidendi autori Andra Teede esseel

TalTechi Vilistlaskogu suvelavastus „Nüüd elan Mustamäel“ on dokumentaalsete sugemetega näidend, mille kirjutamist alustas Andra Teede Tallinna Tehnikaülikooli emeriitprofessorite ja vilistlaste intervjuerimisest.

Kõige tähtsam oli küsimus: kuidas te siin elasite? Kuidas õpivate tulevikuteadusi 1967. ja 1968. aastal, kui eelmisest sõjast oli möödas täpselt üks inimpõlv ja Praha kevade tuuled puhusid siia, kuigi kas õnneks või õnnetuseks veidike lahustunult.

Just nendest mälestustest sündis lavastus „Nüüd õpin Mustamäel“, mille nimi on mitmetahuline. Nüüd algas noorte iseseisev elu. Õppimine toob tuleviku ja sõbrad ning nõuab kohanemist. Mustamäe toob kõik selle kokku.

Tallinna Tehnikaülikooli lugu on tegelikult väga lihtne. Mustamäele, mida veel ei olnud, ehitati grupp maju ja hakati teadust tegema. Linn ja kool on muudugi lahutamatud – Mustamäe esimene maja oli üks ülikooli ühikatest, seesama, kus tegelased elavad, pidutsevad, unistavad, õpivad, armuvad ja praevad ühiskõgis kartuleid.

Suure pildi sisse mahub aga väga palju liigutavaid elusaatusi, väga palju keerulist ajalugu ja hulk unustatud tulevikuoptimismi. Tulevik on siinkohal väga tähtis sõna. Just insenerid ja tehnikud loovad meile seda tulevikumaailma, kus ja kuidas me elama hakkame. Nagu Andra ütleb: „Nad näevad ajas ette nagu mingid matemaatilised võlurid“. Sellepärast tahtiski ta panna

oma näidendi peategelasteks just telemehhaanika tudengid. Hakati ju nende käe all uurima üht Eesti esimest arvutit, mille nimi oli Minsk-2 ja mis täitis terve toa. Tänapäeval elame poole oma elust pisikeste arvutite keskel, suhtleme möödaminnes igapäevaselt tehisaruga ja kipume unustama, kustkohast me siia saime. „Palun väga, Mustamäelt,“ ütleb Andra.

Kõik see tuleb suveetendusena lavale augustikuus, täiesti uues etenduspaigas – Mustamäe südames, Tehnikaülikooli sisehoovis.

Lavastuse laiem eesmärk on tõsta Eesti ühiskonnas teadlikkust inseneeriast, tehnilise edukäigu algusaastatest 1960ndatel ning kõnetada korraga nii nooremat kui ka vanemat publikut. ■

Suvelavastus „NÜÜD ÕPIN MUSTAMÄEL“

OSADES: Jass Kalev Mäe (Ugala Teater), Maris Nõlvak (Tallinna Linnateater), Egon Nuter (Tallinna Linnateater), Oskar Punga (Ugala Teater), Karl-Robert Saaremäe, Theodor Tabor, Piret Krumm, Kadri Lepp, Martin Mill.

Kaasa teevad harrastusnäitlejad, TalTechi rahvataantsuansambel Kuljus ja bänd.

Näidendi loomiseks jagasid oma mälestusi Mart Min, Karl Öiger, Urve Venesaar, Aleksander Kilk, Andres Keevallik, Boris Gordon, Priit Kulu, Olav Aarna, Mart Laar, Ilmar Kotta.

LAVASTAJA: Veiko Tubin

AUTOR: Andra Teede

KUNSTNIK: Illimar Vihmar

KOREOGRAAF: Rauno Zubko

MUUSIKALINE JUHT: Siim Aimla

PRODUSENDID: Ere Naat ja Margit Roosaar

Etendused toimuvad Tehnikaülikooli sisehoovis 7.–18. augustil. Piletid Piletilevist.

Etendused 7.–18. augustil 2026 Tallinna Tehnikaülikooli sisehoovis

Tallinna Tehnikaülikooli vilistlaskogu kutsub suvelavastusele

Nüüid õpin Mustamäel

**AUTOR: ANDRA TEEDE ▸ LAVASTAJA: VEIKO TUBIN ▸ KUNSTNIK: ILLIMAR VIHMAR
MUUSIKALINE JUHT: SIIM AIMLA ▸ KOREOGRAAF: RAUNO ZUBKO**

Osades

Egon Nuter (Tallinna Linnateater), Jass Kalev Mäe (Ugala Teater), Maris Nõlvak (Tallinna Linnateater), Karl Robert Saaremäe, Oskar Punga (Ugala Teater), Theodor Tabor, Piret Krumm jt.

Kaasa teevad rahvatantsuansambli Kuljus tantsijad

taltech.ee/suvelavastus

MIDA TEETE TEIE 60 AASTAT PÄRAST LÕPETAMIST?

Mälestusi kogus Kelli Luik, loo valmimisele aitasid kaasa Ülo Nurges, Ivar Odrats, Tiit Pukk ja Eimar Jõgisu

Tehnikaülikooli lõpetamine ei tähenda ainult ühe eluetapi lõppu, vaid sageli hoopis uute traditsioonide algust. Iga-aastased õpperühma kokkutulekud, ühised spordi- ja kultuuriüritused ning erialapäevad hoiavad endiseid õpingukaaslasid ühenduses ka pärast diplomi saamist.

Meeleolukad kokkusaamised ja toredad traditsioonid näitavad, et ülikoolivaim ja kuuluvustunne seovad lõpetajaid ajast aega terve elu.

Lõpetamise puhul „roosad paberid“

Pärast TPI lõpetamist ei saanud toonased soojusenergeetika eriala OAS-65 lennu vilistlased kohe diplomit kätte. Selle asemel anti neile nn roosad paberid, mis kinnitasid õppe edukat läbimist.

Rännumeeste menüüsse kuulusid kõikvõimalikud kättesaadavad poolfabrikaadid: pudru- ja kissellibriketid, kukesupp ning igavesed kalakonservid. Eriliselt meeldejäävaks kujunes „lapšavinnik“ – hallikas limane nuudlibrikett, mille päritolu ei julgenud keegi liiga täpselt uurida.

AA-62 mägitatk Kaukaasias.

Noored spetsialistid suunati tööle ning alles pärast aastast töökogemust otsustati, kas nad on diplomi väärilised.

Diplom anti hiljem üle ilma suurema pidulikkuseta. See aga lõpetajate meeleolu ei rikkunud – õpingutega ühele poole saamist tähistati ühiselt restoranis Kevad, kuhu kutsuti ka armastatud õppejõud. Õhtu jäi meelde ka restorani seinal olnud humoorika sildi tõttu: „Jootraha solvab nõukogude inimest“, millele keegi naljanina oli lisanud sõna „väike“.

Paadiseiklus Karjalas

Matkamine Eestis ja mujal on olnud armastatud tegevuseks Tehnikaülikooli tudengitele ning vilistastele läbi aja. Automaatika eriala AA-62 õpperühma matkad said alguse juba tudengipõlves, kui sõideti jalgratastega ümber Eesti ja vändati pärast neljandat aastat Riiga praktikale, hiljem lisandusid paadi- ja automatkad.

1962. aasta suvel pärast automaatika eriala lõpetamist võeti ette retk Karjalasse. Osa matka-

jaid suundus teele jalgratastel, teised rongiga läbi Leningradi, et lõpuks kohtuda Priozerskis ning alustada seikluslikku paadimatka Vuoksa jõel ja Karjala järvedel. Päevad möödusid loodust nautides, järvelahinguid pidades ja „Karjala aja“ järgi hommikuid pikemaks venitades. Eriti meeldejäävaks kujunes paatide vedamine üle veelahkme teise jõkke ehk „volok“. Poisid tirisid ja lükkasid paate, tüdrukud ergutasid kaasa. Higin pingutus lõppes ülemeeliku veesõjaga.

Karjala volok.

Väiksemas koosseisus toimus aasta hiljem automatk Karpaa-tidesse, kus ühiselt vallutati selle kõrgeim tipp – Goverla, ja sellest järgneval suvel viis rännutee Kaukaasia peaaelikule.

Sellele, kes naise võttis

Automaatikute abiellumiste laine sai alguse juba viimasel tudengiaastal, kui üks noormees teise järel poissmehepõlvega hüvasti jättis. Hoogsa pulmade aja tähistamiseks sündis vahva traditsioon – rändav pulmakarikas pealkirjaga „Sellele, kes naise võttis“. Esimest korda võeti karikas pidulikult käiku 1964. aastal Jaan Võrgu pulmas Patikal, kuhu oli kokku kutsutud terve õpperühm. Aasta hiljem rändas karikas juba Lätti Dzintarisse, kus tooste Ülo ja Skaidrite Nurgese auks peeti nii eesti kui ka läti keeles ning karikas käis kordvalt ümber peolaua, sütitades ühist laulmist ja rõõmsat melu. Algul kuulus tava juurde ka väike hõbedast viinatops AA märgi ja abiellujate nimedega, kuid hõbeda kallinemine lõpetas selle toreda lisa üsna ruttu. Karikas ise aga jätkas järjekindlalt oma teed ühest pulmast teise ning muutus õpperühma kokkutulekute lahutamatuks sümboliks. 2025. aasta suvel tähistasid Ülo ja Skaidrite oma teemantpulma ja nii jõudis pulmakarikas ringiga tagasi nende hoole alla.

Pulmakarikas Ülo ja Skaidrite pulmas.

Kõige kuumem traditsioon

Soojusenergeetika 1965. aasta viistlaste kokkusaamiste keskseks traditsiooniks kujunesid kaks korda aastas toimunud kevad-

sügissaunad. Sageli kuulus saunaskäigu kõrval programmi mõni huvitav loeng, ajaloo- või loodusobjekti külastus ning orienteerumisvõistlus. Aastate jooksul muutusid kokkusaamised peresündmusteks, kus osalesid ka abikaasad, lapsed ja lapselapsed. Eriline roll oli kunstnikuhingega Tiit Pukil, kes kujundas igaks kokkusaamiseks omanäolise „saunapileti“. Need väikesed kunstiteosed allkirjastati ühiselt ning neist said hinnalised mälestusemed aastakümneid kestnud sõprusest. Sama hoolega valmisid tema käe all juubelikaardid õppejõududele ning rühmakaaslastele.

Saunapilet – OAS kevadsaun Väike-Tugamanis 1979. a.

Käesoleva aasta 17. jaanuaril tähistati Nõmme Jaamarestoranis 60 aasta möödumist lõpetamisest. See oli õpperühma 100. kokkusaamine.

Kuidas mõõta mehisust ja kellele jagada viinereid?

Kõige järjepidevamaks AA-62 kokkusaamiste traditsiooniks on Tehnikaülikoolis toimuvad iga-aastased automatikapäevad märtsis. Pärast päevakorra lõppu koguneb rühm vanu lugesid üles soojendama, maailma asju paika panema ning järgmise suvise kokkutuleku aega ja kohta otsustama.

Ajapikku sündis ka legendaarne ennustusvõistlus. Tulevikku proovitakse ennustada viie aasta peale ette: millised probleemid saavad ühiskonnas kõige põletavamaks? Parimatele visionääridele on auhinnaks väärikas „viinerimedal“: esimene koht saab ühe viineri, teine kaks ja kolmas koguni kolm. Idee sai inspiratsiooni automaatika suurkuju Norbert Wieneri nimest ja mälestusest.

AA-62 viinerimedalid 50 aastat lõpetamisest.

Loomulikult ei ole ükski kokkutulek möödunud ilma sportlik-tehnilis-mehelike mõõduvõttudeta. Kavas on olnud inimpüramiidide ehitamine, vibulaskmine heinakuhjale asetatud õuna pihta, nolevise, petank, kätekõverdused, köievedu ning reaktsioonikiiruse test vertikaalselt kukkuva joonlaua püüdmisel.

1987. aastal jõuti lausa teadusliku läbimurdeni, kui töötati välja keerukas matemaatiline valem „mehisuse indeksi“ arvutamiseks. Mõõtmised said tehtud, arvutused kontrollitud, aga siis puhkes vaidluste vaidlus: kas kõige mehisem mees on see, kelle indeks on kõige suurem või siis hoopis kõige väiksem? Sellele küsimusele pole tänaseni lõplikku vastust leitud. ■

LOE ROHKEM:

Nurges, Ü., Odrats, I.
„AA-62 Sõnas ja pildis ehk tõestisündinud lood TPI automaatika eriala õpperühmast AA-62“
Tallinn: AA-62 Print, 2017
Jõgisu, E. (koost.).
„OAS-65 inseneritee kõrval“
Tallinn: OAS, 2021

DOKTORITÖÖD

MÄRTS – MAI 2026

FERENZ JOSEF SUSTEK SÁNCHEZ

Transcriptomic Insights and Testing of Genome Editing Tools for Climate-Resilient Perennial Ryegrass.

Transkriptoomi põhised teadmised ja genoomi täppismuutmise tööriistade testimine karjamaa raiheina kliimakinndluse parandamiseks.

Juhendaja Maria Cecilia Sarmiento Guerin.

Keemia ja biotehnoloogia instituut.

Kaitses 10.03.2026.

TUULI UDEBERG

Sensitivity and Individual Temporal Stability of Electroencephalography-Based Measures.

Elektroentsefalograafial põhinevate mõdikute tundlikkus ja individuaalne ajaline stabiilsus.

Juhendaja Maie Bachmann, kaasjuhendaja Juri Belikov. Tervisetehnoloogia instituut.

Kaitses 10.03.2026.

JONAS KALDA

Improved Training Methods for Multi-Talker Speech Processing.

Treeningmeetodid mitme rääkijaga kõne töötamiseks.

Juhendaja Tanel Alumäe. Tarkvarateaduse instituut. Kaitses 13.03.2026.

DOMINIK BECKERS

From Challenge to Opportunity: Governance as Both Obstacle and Solution to Inclusive Smart Cities.

Väljakutsest võimaluseni: valitsemine kui takistus ja lahendus kaasavatele tarkadele linnadele.

Juhendaja Luca Mora. Ehituse ja arhitektuuri instituut. Kaitses 16.03.2026.

MARI-LIIS UMMIK

Hazardous Properties of Ash Generated in Estonia and Possibilities to Reduce the Hazardousness.

Eestis tekkivate tuhkade ohtlikkus ja võimalused selle vähendamiseks.

Juhendaja Alar Konist, kaasjuhendaja Oliver Järvik. Energiatehnoloogia instituut.

Kaitses 08.04.2026.

TEONA GELASHVILI-LUIK

Knowledge Management for AI-Augmented Decision-Making: A Multi-Level Analysis of Organisational Maturity, Capabilities, and Socio-Technical Conditions.

Teadmusjuhtimine tehisintellektiga toetatud otsustusprotsessides: organisatsioonilise küpsuse, võimekuste ja sotsiaal-tehniliste tingimuste mitmetasandiline analüüs.

Juhendaja Ingrid Pappel, kaasjuhendajad Peeter Vihma ja Tobias Ley. Tarkvarateaduse instituut. Kaitses 10.04.2026.

ANASTASSIA ZEINATULINA

Analytical Methods for Quantification of Bitter Compounds in Plant Protein Ingredients and Food Applications.

Analüütilised meetodid kibedate ühendite kvantitatiivseks määramiseks taimse valgu põhistes toidumaatriksites.

Juhendaja Maria Kuhtinskaja, kaasjuhendajad Tiina Kriščiunaite ja Sirli Rosenvald.

Keemia ja biotehnoloogia instituut.

Kaitses 13.04.2026.

SAEED RAJABI KIASARI

Development of Machine Learning Approaches for Geoid-referred Sea Level Forecasting.

Masinõppe meetodite väljatöötamine geoidi suhtes määratletava merepinna taseme prognoosimiseks.

Juhendaja Artu Ellmann, kaasjuhendaja Nicole Delpeche-Ellmann. Ehituse ja arhitektuuri instituut. Kaitses 24.04.2026.

INGE VARIK

Extracellular Vesicles and Endocrine-Disrupting Chemicals as Modulators of Ovarian Follicle Physiology.

Rakuvälised vesiikulid ja endokriinsüsteemi kahjustavad kemikaalid kui munasarjade füsioloogiat mõjutavad tegurid.

Juhendaja Agne Velthut-Meikas, kaasjuhendaja Paolo Guazzi. Keemia ja biotehnoloogia instituut. Kaitses 29.04.2026.

CHRISTIAN DIOGUARDI

Inflation in $F(R)$ Palatini Gravity and Beyond.

Inflatsioon $F(R)$ Palatini gravitatsioonis ja laiemaalt.

Juhendaja Antonio Racioppi, kaasjuhendaja Gert Hütsi. Küberneetika instituut.

Kaitses 06.05.2026.

LAURI LIHTMAA

Analysis of Regional Patterns in Apartment Building Renovation Subsidies.

Korterelamute renoveerimistoetuste regionaalsete mustrite analüüs.

Juhendaja Targo Kalamees. Ehituse ja arhitektuuri instituut. Kaitses 08.05.2026.

PRADEEP KUMAR GUPTA

Forecasting of Electrical Network Corona Losses Based on Machine Learning Methods.

Masinõppe meetoditel põhinev elektrivõrgu koroonakadude prognoosimine.

Juhendaja Jako Kilter, kaasjuhendaja Kaur Tuttelberg. Elektroenergeetika ja mehhatroonika instituut. Kaitses 12.05.2026.

HAMED KARIMI

Development of Computational and Statistical Methods for Fluorescence-Based Diffusion Measurements.

Fluorestsentsipõhiste difusioonimõõtmiste arvutuslike ja statistiliste meetodite väljatöötamine.
 Juhendaja Marko Vendelin, kaasjuhendaja Martin Laasmaa. Küberneetika instituut. Kaitses 12.05.2026.

WOLF IRING KÖSTERS

Reconstructing Physical Quantities from Sparse Measurements: Experimental Validation and Sensor-Based Inference in Hydraulic Environments. Füüsikaliste suuruste rekonstrueerimine hõredatest mõõtmistest: eksperimentaalne valideerimine ja anduripõhine inferents hüdraulilistes keskkondades.
 Juhendajad Maarja Kruusmaa, Stefan Hoerner, Jeffrey Andrew Tuhtan ja Dominique Thévenin. Arvutisüsteemide instituut. Kaitses 13.05.2026.

VERA GERASIMOVA

Digitalisation for the Circular Economy: Blockchain, Service Design, and the Greening of Digital Processes. Digitaliseerimine ringmajanduse toetamiseks: plokiahel, teenusedisain ja digitaalsete protsesside keskkonnahoidlikumaks muutmine.

Juhendaja Gunnar Prause, kaasjuhendaja Wolfgang Gerstlberger. Arikorralduse instituut. Kaitses 14.05.2026.

MARILIIS TREI-MÄE

Migration Governance in Context: Asylum Policymaking in Estonia. Rände valitsemine kontekstis: varjupaigapoliitika kujundamine ja elluviimine Eestis.
 Juhendaja Külli Sarapuu. Ragnar Nurkse innovatsiooni ja valitsemise instituut. Kaitses 27.05.2026.

SEYED SHAHABALDIN SEYED SALEHI

New Method for Generating Weather Data for Energy Simulation and Cooling Sizing of Buildings. Uus meetod hoonete energiasimulatsiooni ja jahutuse dimensioneerimise kliimaandmete määramiseks.
 Juhendaja Martin Thalfeldt, kaasjuhendaja Jarek Kurnitski. Ehituse ja arhitektuuri instituut. Kaitses 27.05.2026.

KÕIK DOKTORITÖÖD LEIAD
[DIGIKOGU.TALTECH.EE](https://digikogu.taltech.ee),

KUS SAAD OTSIDA PEALKIRJA, AUTORI, JUHENDAJA
 JA MÄRKSÕNA JÄRGI.

DIGIKOGUST LEIAD KA BAKALAUREUSE-, DIPLOMI- JA MAGISTRITÖÖD,
 UURINGUARJANDED JA MUUD ÜLIKOOLI VÄLJAANDED.

IN THIS ISSUE BRIEFLY IN ENGLISH

The June issue of *Mente et Manu* is traditionally dedicated to this year's graduates. On the opinion pages, graduates receive words of encouragement from Oliver Mets and product development and production engineering graduate Evo Annus, who reflect on engineering, careers, and the opportunities ahead.

Oliver Mets

Evo Annus

PAGE 4

This issue's cover story features doctoral researcher and junior research fellow Aivo Olev. Having studied IT, economics, psychology and then IT again, and spent years working in industry between degrees, he found his place in academia. His chosen field, language technology, evolves at remarkable speed, forcing him to adapt the focus of his doctoral research as speech recognition technologies advance. At the same time, his solutions have won major international competitions. His speech recognition models can understand everything from "Estonglish" to a wide range of

accents, and are already finding practical applications – a key motivation for him as a researcher. In the interview, he discusses his unconventional career path, the challenges and opportunities of speech technology, and suggests graduates never be afraid to change direction or return to learning.

PAGE 12

TalTech's Development Conference focused on the University's impact on society. Read how the University leadership is shaping its priorities, what lessons can be learned from the experience of a former rector of Technical University of Munich, and where Estonia can find the foundations of future competitiveness.

PAGE 18

"Learning through real-world challenges" is how TalTech Vice-Rector for Academic Affairs Ingrid Pappel describes the idea behind TalTech SPIN, a major initiative to transform learning at the University. TalTech is introducing a new educational model that brings students, academics and companies closer together, strengthens collaboration and integrates industry more deeply into teaching. The goal is not only to solve problems but also to develop the ability to define and understand them. Known as Challenge-Based Learning (CBL), the model is being developed by TalTech SPIN within the Centre for Educational Innovation.

PAGE 52

From September to May, the Sustainability Months initiative explored practical ways to encourage more sustainable habits across the University community. Over nine months, it produced a rich collection of information, case studies and recommendations covering ten topics: transport and mobility, climate anxiety, responsible consumption and reuse, waste reduction,

buildings' energy, food, water, digital and e-waste, biodiversity, and mobility for wellbeing. The resources remain available as inspiration for anyone looking to make small but meaningful changes in their everyday practices. After all, every action counts: multiplied across TalTech's community of 13,000 people, a nation of more than a million, and a world of eight billion, small steps can have a significant collective impact.

PAGE 22

This spring, TalTech launched the DC Club, a new initiative bringing together students, the University and industry partners. The club gives students the opportunity to participate in development projects while still studying – moving beyond calculations and simulations to designing, building, testing and demonstrating working power electronics solutions. Students contribute energy, enthusiasm and fresh perspectives; the University provides expertise, laboratories and supervision; and companies bring insight into real industrial needs and challenges. The result is a platform where students gain hands-on engineering experience, the University strengthens its links with emerging talent, and companies connect with future engineers who already have practical prototyping experience.

PAGE 50

**GOT INTERESTED IN THE TOPICS?
ASK YOUR ESTONIAN-SPEAKING COLLEAGUES FOR ASSISTANCE
WITH THE FULL ARTICLES IN THE MAGAZINE.**

Who helps new technologies reach the market? Research does not always end with a scientific publication. Many technologies developed in TalTech laboratories find their way into companies, industry and everyday use. One increasingly popular route is the creation of science-based spin-offs. Discover examples of emerging technologies and research-driven ventures currently looking for business partners.

PAGE 26

Graduation is not only the end of one chapter but often the beginning of lifelong traditions. Annual reunions, sports and cultural events, and professional gatherings help alumni stay connected long after receiving their diplomas. Alumni who graduated during the “Golden Sixties” still meet regularly today and share memories from six decades of friendship, traditions and reunions.

PAGE 66

The issue also includes lists of graduates as well as congratulatory messages, reflections and advice for graduates from the Rector, deans and directors.

PAGE 28

MENTE et MANU

Tallinna tehnikaülikooli ajakiri

Tallinna Tehnikaülikool
Ehitajate tee 5, 19086 Tallinn
www.taltech.ee

